

DOM

Afsagt den 25. oktober 2013 af Østre Landsrets 17. afdeling
(landsdommerne Hans Chr. Thomsen, Jon Fridrik Kjølbro og Lone Dahl Frandsen).

17. afd. nr. B-2018-10:

Bent Jensen

(advokat K. L. Németh)

mod

Jørgen Dragsdahl

(advokat Henrik Holm-Nielsen)

Svendborg Rets dom af 2. juli 2010 (BS R4-153/2007) er anket af Bent Jensen med påstand om frifindelse, subsidiært formildelse.

Indstævnte, Jørgen Dragsdahl, har påstået stadfæstelse.

Supplerende sagsfremstilling

Sagen har også for landsretten drejet sig om, hvorvidt de 35 udsagn fra Bent Jensen udgør en overtrædelse af straffelovens § 267 i forhold til Jørgen Dragsdahl.

De 35 udsagn fremgår af 9 artikler m.v. i aviser og et referat fra et offentligt møde, der alle er blevet dokumenteret for landsretten.

Udsagn nr. 1 fremgår af en artikel i Jyllands-Posten den 14. januar 2007, der er skrevet af journalisterne John Hansen, Jette Elbæk Maressa og Sanne Gram og fremstår som et citat af en udtalelse fra Bent Jensen.

Udsagn nr. 2-9 fremgår af en artikel i Jyllands-Posten den 14. januar 2007. Udsagn nr. 10-14 fremgår af en kronik i Jyllands-Posten den 19. januar 2007. Udsagn nr. 15-19 fremgår af en artikel i Jyllands-Posten den 26. januar 2007. Udsagn nr. 20-24 fremgår af en kronik i Jyllands-Posten den 7. februar 2007. Udsagn nr. 25 fremgår af et debatindlæg i Weekendavisen den 9. februar 2007. Udsagn nr. 26 fremgår af et debatindlæg i Jyllands-Posten den 27. februar 2007. Udsagn nr. 27-31 fremgår af et debatindlæg i Information den 2. maj 2008. Udsagn nr. 33-35 fremgår af en kronik i Jyllands-Posten den 18. juli 2009. Disse artikler m.v. er alle skrevet af Bent Jensen.

Udsagn nr. 32 fremgår af et referat af udtalelser fremsat af Bent Jensen på et frokostsymposium hos CEPOS den 10. maj 2007, hvortil der var offentlig adgang, ligesom en lydfil af indlægget blev gjort offentligt tilgængelig på CEPOS' hjemmeside.

Som led i bevisførelsen for landsretten er der dokumenteret fra en række rapporter fra PET, omtalt som "P-bilag" eller P1-P32, herunder rapporter, der ikke er indgået i byrettens behandling af sagen (P23-P32). De pågældende rapporter er afklassificeret af PET. Det er kendetegnende for flere af rapporterne, at der er foretaget udstregninger og udeladelser i de dokumenter, der er udleveret af PET og fremlagt i landsretten. Nedenfor er de fremlagte PET-dokumenter kort omtalt i så vidt muligt kronologisk rækkefølge.

Dokumentation fra og afhøring om indholdet af P-bilagene er sket for lukkede døre, således som det også skete for byretten.

P1 er en rapport af 25. august 1982 vedrørende Jørgen Dragsdahls skribentvirksomhed og forbindelse til KGB.

P2 er en rapport af 30. august 1982 vedrørende Jørgen Dragsdahls skribentvirksomhed og forholdet til KGB.

P23 er en del af en rapport fra 1982 med referat af et møde, herunder med oplysning om bl.a. Jørgen Dragsdahl.

P5 er en udateret del af en rapport med oplysninger vedrørende Jørgen Dragsdahls forbindelse til KGB, herunder oplysning om kodenavne. Rapporten er efter sit indhold skrevet på et tidspunkt efter foråret 1982.

P4 er en rapport af 7. marts 1983 vedrørende en observation af et møde samme dag mellem Jørgen Dragsdahl og KGB-officeren Katerinkin (kaldet "Farum mødet"). P27 er det samme dokument som P4, dog med færre udstregninger og udeladelser.

P3 er en rapport, der efter sit indhold angiveligt er udarbejdet i perioden mellem marts og oktober 1983, vedrørende Jørgen Dragsdahls aktiviteter gennem en længere årrække og forbindelse til KGB-officerer.

P24 er en rapport af 15. oktober 1983 vedrørende Jørgen Dragsdahl og forholdet til KGB.

P26 er en rapport af 13. december 1983 med oplysninger om bl.a. Jørgen Dragsdahl og møder med KGB officer.

P30, P31 og P32 er dokumenter fra 1983 med afskrift af aflyttede telefonsamtaler, hvor Jørgen Dragsdahl er den ene part i samtalen.

P25 er en rapport af 5. juli 1984 med referat af et møde den 19. juni 1984, der indeholder oplysninger om bl.a. Jørgen Dragsdahl.

P17 er en rapport af 30. januar 1985 vedrørende Jørgen Dragsdahls aktiviteter gennem en længere årrække og forbindelse til KGB-officerer.

P28 er en rapport af 10. juni 1985 vedrørende Jørgen Dragsdahls aktiviteter gennem en længere årrække og forbindelse til KGB-officerer.

P6 er en rapport af 13. juni 1985 med referat af møde den 12. juni 1985 mellem Jørgen Dragsdahl og PET.

P19 er en rapport af 8. juli 1985 med referat af møde den 28. juni 1985 mellem Jørgen Dragsdahl og PET.

P7 er en rapport af 11. juli 1985 med referat af møde den 9. juli 1985 mellem Jørgen Dragsdahl og PET. P20 er det samme dokument som P7, men med færre udstregninger.

P21 er en rapport af 16. juli 1985 med referat af møde den 11. juli 1985 mellem Jørgen Dragsdahl og PET.

P22 er en rapport af 17. juli 1985 med referat af møde den 16. juli 1985 mellem Jørgen Dragsdahl og PET.

P8 er en del af en rapport af 16. august 1985 med referat af møde den 14. august 1985 mellem Jørgen Dragsdahl og PET.

P29 er en rapport af 19. august 1985 med referat af møde den 15. august 1985 mellem PET og Forsvarets Efterretningstjeneste, hvoraf bl.a. fremgår, at FE fik adgang til gennemlæsning af referater af møderne den 9., 11. og 16. juli 1985. Endvidere fik FE orientering om, hvad der foregik på mødet den 14. august 1985.

P10 er en rapport af 9. september 1985 vedrørende "Oplæg til udvisning/PNG af sovjetiske efterretningsofficerer", der bl.a. indeholder oplysning om Jørgen Dragsdahls forbindelse til KGB.

P11 er en rapport af 9. september 1985 vedrørende ulovlige aktiviteter foretaget af en navngiven person fra den sovjetiske ambassade, Katerinkin, herunder med oplysninger om bl.a. Jørgen Dragsdahl.

P12 er en rapport af 9. september 1985 vedrørende ulovlige aktiviteter foretaget af en anden navngiven person fra den sovjetiske ambassade, herunder med oplysninger om bl.a. Jørgen Dragsdahl.

P13 er en rapport af 1. oktober 1985 med oplysninger om den tidligere KGB-officer Gordijevskij og Jørgen Dragsdahl.

P14 er en rapport af 1. oktober 1985 vedrørende Jørgen Dragsdahls aktiviteter gennem en længere årrække og forbindelse til KGB-officerer.

P16 er en rapport af 14. januar 1986 med oplysninger om bl.a. Gordijevskij og Jørgen Dragsdahl.

P9 er en rapport af 25. marts 1986 vedrørende et møde den 20. marts 1986 mellem Jørgen Dragsdahl og PET.

P18 er en rapport fra november 1986 vedrørende Gordijevskij, herunder med oplysninger om Jørgen Dragsdahl.

Det er oplyst, at Københavns Byret på begæring af PET afsagde kendelse om telefonaflytning mod Jørgen Dragsdahl den 10. februar 1983, og at indgrebet løbende blev forlænget frem til april 1986.

Der er endvidere dokumenteret fra en række dokumenter omtalt som "Gordijevskij-bilagene".

Gordijevskij-bilagene omfatter bl.a. et brev af 6. november 1995 fra Udenrigsministeriet til PET, hvoraf fremgår, at PET ved brev af 31. januar 1986 sendte en række rapporter til Udenrigsministeriet.

Gordijevskij-bilagene omfatter endvidere et håndskrevet dokument betegnet "Blå ringbind" med oplysning om en række myndigheder og personer, der har modtaget det omhandlede materiale. Det er oplyst, at materialet vedrører et møde i Regeringens Sikkerhedsudvalg den 22. november 1985.

Gordijevskij-bilagene omfatter et dokument, der fremstår som en indholdsfortegnelse, og som har overskriften ”Redegørelse for KGB’s aktiviteter i Danmark de seneste 10 år, bl.a. på baggrund af oplysninger fra en afhoppet KGB oberst samt oplæg til udvisning/PNG af sovjetiske efterretningsofficerer”.

Gordijevskij-bilagene omfatter et notat af 12. september 1985 vedrørende udvisning af diplomater, herunder med omtale af forventede reaktioner.

Gordijevskij-bilagene omfatter endvidere dokumenter svarende til P4/P24, P10, P11, P12, P13, P14, P16 og P18.

Dokumentation fra og afhøring om indholdet af Gordijevskij-bilagene er ligeledes sket for lukkede døre.

Der er endvidere dokumenteret fra artikler, der har været offentliggjort i Ekstra Bladet i 1992 og vedrører Jørgen Dragsdahl.

Der har også været dokumenteret fra en redegørelse fra 2005 fra Dansk Institut for Internationale Studier (DIIS-udredningen), Danmark under Den Kolde Krig, Den sikkerhedspolitiske situation 1945-1991, bind 3, 1979-1991, herunder navnlig for så vidt angår udtalelser om Jørgen Dragsdahl.

Der har også i vidt omfang været dokumenteret fra PET-kommissionens beretning fra 24. juni 2009 (betænkning 1529/2009), bind 13, KGB’s kontakt- og agentnet i Danmark, herunder navnlig for så vidt angår oplysninger om Jørgen Dragsdahl.

Der har herudover været dokumenteret fra en lang række artikler m.v. vedrørende de emner, der er omhandlet i de omtvistede artikler m.v., herunder artikler skrevet af andre end sagsparter, ligesom der er dokumenteret fra en række andre artikler skrevet af Jørgen Dragsdahl til belysning af Jørgen Dragsdahls skribentvirksomhed.

Jørgen Dragsdahl har ikke været sigtet eller tiltalt for overtrædelse af straffelovens § 108.

Hovedforhandlingen i landsretten har strakt sig over 14 dage, heraf 4 dage med forelæggelse, 8 dage med parts- og vidneforklaringer samt 2 dage med procedure.

Forklaringer

Der er for landsretten afgivet supplerende forklaring af Bent Jensen, Jørgen Dragsdahl, Henning Fode, Niels Schmidt, Ole Wæver, Karsten J. Møller samt Vibeke Sperling.

Herudover er der for landsretten afgivet forklaring af Ole Stig Andersen, John Hansen, Jette Elbæk Maressa, Sanne Gram Fadel, Per Larsen, Mikael Lyngbo, Thomas Wegener Friis samt Morten Heiberg.

I overensstemmelse med fremgangsmåden for byretten og Højesterets kendelse af 17. april 2009, der er gengivet i U 2009.1854 H, er en del af forklaringerne afgivet for lukkede døre, idet der omtales PET-dokumenter, jf. retsplejelovens § 29, stk. 1, nr. 2 og 3.

PET har efter hovedforhandlingens afslutning haft adgang til at gennemgå landsrettens retsbøger, hvorefter PET på landsrettens forespørgsel har meddelt samtykke til, at de afgivne forklaringer for lukkede døre gengives i dommen. Ligeledes har parterne meddelt, at de ikke har indvendinger imod, at disse forklaringer gengives i dommen.

De afgivne forklaringer fremgår af retsbogen og gengives nedenfor.

Bent Jensen har for åbne døre forklaret blandt andet, at han er uddannet historiker fra Aarhus og Københavns Universitet. Hans forskning som historiker er kendetegnet ved at være meget kildeorienteret og empirisk, og han har tillige undervist i bl.a. kildekritik. Han har helt overvejende beskæftiget sig med den nyeste tids historie. Derudover har han særligt beskæftiget sig med Sovjetunionen. Han har siden 1980'erne skrevet om Den Kolde Krig, herunder udgivet flere bøger, som er baseret på omfattende sovjetisk kildemateriale. Han har også beskæftiget sig med "fodnotepolitikken", og byrettens gengivelse af hans forklaring herom er ikke korrekt. Han har været medlem af bestyrelsen i det udenrigspolitiske selskab.

Mens det sovjetiske regime eksisterede, havde han en række gode kontakter og forbindelser til flere dissidenter, herunder navnlig Andrej Sakharov.

I 1989 blev han ringet op af en medarbejder fra PET. Den pågældende medarbejder oplyste, at PET havde en gæst, og at gæsten ville interessere ham. Gæstens navn blev ikke røbet. Da han efterfølgende mødte op hos PET, blev han straks klar over, at gæsten var Gordijevskij. På et tidspunkt forlod PET-medarbejderen lokalet, hvorefter han var alene med Gordijevskij i 1-1½ time. De kommunikerede på russisk eller engelsk. Han præsenterede Gordijevskij for sin fremstilling af fodnotepolitikken i bogen ”Tryk og Tilpasning”, som i store træk gik ud på, at KGB foretog målrettede påvirkningsoperationer mod Danmark, herunder navnlig påvirkning af socialdemokratiske politikere. Gordijevskij bekræftede hans fremstilling af påvirkningsoperationerne, herunder at man havde henvendt sig til udvalgte danske politikere, herunder Lasse Budtz. Gordijevskij nævnte også en journalist, og det var Jørgen Dragsdahl. Gordijevskij oplyste, at KGB lavede udkast til artikler til brug for påvirkningsoperationerne. Han kan ikke huske, om Gordijevskij på dette tidspunkt omtalte Jørgen Dragsdahl som agent. Han har efterfølgende opretholdt kontakten med Gordijevskij, herunder besøgt ham i 2005 i England, og de har drøftet sagens problematik og Jørgen Dragsdahls rolle. Gordijevskij var meget vred over, at Jørgen Dragsdahl havde indgivet stævning mod ham for injurier. Jørgen Dragsdahl blev meget kendt i forbindelse med omtalen af sagen om Ekstra Bladet. Gordijevskij har over for ham omtalt Jørgen Dragsdahl som agent og anvendt det russiske ord for ”indflydelsesagent”.

I begyndelsen af 1980’erne var han og Jørgen Dragsdahl medlemmer af SNU, og han fortsatte, da Jørgen Dragsdahl efterfølgende blev ”smidt ud”.

DIIS-udredningen blev iværksat omkring 2000, og i 2002 blev han af landsstyret på Færøerne anmodet om at lave en udredning om Den Kolde Krig. Det var første gang, at han fik privilegeret adgang til fortrolige dokumenter i ministerier, FE og PET. Der var ikke meget materiale om Færøerne i PETs arkiver, og han afleverede rapporten til landsstyret i 2003.

I 2004-2006 blev han fritaget for undervisningen på universitetet med henblik på at kunne forske. Det var på det tidspunkt, at han for alvor begyndte at ”grave” i PETs arkiver. Han havde kontaktpersoner i de forskellige ministerier og hos PET. I mellemtiden kom DIIS-

udredningen, der blev udgivet i 2005. DIIS havde haft adgang til det samme materiale, før han fik adgang hertil. Han havde kontakt med vicepolitimester Vibeke Christensen hos PET, og hun oplyste, at PET havde en DIIS-samling til brug for DIIS-udredningen. Han fik adgang til denne samling. Ud fra journalnumrene rekvirerede han yderligere dokumenter og fik herved adgang til flere hundrede afklassificerede dokumenter. Han kom regelmæssigt hos PET. Det var meget omstændeligt, og der var mange sikkerhedsforanstaltninger. På et tidspunkt fik han en særlig ordning, da han havde lang transporttid. Han fik tilladelse til at medtage dokumenter, som han opbevarede i et særligt sikret rum i sit private hjem. Ordningen blev desværre ophævet af PET uden nærmere begrundelse, men han havde overholdt alle forskrifter.

Der var ikke tvivl om, at dokumenterne hos PET var ægte og udarbejdet af PET. Han så dokumenterne uden udstregninger. Af de øverste påtegninger på dokumenterne fremgik antal eksemplarer, og man kunne også se, hvem der havde modtaget en kopi af dokumenterne. Han har set hundredvis af dokumenter hos PET, herunder også adskillige udskrifter af telefonaflytninger af Jørgen Dragsdahl. Han er ikke stødt på noget, der viste, at dokumenterne ikke var korrekte, eller at de alene skulle være udtryk for den enkelte medarbejders opfattelse. Der var ingen kritiske bemærkninger, og der var ikke anledning til at antage, at dokumenternes gentagne angivelse af Jørgen Dragsdahl som agent ikke var udtryk for PETs opfattelse. Byrettens gengivelse af hans forklaring herom er således ikke korrekt.

Frem til 2007 arbejdede han med de indre konflikter i Danmark under Den Kolde Krig, og den 1. februar 2007 tiltrådte han som leder af Center for Koldkrigsforskning. Der var tale om et folketingsvedtaget forskningsprojekt, som blev finansieret af staten. Centeret blev placeret hos Forsvarsakademiet. I 2010 afleverede han til centerets bestyrelse en meget fyldig rapport, som nu er under udgivelse hos forlaget Gyldendal.

DIIS-udredningen indeholder mange værdifulde oplysninger, men den har også nogle betydelige svagheder. I efteråret 2005 fremsatte han kritik mod DIIS-udredningen på et offentligt møde. Han syntes ikke, at DIIS ikke kunne nøjes med at skrive, at Jørgen Dragsdahl havde været i "PETs søgelys". Jørgen Dragsdahl var også til stede på mødet, og han kom efterfølgende hen og takkede ham for indlægget. Han nævnte blot Jørgen Dragsdahl som et af mange eksempler på, at der var sket en utilfredsstillende afdækning. DIIS-udredningen var

mere tilslørende end oplysende. DIIS vidste jo også ud fra PET-materialet, at der var foregået en intensiv efterforskning mod Jørgen Dragsdahl med telefonaflytning gennem tre år. Det omtales også gang på gang i PET-dokumenterne, at det var KGB-folk og ikke pressefolk, som Jørgen Dragsdahl havde kontakt med. I PET-dokumenterne omtales Jørgen Dragsdahl som en KGB-agent, der havde omgang med KGB-officerer. Hos PET var der oprettet både en operationssag og en personsag vedrørende Jørgen Dragsdahl. Det var navnlig i operationssagen, at der var interessant materiale. Hans interesse i sagen var udelukkende af forskningsmæssig karakter.

I en periode fra 1989 til 1992 var han ansat som politisk redaktør på Jyllands-Posten. I den periode havde han læst flere af Jørgen Dragsdahls artikler i Information. Han undrede sig over, hvad Jørgen Dragsdahl kunne få ud af sine kilder, da han selv læste og tolkede kilderne helt anderledes. Han mente, at flere af Jørgen Dragsdahls artikler lå langt fra sandheden, og efter hans opfattelse var der i flere tilfælde tale om fejlciteringer, vildledning og desinformation. I den anledning havde de nogle polemiske udvekslinger. Det var ikke knyttet til sagen om Ekstra Bladet. Han læste faktisk ikke Ekstra Bladet, og da den pågældende sag opstod, var han fratrådt sin stilling på Jyllands-Posten. I begyndelsen var han faktisk skeptisk over for Ekstra Bladets artikler om Jørgen Dragsdahl. Det var først under gennemgangen af PET-dokumenter, at han konstaterede, hvor tæt på virkeligheden, Ekstra Bladets artikler faktisk var. Jørgen Dragsdahl blev jo gang på gang omtalt som agent i PET's materiale. Det fremgår af artiklerne, at journalist Jakob Andersen havde kontakt til personer hos PET, herunder Per Larsen. Redaktionen forsøgte forgæves at få udleveret materiale, og redaktionschef Svend Ove Gade henvendte sig endda til daværende justitsminister Erling Olsen.

Han har anvendt forskellige udtryk om Ekstra Bladets artikler, herunder at oplysningerne i alt væsentligt var rigtige, men der var enkelte unøjagtigheder, idet der bl.a. var byttet om på navne og byer. Artiklernes nøglebegreb "KGB-agent" blev imidlertid bekræftet af PET-dokumenterne.

Han havde i sensommeren 2006 lavet et udkast til artiklen fra 14. januar 2007. I september 2006 henvendte han sig personligt til vicepolitimester Vibeke Christensen hos PET. Han bad PET tage stilling til, om der i udkastet var noget, som han ikke måtte offentliggøre. Han

tænkte ikke på, at der kunne være tale om ærekrænkelse. Formålet med artiklen var at følge op på hans kritik af DIIS-udredningen, som ikke skulle have lov til at stå uimodsagt. Offentligheden kunne ikke være tjent med et ikke-retvisende billede. Han reviderede artiklen undervejs, men hørte ikke en lyd fra PET. Baggrunden for artiklen var, at han som forsker og universitetsansat havde pligt til at formidle sine forskningsresultater til offentligheden. Han har aldrig været i tvivl om, at der var fuld dækning for udtalelserne i artiklerne. Han har løbende henvist til kilder. Da artiklen var færdig, sendte han den til Jyllands-Posten. Han var i udlandet fra den 22.-23. december 2006 til januar 2007, og det var lidt vanskeligt at komme i kontakt med ham. På et tidspunkt blev han imidlertid ringet op af Vibeke Christensen, da der var nogle ting, som hun ville drøfte med ham. Hun nævnte bl.a., at der var nogle oplysninger, der ikke var afklassificeret, som han herefter slettede. Det viste sig, at der var foregået noget, som han var uvidende om. Han vidste ikke, at journalist John Hansen havde henvendt sig til Mikael Lyngbo hos PET, herunder at dennes henvendelse gav indtryk af, at John Hansen havde haft adgang til dokumenterne, men han havde ikke udleveret dokumenter til John Hansen. Han havde ikke kendskab til, at John Hansen også havde sendt en e-mail til Jørgen Dragsdahl. Det var en del af baggrunden for, at PET reagerede, som de gjorde. Han har senere tilkendegivet over for John Hansen, at det var meget forkert, at han havde givet PET et falsk indtryk af, at han havde set dokumenterne. Han så først e-mailkorrespondancen, efter artiklen var blevet trykt. Han har ikke været involveret i artiklens overskrift eller billede. Han er kun ansvarlig for selve teksten i artiklen.

For så vidt angår udsagn nr. 1 havde de pågældende journalister kun hans artikel. På det tidspunkt havde journalisterne ikke talt med ham, og der var tale om noget, som de udledte af hans artikel. Der er ikke noget forkert i det, men hvis han selv havde skrevet det, ville han have henvist til PET-dokumenterne.

Med hensyn til udsagn nr. 2 havde han fra Rigsarkivet fået udleveret en udskrift af det bånd, der blev optaget, da Jørgen Dragsdahl i 2004 blev interviewet af DIIS. Baggrunden for artiklen var dette DIIS-interview, hvor Jørgen Dragsdahl bl.a. havde udtalt sig om sit forhold til KGB-officerer, herunder at man kunne få nogle oplysninger, og at de også ville få oplysninger tilbage. Det er disse udtalelser, som han har gengivet som ”oplysningerne gik den anden vej”.

Udsagn nr. 3 beror dels på Jørgen Dragsdahls offentlige udtalelser om Ekstra Bladet, og dels på hans egen gennemgang af PET-dokumenterne, som viste, at en stor del af oplysningerne i Ekstra Bladets artikler var sande. Det er nærmere omtalt i Center for Koldkrigsforsknings fodnote 4 fra 2009, der indeholder kritiske kommentarer til PET-kommissionens beretning, bind 13. Ekstra Bladets oplysninger var for en stor dels vedkommende korrekte.

For så vidt angår udsagn nr. 4 havde han adgang til primære autentiske kilder i PETs arkiv. Han mener, at disse kilder afkræfter Jørgen Dragsdahls forklaring om, at han kun havde åbne og helt normale kontakter til den sovjetiske ambassade, og at han havde lagt alle kortene på bordet over for PET i sommeren 1985, samt at han af egen drift henvendte sig til PET. Han har set adskillige dokumenter, som ikke er afklassificeret, som tyder på, at henvendelsen ikke skete af egen drift fra Jørgen Dragsdahls side.

Med hensyn til udsagn nr. 5 har han de pågældende oplysninger fra et af de referater, som Mikael Lyngbo har skrevet. Det er stort set et ordret citat af referatet vedrørende Jørgen Dragsdahls møde hos PET i marts 1986 (P9).

Udsagn nr. 6 bygger også på referatet fra marts 1986 (P9), og der er også stort set tale om en afskrift eller et indirekte citat af dette referat. Referatet er til dels holdt i jeg-form, men det fremgår af referatet og omstændighederne, at der var tale om en beslutning truffet af daværende PET-chef Henning Fode, herunder at Jørgen Dragsdahl skulle tilsiges, og at det var vicepolitichefen Mikael Lyngbo, der skulle forestå afhøringen. Herudover var der endnu en PET-medarbejder til stede. Der var ikke grund til at betvivle, at der var tale om et autentisk referat, som afspejlede, hvad der var foregået. Der er ingen kritiske påtegninger på samtalereferatet, som han har set uden udstregninger. Det var et fuldstændigt rent og færdigt referat. Han kunne se, at referatet var gået videre til Henning Fode. Han har ikke set indvendinger fra Henning Fode eller fra anden side. Det eksemplar med "kritiske bemærkninger", som PET-kommissionen henviser til, er ikke Henning Fodes kommentarer, men en afdelingschefs kommentarer på sit eget private eksemplar. Den pågældende afdelingschef var ikke kritisk over for indholdet af referatet, men kritikken gik på, at Mikael Lyngbo havde været for venlig i sin "afhøring" af Jørgen Dragsdahl. Han forholdt sig primært til den dokumentation, der forelå, og byggede sin forståelse på sit kendskab til hele forløbet. Han

vidste jo, at Jørgen Dragsdahl ikke havde lagt alle kortene på bordet, da PET vidste mere, end Jørgen Dragsdahl var klar over.

Udsagn nr. 7 er et direkte citat fra referatet fra marts 1986 (P9). Den sidste sætning om, at Jørgen Dragsdahl både ifølge KGB og PET var agent, var en opsummerende konklusion af det pågældende afsnit i PET-dokumentet. På det tidspunkt havde han set alle PET-dokumenterne.

Med hensyn til udsagn nr. 8 har han set de dokumenter, der lå til grund for DIIS-udredningen, herunder referatet fra marts 1986 (P9). DIIS omtalte alene, at Jørgen Dragsdahl var i "PETs søgelys", men der var ingen konkrete oplysninger. Under sit DIIS-indlæg udtalte han sig mere generelt. Der er sådan set ikke nogen af DIIS-udrederne, der har bestridt dette. I PET-dokumenterne anvendes udtrykket "konspirativ" hele tiden. Nogle af de møder, som Jørgen Dragsdahl fortav under de første 6 møder med PET, var to møder i Wien i henholdsvis 1980 og 1982, hvor han mødtes med Minin. Han mener, at Jørgen Dragsdahl i 1980 var udstationeret i USA, og på det tidspunkt befandt Minin sig i Moskva. Disse møder omtalte Jørgen Dragsdahl først i marts 1986, hvor Mikael Lyngbo konfronterede ham hermed. Det var det, som han hentydede til. Der er ikke angivet noget, som han ikke har holdepunkter for i PET-dokumenterne.

I udsagn nr. 9 kritiserer han fortsat DIIS-udredningen. Med "adskillige andre" tænker han på sit kendskab til ganske mange danske politikere og journalister, som KGB-agenter ifølge PET-dokumenterne havde kontakt med. I det pågældende afsnit har han ikke skrevet noget om Jørgen Dragsdahl. Han skriver netop, at der er mange andre personer, som ikke er blevet belyst.

Udsagn nr. 10 relaterer sig til udsagn nr. 3. Bortset fra enkelte unøjagtigheder i Ekstra Bladets artikler, hvor man har forvekslet navne på personer og byer, viste PET-dokumenterne, at oplysningerne var sande. Når han taler om "falsk grundlag", skyldes det, at Ekstra Bladet forgæves havde forsøgt at få adgang til PET-dokumenterne, der ville kunne have bekræftet oplysningerne.

Udsagn nr. 11 relaterer sig til udsagn nr. 8 og 9, hvor han kritiserer DIIS-udredningen. I dommens gengivelse af udsagnet mangler ordet ”derfor”.

Udsagn nr. 12 er ligeledes en kritik af DIIS-udredningen og beror på PET-bilagene.

Udsagn nr. 13 hentyder til John Hansens interview med Jørgen Dragsdahl, hvor Jørgen Dragsdahl bl.a. har udtalt sig om svækkelse af tilliden mellem borgere og politi i forbindelse med offentliggørelse af dokumenter samt om rigets sikkerhed. Under interviewet har Jørgen Dragsdahl også udtalt, at han ikke blev tilsagt af PET, men mødte frivilligt.

Udsagn nr. 14 henviser til det interview, som Jørgen Dragsdahl gav til DIIS i oktober 2004. Det fremgår også andre steder, at Jørgen Dragsdahl benyttede sine politiske kontakter til private formål. Det fremgår således af PET-dokumenter, at Jørgen Dragsdahl kontaktede PET på grundlag af en henvendelse fra tidligere justitsminister Ole Espersen. Der er ikke noget i artiklen, der er urigtigt, og det afspejler det faktum, som Jørgen Dragsdahl selv har omtalt og som støttes af PETs materiale.

I forbindelse med udsagn nr. 15 i artiklen af 26. januar 2007 om desinformation anlagde han den brede definition af udtrykket, som omfatter udbredelse af enhver art af vildledende oplysninger, og det behøver således ikke at være forfalskede oplysninger. Han tænkte på to konkrete artikler, herunder en artikel i Information fra 1979, som bygger på en meget kendt KGB-forfalskning, FM 30-31 B. Disse artikler og FM 30-31 B er omtalt i SIK NYT for januar kvartalet 1979. SIK NYT er et fortroligt skrift, som blev fremstillet i få eksemplarer og udgivet af Forsvarets Efterretningstjeneste, og som blev overgivet til en begrænset kreds inden for forsvaret, efterretningsvæsenet og ministerier. Det andet eksempel var en amerikansk artikel fra 1988, som mistænkte russiske dissidenter for at være CIA-agenter. Jørgen Dragsdahls desinformation lå for det første i, at han valgte at bringe artiklen. Det kunne medføre alvorlige konsekvenser for de personer, der blev omtalt. De ville blive betragtet som landsforrædere. Jørgen Dragsdahl skrev, at artiklen var meget velunderbygget, men han havde aldrig spurgt de personer, som det drejede sig om. Han har heller ikke efterfølgende bragt de dementier, som fremkom. Der er tale om vildledning på flere niveauer. Han ved, at artiklen har fået alvorlige følger for flere personer, men Jørgen Dragsdahl tog meget let på sagen.

Udsagn nr. 16 angår også FM 30-31 B. Der knyttede sig en del mystik om, hvordan Jørgen Dragsdahl kunne være besiddelse af et så tophemmeligt dokument. Det var først i 2007, at Jørgen Dragsdahl kom med forskellige forklaringer herpå, men alt tydede på, at han havde fået det af Philip Agee.

Udsagn nr. 17 angår den tidligere direktør for CIA, Gates', selvbiografi, og Jørgen Dragsdahls omtale af hans erindringer. Jørgen Dragsdahl hentyder med "katastrofale følger" til en påstået krise, men man kan ikke hos Gates finde udtalelser, som viser, at NATOs dobbeltbeslutning skulle have fået katastrofale følger. Det karakteristiske for Gates erindringer er alle hans forbehold. Det var med god grund, at Gates tog alle de forbehold. Der var ikke nogen krise, og verden stod ikke ved atomkrigens afgrund. Påstanden herom er navnlig fostret af amerikanske journalister. Der er ikke nogen dokumentation for, at russerne skulle have været rædselsslagne. Det omtales ikke af militære personer, og det fremgår heller ikke af Gorbatsjovs erindringer. Der er aldrig fremlagt et dokument, som viser, at der skulle have været en krise. Der var ingen sammenhæng mellem NATOs dobbeltbeslutning og den påståede krise. Det ville være "vand på Jørgen Dragsdahls mølle", hvis NATOs dobbeltbeslutning var årsag til den påståede krise, idet Jørgen Dragsdahl var en aktiv modstander af NATOs dobbeltbeslutning.

Udsagn nr. 18 relaterer sig til udsagn nr. 17, og man bør altid stille spørgsmålstejn ved, om den person, som udtaler sig, også kan vide noget om det pågældende emne. I denne situation var der tale om en forestilling fra Gordijevskijs side, da han ikke havde nogen konkret viden herom. Det er derfor ikke retvisende, når Jørgen Dragsdahl brugte Gordijevskij som kilde, da Gordijevskij ikke kunne vide noget om dette.

Udsagn nr. 19 angår igen USA og en artikel skrevet af en konservativ amerikaner Owen Harris. Jørgen Dragsdahl havde i sin artikel skrevet, at Owen Harris havde udtrykt kritik af de konservative intellektuelle. Hvis man imidlertid læser Owen Harris' artikel, så er hans konklusion den stik modsatte, idet det var de konservative, der vandt Den Kolde Krig ved deres karakter, snarere end deres intellekt. De konservatives opfattelse var absolut sund, men Jørgen Dragsdahl fremstillede det lige modsat.

Udsagn nr. 20 angår ikke Jørgen Dragsdahl. Han har blot citeret jurist Jørn Vestergaard for, at det ikke var strafbart, og han måtte konstatere, at der blandt de lærde var uenighed. Han tog ikke stilling til, hvem der havde ret, og han har ikke udtalt sig om, hvorvidt Jørgen Dragsdahl har begået noget strafbart eller ej.

Udsagn nr. 21 relaterer sig til det interview, som Jørgen Dragsdahl gav til John Hansen i 2007. Han har aldrig omtalt Jørgen Dragsdahls privatliv, og han har valgt ikke at fremlægge dokumenter om Jørgen Dragsdahls privatliv. Man kan bruge forskellige ord, men det fremgår udtrykkeligt af PET-dokumenterne, at der blev holdt konspirative møder.

Udsagn nr. 22 angår tillige Jørgen Dragsdahls interview til John Hansen. Han kritiserer forskellige ting, herunder at Jørgen Dragsdahl var citeret for at have udtalt, at borgerne ikke længere i tryghed kunne henvende sig til politiet. Sandheden er jo, at Jørgen Dragsdahl under Den Kolde Krig ikke ville røre politiet eller PET med en ildtang. Jørgen Dragsdahl henvendte sig til PET med Ole Espersens mellemkomst i juni 1985, og det var på et tidspunkt, hvor Jørgen Dragsdahl var klar over, at PET havde ham i søgelyset. I juni 1985 var Gordijevskij endnu ikke afhoppet. Af PET-dokumenter fremgår det imidlertid, at Jørgen Dragsdahl var blevet informeret om, at PET havde ham i søgelyset. Journalist Jakob Andersen fra Ekstra Bladet havde interviewet den person hos PET, der havde givet udtryk for, at PET fulgte Jørgen Dragsdahl. Det var ikke på grund af Gordijevskij, at Jørgen Dragsdahl følte, at ”jorden brændte under ham”.

Udsagn nr. 23 henviser til PET-dokumenterne, navnlig referatet af mødet i marts 1986, P9. Det fremgår heraf, at Jørgen Dragsdahl var blevet tilsagt til dette møde, samt at det skete efter beslutning fra Henning Fode. Jørgen Dragsdahl havde ikke henvendt sig på eget initiativ, og han havde heller ikke ”lagt alle kortene på bordet”. Under mødet den 20. marts 1986 kom oplysningerne om Wien-møderne først frem, da Jørgen Dragsdahl blev konfronteret hermed.

Med hensyn til udsagn nr. 24 henviser udtrykket ”politisk beskyttelse” til Ole Espersens usædvanligt store interesse for denne sag, som han opfattede som en ”løftet pegefinger” i forhold til PET. Han tænkte også på Svend Ove Gade, der forgæves havde forsøgt at få fremlagt informationer i Ekstra Bladets sag. Endvidere var det kendt, at Jørgen Dragsdahl havde tætte kontakter til den politiske verden.

Udsagn nr. 25 angår navnlig kritik af DIIS-rapporten og det forhold, at Jørgen Dragsdahl havde fortiet de konspiratoriske møder i Danmark og i udlandet, indtil PET konfronterede ham hermed. PET havde foretaget telefonaflytninger og fysiske observationer af Jørgen Dragsdahl.

Udsagn nr. 26 relaterer sig til udsagn 19 og artiklen af Owen Harris.

Udsagn nr. 27 er et generelt udsagn og en indledning til hans artikel, hvor dokumentationen kommer længere nede i artiklen.

Udsagn nr. 28 relaterer sig til Jørgen Dragsdahls indlæg i Weekendavisen den 11. april 2008 og Justitsministeriets brev af 6. december 2007. Jørgen Dragsdahl skrev, at de alene kunne være udtryk for den pågældende medarbejders opfattelse. Justitsministeriet havde imidlertid ladet det stå åbent, om det alene var udtryk for den pågældende medarbejders vurdering. Det er derfor, at han kalder det ”desinformation”.

Udsagn nr. 29 relaterer sig til udsagn nr. 19 og Owen Harris’ artikel.

Udsagn nr. 30 relaterer sig til udsagn nr. 15 og ”spionartiklen” i The Nation under udsagn 15.

Udsagn nr. 31 er konklusionen på hans artikel. Han kunne ikke få spalteplads til at angive alle eksempler, og artiklen omhandler derfor udelukkende 5 eksempler.

Udsagn nr. 32 vedrører et møde hos CEPOS, der er en privat borgerlig/liberal tænketank. Der var formentlig 20-25 personer til stede. Han var inviteret af CEPOS, og baggrunden herfor var al den spektakel, der havde været i anledning af hans artikler. Han blev spurgt, om han havde indvendinger imod, at indlægget blev optaget, men han var ikke klar over, at det efterfølgende blev lagt ud på internettet. Den pågældende udtalelse var en besvarelse af spørgsmål fra publikum. Under byretssagen blev båndet afspillet, og han udtalte ikke, at han var ”helt sikker”.

Gordijevskij har flere gange til henholdsvis PET, Ekstra Bladet og ham udtalt, at der var blevet udbetalt penge fra KGB til Jørgen Dragsdahl. Det fremgår således ikke udelukkende af PETs referat af mødet i marts 1986.

Udsagn nr. 33 og udtrykket ”egen efterforskning” og ”de to sager” henviser til PET-kommissionens beretning bind 13, herunder at dette bind i virkeligheden kun omhandlede Arne Herløv Pedersen og Jørgen Dragsdahl. Det er en opfølgning på ”fodnoterne” fra Center for Koldkrigsforskning. Det er dokumenteret, at PETs egen efterforskning understøttede Gordijevskijs oplysninger, og PET anvendte selv udtrykket ”efterforskning”.

Udsagn nr. 34. relaterer sig til det forklarede vedrørende udsagn nr. 33.

Udsagn nr. 35 er en kritik af PET-kommissionens beretning, bind 13. Udtrykket ”taskespilleri” betyder egentlig en slags tryllekunstner, herunder at man foregøgler noget eller får noget til at forsvinde. Bind 13 er et meget ringe historisk arbejde, og det giver ikke et retvisende billede.

Hans forklaring er meget upræcist gengivet i byrettens dom. DIIS-udredningen var ikke blot overfladisk i forhold til Jørgen Dragsdahl, men generelt i forhold til politiske ømme punkter.

Hvis man betragter sig selv som en dygtig og samvittighedsfuld journalist, kan han ikke forstå, at man valgte at bringe en artikel, som medførte fare for sovjetiske dissidenter.

Enhver kunne konstatere, at Information den 20. november 1984 bragte en artikel af general Tjervov, som repræsenterede den sovjetiske generalstab. Der var tale om ren propaganda. Der var en major, Bent Agger, og en journalist, Leif Blædel, som undrede sig over, at der blev bragt en sådan artikel på en så fremtrædende plads. Han har kendskab til, at artiklen blev afvist af Berlingske Tidende og Politiken, da den var af for ringe kvalitet. PET har omtalt artiklen i et notat af 28. november 1984, hvor der anvendes udtrykket ”oplagt eksempel på påvirkningsagent”.

Per Larsen må anses for en kilde, idet han over for journalist Jakob Andersen oplyste om Gordijevskij. Med hensyn til noterne på et af PET-dokumenterne er det afgørende, at de ikke

blev afgivet af Henning Fode. Det fremgik tydeligt, at bemærkningerne kom fra en afdelingsleder.

Der var også en KGB-journalist, der var kendt og berygtet, som offentliggjorde en artikel med beskyldninger mod de sovjetiske dissidenter, der stort set havde samme indhold, som Jørgen Dragsdahls artikel herom. Chefredaktøren af Glasnost var af den opfattelse, at der også var andre artikler, samt at der var tale om en KGB-påvirkningsoperation.

Sagen om Ekstra Bladet var en udløber af Den Kolde Krig. For en historiker er det også relevant at behandle et emne efter periodens afslutning. Det var derfor fortsat relevant at tage udgangspunkt i Ekstra Bladets artikler.

I artiklen af 14. januar 2007 omtalte han journalist Anker Randsholts analyse af Jørgen Dragsdahls artikler, da der var tale om en kyndig analyse fra en respekteret journalistkollega. Han er enig i, at læserne ville have fået en anden opfattelse af Jørgen Dragsdahls artikler, hvis Jørgen Dragsdahl havde oplyst om sine tætte forbindelser til KGB.

Han har i stort omfang fået offentliggjort historisk forskning i artikler, herunder navnlig i Jyllands-Posten, men også i andre aviser. Han var ikke vidende om, at redaktionen på Jyllands-Posten henvendte sig til PET om artiklen "De kaldte ham nr. 1". I artiklen begrænsede han sig mest muligt, da man ikke kan skrive alt for udførligt i en avisartikel. Han har markeret de steder, hvor der er taget noget ud, med en skarp parentes, og der er ikke tale om udeladelser, som har betydning for indholdet. Det interessante ved citatet af PETs fortrolige konklusion var ordene "denne agent", som viste, at det var PET, der udtalte sig. Med hensyn til udtrykket "kan der kun gisnes om" afspejler dette blot, at man ikke havde helt klarhed over forholdene, hvilket man sjældent kan få. Man ville ikke bruge udtrykket "denne agent", hvis Jørgen Dragsdahl intet havde præsteret. Herudover er der en beskrivelse af Jørgen Dragsdahls bedrifter i den blå mappe, der blev forelagt Regeringens Sikkerhedsudvalg. Et klart eksempel er artiklen fra 1984, som en sovjetisk general havde fået offentliggjort i Information. Artiklen var blevet afvist af Berlingske Tidende og Politiken. I et PET-notat af 1. oktober 1985 (P14) er det angivet, at dette er et klassisk eksempel på brug af en påvirkningsagent. Det er udtryk for PETs og ikke hans egen vurdering.

Han har ikke kendskab til, om der også blev bragt artikler i udlandet, da flere artikler fremkom som ”obskure tryksager” i f.eks. Tyrkiet og Portugal.

Medlemskab af SNU forudsatte ikke, at man var sikkerhedsclearet. SNU var et organ med mange nyttige kontakter, herunder diplomater fra den danske udenrigstjeneste, repræsentanter fra partier, forsvaret og forskere.

PETs notater og referater er naturligvis udarbejdet af en medarbejder. Der er tale om autentiske og færdige dokumenter, som var dateret og uden kritiske bemærkninger. Ud fra en kildekritisk vurdering betragtede han dokumenternes indhold som udtryk for PETs opfattelse. Han ved ikke, hvem der har skrevet referatet af mødet i marts 1986 (P9), men hvis Mikael Lyngbo havde haft bemærkninger hertil, måtte man forvente, at det ville fremgå af referatet. Det fremgår ikke af referatet, at det skulle være udarbejdet af en kriminalassistent.

Da han skrev artiklen, der blev offentliggjort den 14. januar 2007, havde han ikke haft adgang til det underliggende Gordijevskij-materiale, da det befandt sig hos PET-kommissionen. Han havde derfor stort set kun kendskab til de PET-dokumenter, der var blevet afklassificeret til brug for DIIS-udredningen.

I PET udtalte medarbejderne sig som medarbejder og ikke som privatperson. Notatet måtte være godkendt af chefen Mikael Lyngbo, som ikke havde foretaget rettelser heri, og derfor være udtryk for PETs opfattelse. Der er kun afklassificeret en begrænset del af materialet. Tjebotok var identificeret som KGB-officer. Efter hans opfattelse er der ikke nogen forskel på, om man henviser til Tjebotok eller KGB, hvilket også må ses i sammenhæng med de øvrige oplysninger i sagen.

Det er hans opfattelse, at der fortsat pågik en efterforskning hos PET efter den 20. marts 1986. Han har set udskrifter af telefonaflytninger, der fortsatte i resten af 1986, og efterforskningen fortsatte helt op i 1990’erne, men det var ikke så intenst.

De to hovedkilder, som han har bygget sin opfattelse på, var Forsvarets Efterretningstjeneste og PET. Herudover har han anvendt informationer fra Gordijevskij og Udenrigsministeriet.

Han har også anvendt US Information Agency, der er en amerikansk institution, og man må formode, at denne institution også gjorde sig sine egne overvejelser.

I forbindelse med Ekstra Bladets artikler var Gordijevskijs oplysninger førstehåndsviden, da der var tale om oplysninger, som Gordijevskij havde direkte fra KGBs hovedkvarter og rapporter fra residenturet.

Tjebotoks artikler blev givet til udvalgte journalister. Han har læst nogle af tserne. Der citeres fra amerikanske journalister og politikere. Han erindrer under præsident Carter perioden, at Jørgen Dragsdahl anvendte et dokument, der gav udtryk for, at Carter hyklerisk brugte menneskerettighederne som våben over for Sovjetunionen. Ud fra det, Jørgen Dragsdahl har sagt, har han tidligere haft det indtryk, at tserne og udkastene fra KGB var dumme og ubrugelige, og det er først for nylig, at han har fundet ud af, at de faktisk var anvendelige.

Da Gordijevskij endnu gjorde tjeneste i KGB frem til juli 1985, og da han fik de pågældende oplysninger om Jørgen Dragsdahl, må han have anset Ljubimov for en troværdig kilde. På et tidspunkt begyndte Ljubimov imidlertid at lyve. I 1991 var Ljubimov fortsat "fedtet ind" i KGB og kunne ikke afsløre noget. Derfor havde Ljubimov ikke samme troværdighed som Gordijevskij, der havde sat sit eget liv på spil. Gordijevskij har i en artikel fra 1992 udtalt, at Ljubimov skulle ophøre med at lyve om Jørgen Dragsdahl. Gordijevskij havde en fænomenal hukommelse, og han vil karakterisere forvekslingerne af Minin og Ljubimov samt Budapest og Wien som ganske uvæsentlige. Det rækker ikke ved det billede, som Gordijevskij tegnede.

Der er mange ting, som ikke står i PET-kommissionens beretning. Han har ikke haft adgang til alle dokumenter i PETs arkiv, men kun en meget lille del. Han er ikke bekendt med, om der omtales båndoptagelser, hvor Jørgen Dragsdahl skulle tale med Ljubimov.

Under sagen er der fremsat begæring om at få udleveret yderligere materiale fra PET, herunder dokumenter efter den 20. marts 1986. Han forestillede sig, at PETs ledelse havde draget en konklusion, som var blevet forelagt Regeringens Sikkerhedsudvalg, men han har ikke set et sådant dokument.

Han syntes, at det var mærkeligt, at Jørgen Dragsdahl rejste til Wien, da han havde oplyst, at formålet var at samle materiale om NATO, men Østrig var jo ikke medlem af NATO. Det viste sig, at han mødte Minin i Wien, og Jørgen Dragsdahl har afgivet tre forskellige forklaringer om årsagen til mødet.

Han har spurgt flere journalister om møderne med KGB-folk, men det er ikke lykkedes at få oplysninger om, hvad de konkret fik ud af disse møder.

Bent Jensen har for lukkede døre forklaret vedrørende udsagn nr. 22 og udtrykket ”jorden brændte under sig”, at han er bekendt med, at PET havde Jørgen Dragsdahl ”i kikkerten” før den 12. juni 1985. Der er en omtale heraf i PET-kommissionens beretning, og det fremgår, at A havde en lang møderække med PET forud for den 12. juni 1985. Der var tale om 6-7 møder. A havde kontakt til Vibeke Sperling fra tiden i Moskva. Jørgen Dragsdahl var klar over, at PET interesserede sig for ham, og det havde ikke noget med Gordijevskij at gøre. Han ved ikke, hvornår A fortalte det til Vibeke Sperling, og hvornår Jørgen Dragsdahl fik kendskab hertil.

PETs efterforskning fortsatte efter den 20. marts 1986. PETs notat fra november 1986 (P18) viser, at man fortsat arbejdede på sagen. Efterforskningen fortsatte bl.a. i form af telefonaflytninger. Han har set dokumenter i PETs arkiv, som viser, at efterforskningen fortsatte op gennem 1980'erne og 1990'erne, men det var ikke så intenst. Det er helt naturligt, at PET efterforsker noget, som ikke er strafbart. Det er ikke PETs opgave at strafforfølge personer, men at forhindre forhold, der kan skade rigets sikkerhed.

Han har læst flere PET-dokumenter med vurderinger af Jørgen Dragsdahls skribentvirksomhed. Han har ikke nogen klar erindring om P24, herunder hvornår han første gang så dette dokument. I 2007 var PET-kommissionen i besiddelse af størstedelen af de relevante PET-bilag. Operationssagen og Gordijevskij-samlingen fik han udleveret på et senere tidspunkt.

Med hensyn til PETs observationsrapport af 7. marts 1983 (P27) og mødet i et S-tog mellem Jørgen Dragsdahl og Katerinkin er det ”konspirative” element bl.a., at mødet fandt sted i et S-tog. Hvis der var tale om et interview af en kilde, ville man nok have valgt et andet sted. Herudover havde Jørgen Dragsdahl medbragt en avis, som skiftede hænder flere gange

undervejs. Da Jørgen Dragsdahl blev tilsagt til mødet hos PET i marts 1986, havde han ingen kommentarer til observationen, bortset fra, at han ikke kunne huske detaljen om avisen.

I 2006-2007 havde han formentlig set mødereferatet af 11. juli 1985 (P20). I sommeren 1985 var der tale om ”kattens leg med musen”, og der blev ikke spillet med åbne kort. Mikael Lyngbo forsøgte at lirke mere og mere ud af Jørgen Dragsdahl. Det, som Mikael Lyngbo sagde til Jørgen Dragsdahl under dette og øvrige møder, var ikke nødvendigvis udtryk for Lyngbos opfattelse. Det var Mikael Lyngbos opgave at få så mange oplysninger ud af Jørgen Dragsdahl som muligt.

Blandt materialet hos PET har han set, at Mikael Lyngbo i efteråret 1985 havde en samtale med Washington, hvor han orienterede om arbejdet med Jørgen Dragsdahl. Det omtales også i PET-kommissionens beretning, bind 13. Mikael Lyngbo oplyste Washington, at Jørgen Dragsdahls optagelse som agent i KGB-registret ikke længere byggede på teori, men var et faktum. Mikael Lyngbo oplyste endvidere vedrørende spørgsmålet om, hvorvidt Jørgen Dragsdahl selv var bevidst herom, at ”det måtte han jo være, da han modtog penge”.

Bent Jensen har for åbne døre forklaret vedrørende udtalelse nr. 1, at han talte i telefon med Sanne Gram fra Jyllands-Posten. Han var i Italien, da hun ringede og bad ham om en udtalelse i anledning af den artikel, Jyllands-Posten ville skrive. Han henviste i første omgang til sin egen artikel. Han har formentlig udtalt sig som citeret i artiklen, og han kan vedstå indholdet af udtalelsen. Han fik ikke oplyst, at samtalen ville blive optaget på bånd.

Han har aldrig udleveret fortrolige PET-dokumenter til nogen. Han er slet ikke i besiddelse af dokumenterne, der befinder sig hos PET. Det er urigtigt, når Jørgen Dragsdahl påstår, at han har udleveret dokumenterne til andre. Det kunne han aldrig finde på. PET har forholdt sig til, om han måtte omtale dokumenterne. Den 30. april 2007 fik han et brev fra PETs daværende chef, Lars Findsen, hvorefter fremgår, at han har en udvidet adgang til at gengive fra dokumenterne, fordi han varetager en almen interesse som forsker.

Han har stiftet bekendtskab med Simon Lunn i forbindelse med sin gennemgang af materiale hos PET. Oplysningerne lå på Jørgen Dragsdahls sag. Simon Lunn var ansat i NATO i Bruxelles i 1980'erne. Han har bl.a. læst en rapport om ”afhøring” af Simon Lunn i NATO-

systemet. Man var blevet opmærksom på, at Jørgen Dragsdahl i en artikel i Information den 20. december 1984 refererede til en fortrolig kilde i NATO i forbindelse med omtale af fortrolige oplysninger. Man iværksatte på den baggrund en undersøgelse, hvor Simon Lunn blev forevist artiklerne. Det fremgår, at Simon Lunn blev vred og ophidset. Simon Lunn erkendte, at han havde givet fortrolige oplysninger, men sagde, at oplysningerne var fuldstændig forvrænget. Simon Lunn takkede for, at han på den måde var blevet advaret om Jørgen Dragsdahl. De fortrolige oplysninger, som Jørgen Dragsdahl havde modtaget, videregav han til danske politikere, så de kunne genere regeringen ved at stille spørgsmål i Folketinget. Vidnet formoder, at det er PET, der har informeret NATO om de fortrolige dokumenter. Simon Lunn fik en meget kraftig advarsel om, at det var utilbørligt og meget alvorligt.

APN var et sovjetisk pressebureau, der havde en dobbeltfunktion, idet medarbejdere også indsamlede oplysninger og deltog i påvirkningskampagner. Det fremgår af PET-dokumenter og aflyttede telefonsamtaler, at Jørgen Dragsdahl samarbejdede med APN og Baranikas. Jørgen Dragsdahl havde et tæt og personligt samarbejde med chefer fra APN, herunder både Baranikas og dennes efterfølger. Af telefonsamtaler fremgår, at Jørgen Dragsdahl nærmest kunne kommandere med APN og sige, at han skulle bruge en bestemt artikel, hvorefter APN fremskaffede den til Jørgen Dragsdahl. Som eksempel kan nævnes en artikelserie fra 1987, hvor Jørgen Dragsdahl skrev om USAs radarstation i Thule. Der var tale om en kampagne mod USA, hvor der foregik et tæt samarbejde mellem Jørgen Dragsdahl og APN. Det fremgår af notater om aflyttede samtaler, at Jørgen Dragsdahl havde et tæt samarbejde med APN om kampagnen. Jørgen Dragsdahl skrev en lang række artikler, hvor APN bidrog.

Oplysningen om Jørgen Dragsdahl som agent fremgår ikke blot af oplysningerne fra Gordijevskij og PETs egen efterforskning. Det fremgår også af oplysninger fra den mangeårige KGB-arkivar, Vasilij Mitrokhin, der gennem mange år lavede talrige notater om KGB dokumenter, som han efterfølgende afleverede til briterne. En af rapporterne fra Vasilij Mitrokhin omtaler udtrykkeligt Jørgen Dragsdahl som agent. Af dokumentet fremgår, at Jørgen Dragsdahl har status af agent i 1982. Dokumentet nævner også Jørgen Dragsdahls dæknavne Stot og Yershov. Han har ikke set andre dokumenter fra Vasilij Mitrokhin arkivet end dokumentet om Jørgen Dragsdahl. Det er betegnet rapport nr. 25 og lå på Jørgen

Dragsdahls personsag eller operationssag hos PET. Professor Andrews fra Cambridge har skrevet i et forord, at der ikke kan herske tvivl om ægtheden af Vasilij Mitrokhins notater.

Han har endvidere set en rapport hos PET om en afhoppet KGB-agent ”TECH”, som uafhængigt af Gordijevskij og Mitrokin har oplyst PET om, at Jørgen Dragsdahl var rekrutteret og blev brugt i sovjetisk tjeneste. Notatet omtaler Jørgen Dragsdahl som en blandt mange af KGBs agenter og officerer.

SIK NYT fra januar kvartal 1979 omtaler, at der i Danmark var iværksat en disinformation i en række artikler i Information i januar 1979 om dokumentet FM 30-31 B. Han mener, at FM 30-31 B er en KGB forfalskning af et ægte militærdokument, som KGB er kommet i besiddelse af. FM 30-31 B dukkede op i opskure tidsskrifter, der var finansieret af Sovjetunionen. Så vidt han er bekendt, er Information den eneste danske avis, der ville røre ved FM 30-31 B. Dokumentet har været genstand for en grundig behandling i høringer i Kongressen i USA, hvor det er blevet afvist som en forfalskning. Af forklaringer for Kongressen fremgår, hvordan forfalskningen var blevet udbredt professionelt af KGB. Prouty og Agee omtaltes også i høringen som nogle af KGBs pressekontakter. Der kan ikke være tvivl om, at der er tale om et falskt dokument, og det burde Jørgen Dragsdahl også have vidst. Han kan ikke forstå, hvorfor Jørgen Dragsdahl ikke smed dokumentet i papirkurven, hvis Information ønskede at blive betragtet som en seriøs avis.

Af telefaxer fra 1980 mellem Udenrigsministeriet og ambassaden i Washington fremgår, at ministeriet var opmærksom på artikler af Jørgen Dragsdahl, idet ministeriet bad ambassaden om at undersøge nogle oplysninger, der fremgik af artiklerne. Det drejer sig bl.a. om Jørgen Dragsdahls artikel ”Sovjets militære styrke stærkt overdrevet i autoritativ håndbog”, der blev bragt i Information den 22. oktober 1980. Det gav anledning til, at ambassaden kontaktede Center for Defence Information vedrørende en omtalt kritik af håndbogen ”The Military Balance 1980-1981” fra International Institute for Strategic Studies. Det drejer sig også om en artikel, hvor Jørgen Dragsdahl henviser til en rapport fra Kongressen i USA, hvoraf fremgik, at der ville ske en dramatisk forøgelse af USAs udgifter til militær. Det gav anledning til, at ambassaden kontaktede personer fra Kongressen. Af en telefax fremgår, at ambassaden gør opmærksom på, at Jørgen Dragsdahl skal indtræde i SNU, og ambassaden beder ministeriet om at informere den relevante afdeling om ambassadens telefaxer om Jørgen Dragsdahls

artikler. Han mener, at der er tale om "et vink med en vognstang om", at man skulle være forsigtige, hvis Jørgen Dragsdahl blev medlem af SNU.

Han mener, at Jørgen Dragsdahls forklaring om baggrunden for offentliggørelsen af Tjervovs artikel i 1984 er yderst søgt. Efter alt at dømme var Jørgen Dragsdahl under pres. Jørgen Dragsdahl var blevet indkaldt til kammeratlig samtale på ambassaden, og et par dage senere blev artiklen bragt i Information, selv om både Berlingske og Politiken havde afvist artiklen, hvilket Jørgen Dragsdahl var bekendt med. Jørgen Dragsdahl har selv omtalt artiklen som ren propaganda. Af en rapport vedrørende en samtale mellem Peter Jessen fra APN og Jørgen Dragsdahl fremgår, at Jørgen Dragsdahl giver udtryk for, at det ville være uheldigt, hvis det kom frem, at Information bragte en artikel, som Berlingske og Politiken havde kasseret, og at Jørgen Dragsdahl måtte fjerne det stof, der oprindeligt skulle have været bragt på den pågældende side i avisen, for at få plads til artiklen. PET-kommissionens beretning, bind 13, har ikke medtaget oplysninger om de aflyttede samtaler herom, og DIIS-udredningen har ikke behandlet det.

Jørgen Dragsdahl har for åbne døre forklaret blandt andet, at det var i perioden 1983-84, hvor han forsøgte at få A ud af Rusland, at hans aktiviteter var uforenelige med arbejdet som journalist.

Han var godt klar over, hvad Tjebotok var ude på, og han overvejede faktisk at skrive en artikel herom, men det blev han frarådet at gøre.

Han har ikke haft kontakt til Phillip Agee siden 1976, hvor denne deltog i en konference i Danmark.

Han mener, at gengivelsen af Bent Jensens forklaring i byretten er korrekt, når det deraf fremgår, at han forklarede, at han måtte omtale PET dokumenterne, hvis han tog forbehold om, at de ikke nødvendigvis var udtryk for PETs holdning.

I perioden fra juli 1976 til juli 1977 var han udstationeret i USA, og han var ikke i Danmark i den periode. Han mødtes med Tjebotok i februar 1976 for første gang. Da han kom tilbage til Danmark, troede han, at Tjebotok havde forladt Danmark. Han mødtes ikke med Tjebotok

den 5. og 6. juli 1977, således som det fremgår af PET-kommissionens rapport. Han var slet ikke klar over, at Tjebotok var i Danmark på det tidspunkt.

Han begyndte at skrive artikler om sikkerhedspolitiske emner fra januar 1977, hvor han valgte at specialisere sig på området. Da han var udstationeret i USA som journalist for Information, var han blevet interesseret i sikkerhedspolitik, og han ville derfor gerne ind i det sikkerhedspolitiske miljø i USA og skaffe kontakter. Han fik en bred berøringskreds i det sikkerhedspolitiske miljø, og han begyndte at tænke på en helt ny måde om emnet. På grund af de kontakter, han etablerede, kunne han skrive om reelle problemer ud fra primære kilder i USA. Disse kilder var tidligere forhandlere og både republikanere og demokrater, der var kritiske over for præsident Carter.

Han har ikke haft møder med Katerinkin efter den 7. marts 1983, bortset fra møder på den sovjetiske ambassade. På et tidspunkt talte han med en ny sovjetisk ambassadør i Danmark og gav udtryk for, at han ikke ville have flere af den slags møder. Han sagde til ambassadøren, at det var uholdbart. Han sagde endvidere, at PET var interesseret i de møder, han havde haft med folk fra ambassaden. Han sagde, at hvis de fortsat skulle have kontakt, måtte det foregå på en anden måde.

Han er omtalt i et kartotekskort hos STASI, der er oprettet den 17. december 1982. Det fremgår heraf, at STASI beskriver ham som en antikommunist med gode relationer til den amerikanske ambassade.

Han har haft god kontakt til den amerikanske ambassade i Danmark. Han var ofte på ambassadens bibliotek for at søge informationer. Han har også haft møder med personer fra den amerikanske ambassade uden for ambassaden. Han havde en god relation til personer fra den amerikanske ambassade, bl.a. fordi de havde et fælles værdigrundlag. Han har også haft møder med personer fra ambassaden, som han antog, var fra CIA på grund af de spørgsmål, de stillede.

Han havde også mange kontakter til bl.a. den vesttyske, kinesiske, franske, canadiske og indonesiske ambassade i Danmark, og han mødtes også med personer fra disse ambassader på

forskellige restauranter. Det var hans måde at indhente informationer på, og det var en helt sædvanlig arbejdsmetode som journalist.

Da han blev kontaktet af Tjebotok, spurgte han på Information, hvad han skulle gøre. Han fik det svar, at det var helt naturligt at have sådanne kontakter til folk fra ambassaden, og det måtte han acceptere som journalist. Det var nødvendigt for at kunne vise, at man var vigtig. Han mener, at han som journalist ikke havde andet valg end at have kontakt til folk fra den sovjetiske ambassade.

De ”teser”, som han modtog, har han ikke fået af Tjebotok, der slet ikke interesserede sig for hans virke som journalist. Tjebotok var derimod interesseret i, at han skulle samle en lille gruppe. I 1976 havde KGB en kampagne kørende mod USA, og det var formentlig det, som Tjebotok ville have ham til at arbejde med. Han forsøgte at skubbe Tjebotok fra sig. Teserne kunne efter hans opfattelse ikke bruges til noget. Fagligt var de ikke gode nok, og det ville også være uetisk at benytte dem. Endvidere ville det være dumt, for det ville være tydeligt for enhver, at de havde en ikke-vestlig kilde. Der var f.eks. benyttet ord, man ikke ville bruge, ligesom dele af teserne var direkte vrøvl. Der var tale om gennemført løgnagtige dokumenter. Ljubimov forsøgte ikke engang at forsvare dokumenterne, når han gjorde grin med dokumenterne på grund af indholdet. Ljubimov holdt op med disse numre, formentlig fordi han indså, at han ikke ville opnå noget med at aflevere sådanne teser til ham. Han har skrevet om nogle af de emner, der er berørt i teserne, bl.a. om USA og menneskerettigheder, men han har ikke benyttet teserne.

I perioden fra 1. august 1977 til februar 1978, hvor han mødtes med Minin, havde han ikke møder med personer fra den sovjetiske ambassade uden for ambassaden.

Han valgte at kontakte PET i juni 1985, fordi der begyndte at ske mystiske ting. Han modtog bl.a. underlige breve, der viste forbløffende kendskab til hans og As privatliv. Brevene indeholdt også trusler. Bl.a. blev A truet med at blive smidt ud af landet, og han blev beskyldt for at være KGB-agent. Både han og A modtog begge underlige breve. De boede ikke sammen på det tidspunkt. Der var også indbrud hos ham, og A påstod, at hun havde fået stjålet nogle penge. Han blev også opsøgt af en person, der udgav sig for at være fra politiet. I pinsen 1985 fik han at vide, at A var prostitueret, havde begået butikstyverier og havde stjålet

et kreditkort fra en kunde. Politimanden beskrev flere forhold, der virkede autentiske. Manden viste politiskilt. Da han efterfølgende ringede til det oplyste telefonnummer, viste det sig, at der ikke var nogen betjent med det pågældende navn. Han henvendte sig på politigården, hvor han kom til at tale med en kriminalbetjent. Kriminalbetjenten oplyste, at politiet var bekendt med A, og at han ikke var overrasket over de oplysninger, han fik at vide om A.

Kriminalbetjenten opfordrede ham til at kontakte PET. Hans respekt for og tillid til PET var på det tidspunkt minimal, og han var derfor meget skeptisk over at kontakte PET. Han kontaktede tidligere justitsminister Ole Espersen og spurgte, om der var nogen i PET, som var fornuftig, og som man kunne tale med. Ole Espersen oplyste, at han kunne tale med Henning Fode. Han ringede til PET og spurgte efter Henning Fode, men han blev i stedet henvist til Lyngbo. Han var ikke klar over, at Ole Espersen havde rettet henvendelse til PET.

Foreholdt udtalelse nr. 13 og 14 fra Bent Jensens kronik af 19. januar 2007 forklarede han, at han ikke har forsøgt at få PET til at bremse artiklen og hindre offentliggørelse. Torsdag den 11. januar 2007 blev han ringet op af John Hansen fra Jyllands-Posten, der ville tale med ham om en artikel af Bent Jensen, som avisen havde i sinde at bringe. Han fik at vide, at oplysningerne i artiklen byggede på dokumenter fra PET. Han ville ikke svare på John Hansens spørgsmål, da han ikke havde læst artiklen, ligesom han ikke kendte PET dokumenterne. John Hansen sagde, at han ville sende et resumé af artiklen. Senere samme dag modtog han en e-mail fra John Hansen. Han fortalte John Hansen, at han ville sende e-mailen videre til PET, hvilket han også gjorde. Han ringede også til PET. Kort tid efter blev han ringet op af en pressemedarbejder fra PET. Han forklarede om sagen og den artikel, Jyllands-Posten ville bringe, herunder at artiklen benyttede PET dokumenter. Han sagde, at han gerne ville se de pågældende dokumenter. Han fik at vide, at han kunne komme forbi hos PET den næste dag og læse dokumenterne. Klokkeren var på det tidspunkt ca. 17-18. Fredag den 12. januar 2007 kl. 09.26 sendte han en e-mail til John Hansen. På det tidspunkt havde han endnu ikke været hos PET og set dokumenterne. Det gjorde han først senere samme dag. Da han senere samme dag om formiddagen besøgte PET, talte han med vicepolitimester Vibeke Christensen, der var sammen med en jurist. De viste ham et dokument, som de mente, var det væsentlige grundlag for Bent Jensens artikel. Det var den rapport, der under sagen er omtalt som P9. Han fik ikke at vide, at PET havde kontaktet Jyllands-Posten, og han har ikke bedt PET om at standse udgivelsen af artiklen. Det indgik slet ikke i hans overvejelser at få PET til at stoppe artiklen.

Foreholdt udtalelse nr. 14 forklarede han, at han ikke har ”mobiliseret indflydelsesrige politikere og embedsmænd” som påstået af Bent Jensen. Det var der slet ikke tid til. Avisen skulle gå i trykken fredag kl. 18. Han havde møde med PET fredag kl. 10. Det var tidsmæssigt ikke muligt at mobilisere nogen som helst, og han havde i øvrigt heller ikke nogen mulighed for at trække i tråde.

Han kom i besiddelse af dokumentet FM 30-31 B i forbindelse med, at han gennemgik en stor stak papirer på et amerikansk redaktionslokale for Covert Action Bulletin. I den periode flød det med dokumenter fra arkiverne i USA, og der var daglige afsløringer. Han efterprøvede dokumenternes rigtighed og skrev en række artikler herom i Information. Det er ikke korrekt, at han skulle have fået dokumentet af Philip Agee. Han har ikke haft kontakt med Philip Agee, siden de mødtes til en konference i Danmark. I den pågældende periode opholdt Philip Agee sig heller ikke i USA. Han var tillige ved at opbygge sine kontakter til CIA-folk, og de var ikke begejstrede for Philip Agee. Han var ikke bekendt med Philip Agees tilknytning til bladet Covert Action Bulletin. Han købte først et eksemplar af dette blad lang tid efter, at han havde skrevet sin artikel. FM 30-31 B var blot et blandt mange dokumenter. Da han kom tilbage til Danmark, omtalte han det lidt underlige dokument for redaktionen på Information. Vibeke Sperling tilkendegav, at det var interessant, da der lige var udgivet et italiensk konservativt blad, der omtalte FM 30-31 B. Han kopierede dokumentet og sendte det til en række af sine amerikanske kontakter med henblik på at få deres reaktion herpå. Han talte bl.a. med en brigadegeneral og havde sendt dokumentet til omkring 10-15 personer i USA. Han har ikke forelagt FM 30-31 B for Philip Agee eller Fletcher Prouty.

I en ledende artikel i Information fra den 13.-14. januar 1979 blev der rejst tvivl om dokumentets ægthed. Han har i en artikel citeret fra Proutys bog, men har ikke været i forbindelse med ham.

I Vibeke Sperlings artikel om Aldo Moro står der ikke, at man havde bevis for, at CIA stod bag bortførelsen, men at spørgsmålet var blevet rejst på grund af amerikansk indblanding i italienske anliggender.

Artiklen fra 12.-13. marts 1988 af Kevin Coogan og Katrina Vanden Heuvel blev sendt til Informations udenrigstjeneste. Initiativet kom fra et amerikansk ugeblad, The Nation, der rettede henvendelse til aviser og blade i det meste af verden. Den pågældende artikel havde været offentliggjort i en række europæiske tidsskrifter. Han skulle som ”dagvagt” på Information sørge for det praktiske med artiklen. Da han læste artiklen igennem, blev han bekymret, da artiklen havde et problematisk indhold. Han ringede til The Nation og spurgte til artiklen, herunder hvor lang tid de havde arbejdet på artiklen. Han fik oplysninger om, at der var foretaget en omhyggelig research og et grundigt arbejde, hvilket beroligede ham. Han argumenterede imod, at artiklen skulle få konsekvenser for de sovjetiske systemkritikere. Efter nærmere undersøgelse kunne han gå ind for artiklen, og han fandt det relevant at offentliggøre den.

Han har ikke løjet om sin reportagerejse til Wien fra 7. til 17. december 1980. Rejsen var blevet besluttet i oktober 1980. Der var i høj grad en personlig årsag hertil. Han havde en amerikansk kæreste, som var blevet dansk statsborger. Han havde kendt hende siden 1977, og hun havde tidligere boet i USA. Da han skulle udstationeres i USA, var det meningen, at hun skulle med, men det gik meget dårligt, idet de nærmest blev overfaldet, da hun var ”sort”, og han var hvid. De aftalte, at de skulle mødes igen, men det kunne hverken være i USA eller i Danmark. Hvis han rejste til Danmark, ville det få skattemæssige konsekvenser. Han aftalte med Information, at han kunne indsamle oplysninger om sikkerhedspolitiske emner i forskellige lande, og en god ven, Stan Sloan, anbefalede ham at tage til Wien. Stan Sloan oplyste, at forhandlingerne stod over for et gennembrud. Han mødtes først med sin kæreste i England, hvor de var sammen i 5 dage. I den periode udførte han også journalistisk arbejde, idet han opsøgte det internationale institut for strategiske studier samt besøgte eksperter, der havde viden om kemiske våben og forholdene i den tredje verden. Derefter tog han videre til Wien til MBFR-forhandlinger. Han havde forinden skrevet en række breve, herunder breve af 5. november 1980 til henholdsvis Minin og den amerikanske ambassadør, Dean. Herudover havde han skrevet brev af 6. november 1980 til den tyske delegation. Da han opbevarer enorme mængder papir, er det først lykkedes at finde de pågældende breve på nuværende tidspunkt.

Han skrev to artikler fra Wien. Den første artikel angik NATO i 80’erne, hvor han anonymt gengav ambassadør Deans synspunkter. I den følgende artikel skrev han mere konkret om

mulighederne for et gennembrud i forhandlingerne. Artiklerne blev imidlertid tilsyneladende ikke bragt i Information. Han havde sendt artiklerne i papirmanuskriptform, men artiklerne blev placeret i redaktionens store bunke. Han fik avisen meget uregelmæssigt i Washington, og han skrev mange artikler i den periode. Han kontaktede redaktionen, og artiklen blev først bragt den 7. februar 1981 og med et helt forkert logo. Det var ikke usædvanligt, at artiklerne forsvandt på Information.

Mødet med Minin i Wien i 1980 var ikke aftalt. Han blev faktisk temmelig sur, da han efter et møde på den sovjetiske ambassade i Wien konstaterede, at Minin var til stede og ville tale med ham. Han syntes ikke, at det var særlig ”kvikt”, da Wien var en gennemovervåget by. Det gav ham en ubehagelig følelse at blive set med Minin i Wien. Minin oplyste, at han af den sovjetiske ambassadør i København var blevet sendt til Wien for at mødes med ham. Han havde forinden skrevet til Minin og bedt ham arrangere et møde med den sovjetiske ambassadør i Wien. Minin var klar over, at han havde kontakt med de mest afspændingsbevidste personer i amerikanske kredse. Minin ønskede at få oplysninger om, hvordan disse folk ville reagere. Resultatet af turen til Wien var givet på forhånd. Efter Wien tog han til Bruxelles, hvor han havde møde med sin primære kontaktperson, Simon Lunn, der var engelsk embedsmand i NATO, samt Sloan. Han skrev efterfølgende en artikel om amerikanske flyforstærkninger til Danmark.

Efter aftale med Information betalte han selv for den transatlantiske rejse, mens avisen betalte for hans udgifter i Europa.

I februar 1982 bad A ham om hjælp til at komme ud af Sovjetunionen. Han rejste spørgsmålet over for Minin, der blot sagde, at alle kunne rejse ud af Sovjetunionen. Han prøvede at skaffe A et besøgsvisum, da hun gerne ville besøge Vesten. På det tidspunkt havde han lige mødt Katerinkin. Han oplyste over for A, at Katerinkin muligvis var fra KGB, uden at han egentlig vidste det. Det var for at gøre indtryk på A. Det var i det russiske udenrigsministerium, at han første gang blev præsenteret for Katerinkin, og det blev oplyst, at Katerinkin skulle til Danmark. På det tidspunkt stod Minin over for at skulle forlade Danmark. Forinden Minin skulle rejse, foreslog han, at de sammen tog til Roskilde. Russerne var generelt dybt imponeret over det danske kongehus, og han foreslog, at de så Roskilde domkirke. Minin

oplyste, at han personligt ville tage sig af spørgsmålet om As muligheder for at få et besøgsvisum.

I september 1982 fik han på den sovjetiske ambassade oplyst, at Minin ville komme til Wien i oktober 1982. De mødtes på en restaurant i Wien. Minin oplyste, at han havde nogle informationer om A, som ikke var særligt behagelige, herunder at As far var fængslet for økonomisk kriminalitet. Minin oplyste, at den eneste mulighed var, at han giftede sig med A.

I de kredse, hvor man beskæftigede sig med sikkerhedspolitiske emner, havde man den slags kontakter. Der var lidt prestige i det. Han taler ikke russisk, så russiske medier var lukket land for ham. Kontakterne gav mulighed for at få oplysninger om, hvad der foregik i Sovjetunionen. Som journalist konstaterede han, at "sovjet-mennesket" havde forskellige personligheder. Der var tale om "lag på lag". Ved at trænge ind bag systemets folk, fik man indtryk af, at Sovjetunionen var i sammenbrud. Det var afgørende for at kunne forstå et land og skrive om det. Man kunne kun opnå den ægte forståelse gennem nærkontakt. Det havde relevans for hans sikkerhedspolitiske skrivelser, da der var en ny kold krig under opsejling. Han hørte gentagne gange, at man havde fejlvurderet Sovjetunionens styrke. Det var en opfattelse, som flere delte. Det helt store opgør på det tidspunkt var afspændingspolitikken, og hans kilder gik i retning af, at der forelå en bevidst sovjetisk trussel.

Bent Jensen har skrevet en kronik i Politiken den 21. januar 1992, som indgik i byrettens bilag.

Der er tale om to forløb i forhold til Tjervovs artikel. Der er dels hans opfattelse, og dels PETs vurdering af forløbet. Han fik en telefonopringning fra den sovjetiske ambassade, hvor han blev inviteret til et møde. Under dette møde fik han oplyst, at en bekendt havde skrevet en artikel. Det var en ganske usædvanlig fremgangsmåde. Sproget i Tjervovs artikel var elendigt, og argumentationen var ikke for kløgtig, og den havde præg af propaganda. Han var meget i tvivl om, hvorvidt artiklen skulle bringes, da den ikke var god nok. Der skete imidlertid det, at der i den følgende weekend blev offentliggjort en rapport. Han havde dagvagten på avisens udenrigstjeneste den pågældende dag, og lige pludselig havde Tjervovs artikel værdi for at belyse den sovjetiske opfattelse. I rapporten havde der stået, at Danmark var en upålidelig kilde. Det var derfor relevant at bringe artiklen for at vise, hvordan modparten så på Danmark.

Hos Information trykte de ofte den slags artikler, herunder også en tale af Reagan. Artiklen ville også afsløre, hvor ringe sovjetisk propaganda var. Det vigtige var at få illustreret den faktiske debat og belyse modsætningsforholdet. Det var et særkende for Information i 80'erne.

Ekstraktens gengivelse af DIIS-interviewet er ikke retvisende for, hvad han har sagt. Der er udeladt omkring en side af interviewet.

Jørgen Dragsdahl har for lukkede døre forklaret blandt andet, at han ikke havde kendskab til, at A havde haft kontakt med PET, forinden han henvendte sig til PET. På det tidspunkt var de ikke på talefod, og de var også under skilsmisse. Det ændrede sig først hen på sommeren, hvor A boede sammen med en veninde. Den pågældende veninde smed imidlertid A ud af lejligheden. Han har ikke talt med A om det. Han hørte først noget fra Vibeke Sperling, da Mikael Lyngbo havde fortalt ham om det. Han havde hørt, at A havde været hos det almindelige politi i løbet af vinteren 1984/1985. Han så ikke mødereferaterne fra PET, og dengang havde PET kontor i lokaler hos politiet i Bellahøj, og han forbandt "her i huset" som politiet. Han blev derfor overrasket, da Mikael Lyngbo oplyste, at A havde været hos PET.

På et tidspunkt efter det første møde hos PET og den 11. juli 1985 har han spurgt Vibeke Sperling, om A havde haft kontakt med PET.

Han og Mikael Lyngbo havde også langvarige drøftelser om desinformation. Han har detaljeret oplyst om sine kontakter, herunder Tjebotok, hvilket bl.a. fremgår af P21. Under mødet den 11. juli 1985 talte de fortsat om den chikane, som han havde været udsat for. Under det næste møde foreviste Mikael Lyngbo ham en oversigt med navne på diplomater. Han ville have kunnet huske det, hvis navnet på "den ældre mand" havde været Ljubimov, da dette også var navnet på en kendt teaterdirektør. Han kendte ikke Ljubimov under det navn, da han kaldte sig for "Michael" og opførte sig meget engelsk. Han har fortalt PET om alle de kontakter, som han har haft på den sovjetiske ambassade.

Efter råd fra Mikael Lyngbo valgte han efter mødet den 16. juli 1985 at sige til ambassadøren, at PET interesserede sig for ham, og at han ikke kunne have kontakt til personer fra KGB. Det

medførte, at det fremover var ambassadørens personlige assistent, der fik til opgave at tale med ham.

Han blev ikke tilsagt skriftligt til mødet med PET den 20. marts 1986 (P9). Lyngbo ringede og foreslog, at de mødtes for at fortsætte deres tidligere drøftelser. Han og Lyngbo havde tidligere aftalt, at de skulle mødes i USA. Lyngbo fortalte, at Gordijevskij var hoppet af, og at Lyngbo havde nogle oplysninger i den forbindelse. Han gik ud fra, at de skulle fortsætte drøftelserne om de besynderlige begivenheder, han havde talt med Lyngbo om. Den pågældende dag var han travlt optaget af nogle praktiske problemer vedrørende en lejlighed, som han havde lejet til A, og som hun var blevet smidt ud af. Han glemte derfor alt om, at han havde aftalt at komme kl. 10. Da han kom i tanke om mødet, ringede han til Lyngbo, og han mødte op hos PET senere samme formiddag. Han var meget rystet, da han kom til mødet, men det var på grund af problemerne med A. Lyngbo var sammen med en kriminalassistent, der fortalte, at han havde arbejdet med materialet fra Gordijevskij. Han var nysgerrig og var interesseret i at høre, hvad PET kunne fortælle. Han blev irriteret, da kriminalassistenten begyndte at tale om konspirative møder og adfærd. Kriminalassistentens tone var meget uvenlig og hård. Kriminalassistenten ledte samtalen hen på Tjebotok. Han opfattede samtalen som meget uvenlig, hvor kriminalassistenten optrådte som "bad guy", mens Lyngbo var "good guy". Det undrede ham, at de skulle tale om Tjebotok, for han havde han jo talt med Lyngbo om tidligere. Han havde svært ved at huske, hvad der var foregået så mange år tidligere. Hvis han havde vidst, at PET ville spørge om de forhold, havde han kunnet medbringe sine notater fra dengang og svare mere detaljeret. Han følte, at samtalen var ved at "gå op i en spids" og bevæge sig ind på straffelovens område. Lyngbo greb ind og sagde, at mødet ikke drejede sig om en sigtelse, og at han var fri til at gå, hvis han ville.

Det er en fejl, når der står i mødereferatet, at Tjebotok udrejste den 22. juli 1977. Det gjorde han den 1. august 1977. Det er også en fejl, når der står, at han mødtes med Minin i maj 1978, for det var i februar 1978, at han mødtes med Minin på ambassaden. Det er også en fejl, når der står, at han skulle have sagt, at han mødtes med Tjebotok i Roskilde, fordi de ikke ønskede at blive genkendt. Der var intet konspirativt i mødet. De gik en tur, så domkirken og spiste på en restaurant. Han har boet i Roskilde og kender mange personer der, så hvis han ikke ønskede at blive genkendt, ville han ikke aftale at mødes i Roskilde.

Han var på vagt, da kriminalassistenten begyndte at tale om, at han havde haft møder med Minin i Wien. Det var han, fordi han følte, at de var ved at lægge en fælde for ham. Han havde allerede talt med Lyngbo om møderne med Minin i Wien. Han er klar over, at det ikke fremgår af de fremlagte mødereferater, at han tidligere havde fortalt herom til Lyngbo, men det havde han. Han forsøgte at være imødekommende og præcis, så han ikke kom i vanskeligheder på grund af sine svar. Han har svært ved at genkende referatet af det, han sagde. Det er muligt, at han har rodet i svaret, for hans tanker var andre steder, og han var ret forvirret. Da han forlod mødet, var der flere ting, han kom i tanke om, at han gerne ville have sagt. Som tidligere forklaret havde han skrevet til Minin forud for det andet møde i Wien, men han mener ikke, at han havde talt med Minin forud for mødet.

Kriminalassistenten sagde, at de havde information om, at han havde modtaget penge fra KGB. Han blev rystet, for der går sjældent røg uden en brand. Han tænkte, at hvis de spurgte til penge, måtte det være fordi, der var nogen, der havde sagt, at han havde modtaget penge. Han tænkte også, at hvis der er nogen, der havde haft penge med til ham, hvor var de så blevet af. Hvis Minin havde haft penge med til ham, så ved han ikke, hvor de er blevet af, for han har ikke modtaget penge. Han har ikke på noget tidspunkt modtaget penge. Lyngbo slog det hen og sagde, at "det var mest værtshussnak".

Han blev også spurgt til mødet med Katerinkin den 7. marts 1983. Mødet var blevet aftalt i november 1982, da han spiste frokost med Katerinkin på en restaurant på Gråbrødre Torv, hvor de nærmest blev smidt ud, fordi de sad 3-4 timer og talte sammen. Det er helt sædvanligt at indhente efterretninger ved møder på restauranter. Katerinkin havde foreslået, at de skulle mødes på en nyåbnet kro i Farum. Han kendte ikke den pågældende restaurant, og de aftalte at mødes på stationen. Han var ikke klar over, at han blev overvåget af PET den pågældende dag, og det havde han heller ikke nogen grund til at tro, at han blev. Da de mødtes på stationen, sagde Katerinkin, at han havde halsbetændelse, og at de skulle tage tilbage til København. Den reelle grund var nok i virkeligheden, at Katerinkin var sur på ham på grund af nogle artikler, han havde skrevet. Det var Katerinkin, der havde medbragt den avis, som de talte om i toget. Katerinkin havde foretaget understregninger i avisen. Katerinkin var meget utilfreds med flere artikler, han havde skrevet, herunder en artikel "Fredsgruppe protesterer til Sovjet over fængsling", som han havde skrevet i Information den 2. marts 1983. Katerinkin var ikke blot utilfreds, han var direkte vred. Katerinkin gav ham en skideballe. Samtalen

udviklede sig, og de brugte temmelig grove ord. Han gav udtryk for, at han var journalist og skrev i et frit samfund, hvorimod Katerinkin repræsenterede et totalitært og undertrykkende styre. Katerinkin forlod deres møde i vrede, og de havde ikke aftalt at mødes igen. Han har ikke bemærket, om Katerinkin forlod toget samtidig med, at en person kom ind og satte sig. Han har heller ikke mødtes med Katerinkin efterfølgende. Senere, da han skulle til Sovjet, ringede han ikke til Katerinkin, men til Katerinkins overordnede, for at tale om sine planer om at blive gift med A. Da han forlod mødet med PET, kunne han godt huske detaljer fra mødet den 7. marts 1983, men under mødet med PET havde han svært ved at huske detaljer.

Da samtalen med Lyngbo og kriminalassistenten lakkede mod enden, spurgte han, hvad russerne mente, de havde fået ud af alt dette. Han var klar over, at PET måtte have fået nogle oplysninger om KGB. I samtalen brugte PET ikke ordet meningsagent over for ham. De talte om, at han havde lyttet til KGB. Han har nok sagt, at han kunne forstå Sovjets synspunkter om bl.a. rustningskontrol. Han har nok sagt noget i retning af, at Sovjets synspunkter slet ikke var vanvittige. Sovjet stod ikke alene med deres holdninger. Bl.a. oppositionen i USA var af samme opfattelse. Der var således mange, der argumenterede imod præsident Reagans politik, herunder også i Danmark.

Han kan ikke genkende referatet, når der står, at han ”måtte dog stadig godtage de meget konspirative elementer i mødevirksomheden”, og at det skulle være ”et forsøg på at tækkes KGB for at bevare chancen for at få sin sovjetiske hustru til Danmark”. Han mener ikke, at der var noget konspirativt ved møderne.

Da han tog til Holbæk, var det ikke for at møde Katerinkin, men for at møde Hanne, som han kendte fra Samarbejdskomitéen for Fred og Sikkerhed. Hun ville tale om komitéen. Han var klar over, at han blev overvåget den pågældende dag. Så vidt han ved, var Hanne socialdemokrat. Hanne boede lidt uden for Holbæk. De havde aftalt at mødes i nærheden af stationen. Han ville nok have inviteret hende på restaurant, men hun mødte ikke op. Hanne var meget bange for at blive afsløret. Derfor var han også utryk ved at blive overvåget.

Foreholdt rapport vedrørende møde hos PET den 20. marts 1986 (P9) forklarede han, at han syntes, det var underligt, at Tjebotok formentlig havde ringet til ham fra en telefonboks. Det er rigtigt, at han betragtede Tjebotok som efterretningsofficer, og at han anså møderne som en

nødvendighed bl.a. for at kunne rejse ind og ud af Sovjetunionen. Som tidligere forklaret syntes han, at Tjebotok var underlig, og han overvejede at skrive en artikel om Tjebotok, men det afstod han fra at gøre. Det er rigtigt, at han forklarede, at han havde fortalt Tjebotok, at to medarbejdere fra PET havde opsøgt hans kone, og at det var en løgn, han sagde for at holde Tjebotok fra livet. Det er rigtigt, at han forklarede, at han anså det for sandsynligt, at han var genstand for opsyn fra PET. Det var udtryk for en standard paranoid forestilling på venstrefløjen, og det var også baseret på hans erfaringer fra USA. Ljubimov er den person, som Minin henviste ham til, da han kom tilbage fra et besøg til Sovjet. Han betragtede Ljubimov som en interessant sparringspartner. Han har ikke forklaret som anført i rapporten, at han og Minin havde forlagt et møde til Roskilde, fordi ingen af dem ønskede at blive genkendt. Det er rigtigt, at han forklarede, at det første møde med Minin fandt sted i Wien af skattemæssige årsager. Der var noget med, at man skulle være ude af landet i et vist antal dage for at opnå skattefrihed. Han mener, at man skulle være ude af landet i ét år. Han har ikke på mødet indrømmet, at møderne kunne opfattes som konspirative. Under afhøringen forsøgte han blot at være imødekommende over for Lyngbo og kriminalassistenten, der opfattede møderne som konspirative. Han opfattede ikke møderne som konspirative, men som almindelige møder og restaurationsbesøg. Han har ingen erindring om, at Lyngbo eller kriminalassistenten på mødet skulle have givet udtryk for, at han befandt sig i ”den grå fase”.

Foreholdt P5 forklarede han, at han ikke var bekendt med, at KGB havde givet ham kodenavnene Stot og Yershov. Det fandt han først ud af i 1992 i forbindelse med Ekstra Bladets artikler.

Foreholdt P7 forklarede han, at han den 9. juli 1985 spurgte til telefonaflytning, fordi der i de anonyme breve indgik oplysninger om private forhold. Han tænkte, at det var oplagt, at han var blevet aflyttet. Det er rigtigt, at han bad Lyngbo om ikke at tage notater, da han fortalte, at Tjebotok havde forsøgt at rekruttere ham. Han var på det tidspunkt fortsat interesseret i at køre en forbindelse til den sovjetiske ambassade, og han tænkte, at det kunne skabe vanskeligheder, hvis der var papir herom. Han har ikke på mødet givet udtryk for, at der efter hans opfattelse var tale om noget konspirativt. Han mente ikke, at der var noget konspirativt i hans adfærd. Han mener ikke, at mødet i Farum var konspirativt, eller de øvrige møder med russerne var konspirative. Det er rigtigt, at han forklarede, at han var et naturligt mål for en efterretningsoperation. Det blev han klar over allerede i efteråret 1976.

Han er ikke enig i Lyngbos konklusion, når han skriver, at han henvendte sig til PET, fordi han var genstand for rekruttering og ikke kunne overskue sin situation, og at det skulle være farligt for ham, hvis det blev kendt. Han syntes, det var grænseoverskridende for ham som journalist at opsøge PET. Derfor havde han også taget Vibeke Sperling med til det første møde, idet han ville sikre sig, at han ikke var den eneste, der kendte til kontakten.

Foreholdt P14 forklarede han, at han var medlem af SNU fra oktober 1980 til december 1983. Bent Jensen sad også i SNU i den periode. Det er rigtigt, at han havde kontakt til Hoff og Clemmensen. Clemmensen sad også i SNU. Han har ikke modtaget fortrolige og hemmelige oplysninger fra Hoff eller Clemmensen. Det har intet med ham at gøre, at Hoff blev nedklassificeret og forflyttet.

Foreholdt P25 med referat af møde den 19. juni 1984 forklarede han, at han og A ikke var de bedste venner på det tidspunkt. Det skyldtes bl.a. rekrutteringsforsøget i februar 1984. Da han ringede og fortalte A, at der nu forelå en udrejsetilladelse, ville A ikke rejse med det samme. Hun ville vente, til hun havde været på badeferie med sin datter til en af de baltiske stater, ligesom hun ikke ville rejse alene og derfor ville vente, indtil hun kunne rejse sammen med en.

Jørgen Dragsdahl har for åbne døre forklaret, at han i dag er på efterløn. Efter offentliggørelsen af Bent Jensens artikler i 2007 mistede han en stor del af sit arbejde, og hans indtægter faldt med ca. 90 pct. Hans økonomiske situationen blev yderligere forværret efter byrettens dom, hvor Bent Jensen offentligt har omtalt materiale fra PET, der var fremlagt for lukkede døre.

I den e-mail, han sendte til John Hansen fra Jyllands-Posten den 12. januar 2007, påpegede han en række forhold, som man burde tage højde for som journalist. Han gav også udtryk for, at artiklen ikke var skrevet af en forsker, men af en ekstrem politisk aktivist, som ville ødelægge en politisk og personlig fjende, og at artiklen var led i et hævntogt.

I perioden fra 2006 til 2007 arbejdede han bl.a. for Danmarks Radio, Centralforeningen for Stampersonels blad og Hjemmeværnsbladet. Samarbejdet med Hjemmeværnsbladet ophørte

imidlertid i januar 2007. Bladet var ikke længere interesseret i hans artikler, og han blev ikke længere opfordret til at skrive artikler. Han fik ikke nogen begrundelse herfor. Arbejdet for Centralforeningen for Stampersonels blad ophørte også i januar 2007. Han fik ikke længere henvendelser fra CS-bladet med anmodning om artikler. Han fik ikke nogen begrundelse herfor, og han bad heller ikke om en begrundelse. Han mener, at den reelle baggrund er anklagerne fra Bent Jensen. Han mistede også indtægter fra Danmarks Radio, hvor han regelmæssigt lavede indslag for Orienteringen. Han følte sig ikke længere velkommen. Han fortsatte med at lave visse indlæg til Danmarks Radio, men ikke i samme omfang som tidligere.

Da han var i Estland med sin kone, var hun leder af et institut for sikkerhedspolitiske studier. Han underviste på flere seminarer og lavede samtidig ting for Danmarks Radio, CS-bladet og Hjemmeværnsbladet. Brigadegeneral Clemmensen var leder af instituttet. Han kendte bl.a. Clemmensen fra SNU og sit journalistiske arbejde. Det er rigtigt, at det er Clemmensen, der er omtalt i PET-kommissionens rapport, bind 13, side 157. Clemmensen har selv sagt offentligt, at det må være ham, der var omtalt i beretningen.

Det er rigtigt, at han har modtaget militærpolitiske oplysninger af Simon Lunn, men det har ikke fået ansættelsesretlige konsekvenser for Simon Lunn. Han er ikke bekendt med, at Simon Lunn skulle have fået en advarsel og været genstand for en tjenstlig undersøgelse.

Det er rigtigt, at han følte, at han var udsat for "kultivering" af sine russiske samarbejdspartnere. De prøvede at indynde sig hos ham for at få ham til at gøre ting. Fra februar 1976 til han rejste til USA udsatte Tjebotok ham for kultivering. Han har også senere følt sig udsat for "kultivering". I januar 1979 fik han to artikler, som Ljubimov mente, at han kunne bruge som inspiration. Der var ikke forfatternavn på de to artikler. Han ville slet ikke bruge materialet og gjorde tykt grin med det. Det er rigtigt, at han i en artikel fra 1992 har omtalt Ljubimov som en sparringspartner. Det er ikke udtryk for, at de gav hinanden noget, men der vil altid være en naturlig udveksling af information, når to personer mødes.

Han kender Baranikas, der var journalist for APN. Han mødte ham i 1978, da han første gang rejste til Moskva. Baranikas var hans guide og tolk under besøget. Han opfattede enhver person, der repræsenterede Sovjet, som en person, der potentielt kunne være fra KGB. Han

betalte selv for rejsen i 1978. APN har betalt én rejse til Moskva. Det var rejsen i februar 1982. Han opfattede møderne som sparringsmøder, hvor der blev givet oplysninger. Han gav ikke oplysninger om noget, man ikke kunne læse i aviser. Han var meget opmærksom på ikke at give oplysninger, der kunne bruges operativt. Han har ikke givet oplysning om tidligere forsvarsminister Hans Engell til Baranikas.

Han talte med chefredaktør Lasse Ellegaard og Per Knudsen fra Information i anledning af Ekstra Bladets artikler i 1992. De spurgte til substansen i artiklerne. Han fortalte, at han havde haft russiske kontakter. Efter offentliggørelsen af Bent Jensens artikler i 2007 påstod Lasse Ellegaard, at han havde forholdt ham relevante oplysninger i 1992. Han har været uvenner med Lasse Ellegaard i mange år. Lasse Ellegaard bebrejdede ham, at han ikke havde givet de relevante oplysninger. Han er ikke enig i Lasse Ellegaards beskyldninger, og han har også givet Lasse Ellegaard et skriftligt svar.

Efter offentliggørelsen af Bent Jensens artikler i 2007 gav han bl.a. et interview og udsendte en kort pressemeddelelse, hvor han bl.a. oplyste, at han selv havde kontaktet PET. Det er rigtigt, at han oplyste, at han havde kontaktet PET i begyndelsen af 1985, men det er en fejl, og han havde husket forkert. Han troede, at han havde kontaktet PET efter påske, men det var i virkeligheden først efter pinse.

Rækken af møder med PET i 1985 var kommet i stand på hans initiativ. Han mener også, at mødet den 20. marts 1986 kom i stand på hans initiativ, fordi det var en fortsættelse af den møderække, han selv havde taget initiativ til. Han blev ringet op af Lyngbo forud for mødet den 20. marts 1986, men de havde allerede aftalt at mødes igen i USA, hvilket imidlertid ikke var blevet til noget.

Det er rigtigt, at han har mødtes med Minin i forbindelse med to rejser til Wien. Ved den første rejse til Wien betalte han selv for rejsen fra USA til Europa, mens rejsen i Europa blev betalt af Information. Han betalte selv for den anden rejse, da den vedrørte et rent privat anliggende. Formålet med den anden rejse var at få oplysning om muligheden for at få en kvinde ud af Sovjetunionen. Han havde lovet den pågældende kvinde at hjælpe hende med at komme ud af landet. Han havde talt med hende herom i Moskva på et hotelværelse, der var blevet aflyttet af KGB. På hotelværelset gav han bl.a. udtryk for, at han ville lave en værre

ballade, hvis han ikke fik hende ud af landet. Han omtalte også Katerinkin og sagde, at han formodede, at han var KGB-mand, men at han ikke vidste det. Det har han senere fået bekræftet fra Lyngbo. Formålet med det andet møde i Wien var således at undersøge, hvordan han kunne få hende ud af Sovjet. På det tidspunkt boede Minin i Moskva. I september 1982 fik han at vide på ambassaden, at Minin ville være i Wien i oktober. Det var nemmere at mødes i Wien, end i Moskva. Minin kom med konkrete oplysninger om kvindens private og personlige forhold. Minin sagde, at det var helt udelukket at få hende ud på et besøgsvisum. Den eneste måde at få hende ud på var, hvis han giftede sig med hende. Minin vidste, han ikke var interesseret i at gifte sig med hende.

Han blev gift med kvinden i oktober 1983. Det udviklede sig hurtigt til et proformaægteskab. Det var det allerede blevet i februar 1984, da han blev udsat for utilladelig afpresning. Han følte, at han var i en vanskelig situation, fordi han havde lovet at hjælpe hende.

Som forklaret har han også mødtes med personer fra den amerikanske ambassade. Han har ikke mødtes med personer fra den amerikanske ambassade i et S-tog. Han har heller ikke været på rundvisning i Roskilde med nogen fra den amerikanske ambassade.

Det er rigtigt, at han var på den sovjetiske ambassade til en reception i anledning af årsdagen for den sovjetiske hær. Formålet var at tale med nogle folk. Han havde sin hustru med. Hun var interesseret i at rejse til Rusland.

Han mener, at han havde udbytte af sin omgang med KGB-agenter. Han fik bl.a. indblik i den sovjetiske stats svagheder og problemer. Han fik mulighed for at udforske, om der lå noget under de officielle paroler. Af og til fik han også vink om konkrete sovjetiske initiativer. Han havde ikke noget økonomisk udbytte af kontakten, bortset fra gratis frokoster. Han har aldrig modtaget betaling i form af kontanter. Han fik vistnok 500 kr. eller 700 kr. af pressebureauet APN for en artikel, han skrev til Moskva Nyt i 1992.

Han havde kontakt til APN. Han har én gang bedt APN skaffe et billede fra en skønheds-konkurrence. Han har ikke samarbejdet med APN i forbindelse med de artikler, han i 1987 skrev om ABM-traktaten og kritik af USA i forbindelse med et radarsystem på Thule-basen. I forbindelse med artiklerne skrev han en række spørgsmål, som han sendte til den sovjetiske

ambassade, der sendte dem til den sovjetiske forhandler. Han ønskede at fremskaffe oplysning om de sovjetiske synspunkter. Efter nogle uger fik han svar på sine spørgsmål.

Han mener, at han har presset og truet russerne. Han kendte en række personer i Danmark og udlandet, som havde kontakt til russerne. Han kontaktede dem, og bad dem om over for russerne at rejse det problem, han havde med at få en russisk kvinde ud af landet. Det skulle på den måde blive et pinligt anliggende for Sovjet i forhold til de personer, som Sovjet gerne ville have et godt forhold til.

Når han valgte ikke at kontakte PET tidligere, skyldes det, at han ikke følte sig i fare. Han var i nær kontakt med andre personer, herunder i USA.

Han var ikke bekendt med, at han havde været genstand for telefonaflytning i godt tre år, men han havde mistanke om, at han blev aflyttet. Derfor talte han også med Lyngbo om det på et af møderne. I forbindelse med offentliggørelsen af PET-kommissionens beretning blev han klar over, at han havde været genstand for telefonaflytning. Han har ikke forsøgt at få adgang til kendelserne om aflytning. Han har tidligere bedt om at få alt materiale, som PET havde om ham. PET sagde, at han kunne få de afklassificerede dokumenter, der indgik i PET-kommissionens arbejde.

Han fik ikke "teserne" af Tjebotok, men af Ljubimov. Hans artikler om præsident Carter og menneskerettigheder er skrevet, før han modtog teserne.

Det var fra amerikanske kilder og eksperter, at han gentagne gange hørte, at man havde fejlvurderet Sovjetunionens styrke. Hans kilder gik i retning af, at der ikke forelå en bevidst sovjetisk trussel.

Han har bedt Udenrigsministeriet og Forsvarsministeriet om at få udleveret det materiale, som er blevet udleveret til Bent Jensen, men han har ikke set de dokumenter om korrespondance mellem Udenrigsministeriet og ambassaden, som Bent Jensen omtaler.

Han har forsøgt at få udleveret dokumenter fra PET. Han fik at vide, at han kunne anmode om få udleveret det materiale, som PET-kommissionen har omtalt i fodnoterne. Han skrev til PET

og anmodede om at få udleveret en række dokumenter, der var omtalt i fodnoterne. Han har ikke fået de udenlandske dokumenter, der er henvist til i fodnoterne, og der er stadig meget af det danske materiale, han ikke har haft adgang til. Han har ikke fået adgang til klassificerede dokumenter.

Han sendte en e-mail til Simon Lunn den 20. september 2013. I en e-mail af 21. september 2013 svarede Simon Lunn bl.a., at han aldrig har mødt Bent Jensen, at han ikke er kilden til de hemmelige oplysninger omtalt i Jørgen Dragsdahls artikel, og at han ikke har nogen grund til at være vred på Jørgen Dragsdahl, at han ikke har fået en reprimande, og at han ikke har haft karrieremæssige problemer. Det fremgår også af Simon Lunns biografi, at han fra 1983-1989 var leder af Plans og Policy hos NATO.

Han er så godt som helt sikker på, at han ikke på noget tidspunkt har anmodet om at modtage en bestemt artikel fra APN. Han har ikke nogen erindring om, at han den 30. januar 1987 skulle have bedt Baranikas om at skaffe en bestemt artikel fra Pravda til den følgende dag til brug for en artikel om Grønland. Han skrev mange artikler, der var baseret på amerikanske artikler og kilder. I artiklerne gav han udtryk for, at Sovjetunionen også havde brudt traktaten. APN har ikke bidraget med informationer til hans artikler. På et tidspunkt gav en radikal politiker udtryk for et ønske om at høre de sovjetiske holdninger, efter at der havde været skrevet så meget om de amerikanske holdninger. Derfor kontaktede han den sovjetiske forhandler ved at sende skriftlige spørgsmål via den sovjetiske ambassade. Svaret blev trykt i Information. Han argumenterede for, at der var grund til at tro, at Sovjetunionen også brød traktaten. Han har aldrig skrevet artikler, hvor han forsvarede Sovjetunionen. Han mente, at begge parter brød den grundlæggende og væsentlige traktat om nedrustning.

Han mødte Tjebotok for første gang i februar 1976. Fra februar til juni 1976 havde han 3-4 møder med Tjebotok på forskellige restauranter. Han har ikke mødt Tjebotok, efter at han kom tilbage fra USA i sommeren 1977. I perioden fra hjemkomsten fra USA til februar 1978 havde han ikke kontakt til nogen fra den sovjetiske ambassade. I februar 1978 deltog han i en reception på den sovjetiske ambassade, hvor han bad om at få lov til at tale med presseattachéen. Han mødte således Minin. Han var ikke bekendt med, at Minin var KGB-officer. Han fortalte Minin, at han gerne ville besøge Sovjetunionen. Han fik at vide, at han skulle skrive en ansøgning. Foruden mødet til receptionen har han mødt Minin to gange.

Første gang afleverede han en skriftlig ansøgning om indrejsetilladelse til Minin. Han synes ikke, det var underligt, at han skulle mødes med Minin i byen for at aflevere en ansøgning om indrejsetilladelse. Anden gang informerede Minin ham om behandlingen af ansøgningen og den kommende rejse. Han var i Moskva i maj 1978. Efter at han kom hjem fra Moskva, skrev han en kritisk artikel om rejsen, idet han ikke havde fået opfyldt sine ønsker for besøget. I maj-juni mødte han på ny Minin, der fortalte, at der var en ældre diplomat på ambassaden, som kunne besvare hans spørgsmål. I september 1978 mødte han den ældre diplomat, Ljubimov. Han havde kontakt til Ljubimov, indtil denne tog tilbage til Moskva i begyndelsen af 1980. Han har højst haft 5 møder med Ljubimov. De mødtes altid på restauranter. På et møde fik han artikler af Ljubimov. Et andet møde foregik i Hillerød, hvor de spiste på en restaurant på torvet. De øvrige møder var på restauranter i København. Han havde gjort det klart for Ljubimov, at han ikke var interesseret i noget, og det havde Ljubimov forstået. Herefter var der ikke noget usædvanligt i kontakten til Ljubimov. Da Ljubimov udrejste, kom Minin tilbage. Bortset fra møderne i Wien har han højst haft 5 møder med Minin. Der kunne let gå flere måneder mellem møderne. Derefter mødtes han med Katerinkin. Katerinkin var blevet udstationeret i december 1981, men han mødte først Katerinkin i februar 1982, da han var i Moskva. Herefter mødte han Katerinkin i november 1982 i Danmark. Minin udrejste i sommeren 1982, vistnok i juni. Han har i alt haft to møder med Katerinkin uden for ambassaden. Herudover har han mødt Katerinkin til receptioner på ambassaden. Forholdet til Katerinkin var ret formelt.

Som forklaret var han lidt sur, da Minin pludselig dukkede op i Wien. Han syntes, det var lidt underligt, at Minin dukkede op på den måde. De talte sammen på ambassaden. De har nok også fået en øl. Minin ville tale om Polens situation. Minin sagde, at han af ambassadøren i Danmark var blevet bedt om at tage til Wien for at tale med ham om den spændte situation omkring Polen. Minin var interesseret i at tale om mulige reaktioner, hvis Sovjetunionen gik ind i Polen. Minin ville høre, hvordan de kredse i USA, der var tilhængere af afspænding i forhold til Sovjetunionen, ville reagere på en eventuel invasion. Han synes ikke, der var noget usædvanligt i den fremgangsmåde. Han vidste ikke, at Minin var KGB-officer. Han anså Minin for at være presseattaché. Mødet var ikke tilfældigt, idet det var planlagt fra Minins side. Han gav udtryk for, at hvis Sovjetunionen gik ind i Polen, så ville de miste de sidste folk, der troede på afspænding. Da han kom tilbage til Washington, var han ”stjerne for en uge”, fordi han havde haft møde med en sovjetisk mand og kunne bestyrke, at Sovjetunionen

ville gå ind i Polen, og at Sovjetunionen var interesseret i at vide, hvordan reaktionen ville være. Han har ikke efterfølgende givet en tilbagemelding til Minin.

Når han talte med personer fra Sovjetunionen, opfattede han dem som repræsentanter for et totalitært og kommunistisk system, og han var meget opmærksom på ikke at give oplysninger, der kunne bruges operativt, også selv om oplysningerne ikke var hemmelige. Han gav kun oplysninger, som man kunne læse i pressen, herunder om de artikler, han selv havde skrevet. Han gav f.eks. ikke navne på personer, der kunne bruges operativt.

Når han i interviewet med John Hansen taler om, at han havde handlet på en måde, der var uforenelig med jobbet som journalist, henviser det til hans brug af professionelle kontakter til private formål, idet han havde bedt sine professionelle kontakter om at rejse et privat problem over for russerne.

Henning Fode har for åbne døre forklaret blandt andet, at han var chef for PET fra 1984 til slutningen af 1987.

PET havde en efterforskningssag på Jørgen Dragsdahl, der også var genstand for telefonaflytning. PET kan indhente kendelse om telefonaflytning, hvis en person er interessant for PETs arbejde, og mistankegrundlaget er i orden.

Han har afgivet forklaring for PET-kommissionen, og han fik i den forbindelse forelagt udkast til referat af sin forklaring til godkendelse.

Hvis der skulle rejses tiltale for overtrædelse af straffelovens § 108, skulle sagen forelægges for justitsministeren, der havde tiltalekompetencen. Initiativet til tiltalerejsning ville ofte komme fra PET, men efterforskningen kunne være startet på grund af et tip fra f.eks. kilder eller det almindelige politi.

Som chef for PET deltog han i møder i embedsmandsudvalget, der består af departementschefer. Han har også deltaget i møder i Regeringens Sikkerhedsudvalg, RSU, der består af ministre. Embedsmandsudvalget var et forberedende udvalg, der modtog indrapporteringer fra PET og FE. Formålet med et møde i RSU kunne både være at opdatere udvalget eller træffe

afgørelse i en forelagt sag. Sager, der blev forelagt for RSU, havde været behandlet af embedsmandsudvalget først. Hvis der skulle træffes afgørelse om f.eks. udvisning af en russisk diplomat, var det en politisk beslutning, og sagen blev derfor forelagt for RSU. I sådanne sager ville der foreligge et oplæg fra f.eks. PET med indstilling til beslutning og begrundelse herfor.

Som chef for PET har han fået forelagt det materiale, der blev forelagt for RSU på mødet den 22. november 1985. Materialet var produceret af PET og blev forelagt for RSU af vidnet. Vidnet har således fået forelagt det materiale, der blev forelagt for RSU, men han kan ikke stå inde for ordvalget i de enkelte dokumenter, herunder når en person omtales som agent. En agent er en person, der har overtrådt straffelovens bestemmelser herom. PET havde vurderet, om den russiske diplomat havde udøvet sin virksomhed i strid med dansk lovgivning. Det er et andet spørgsmål, om det rent faktisk var lykkedes for den pågældende diplomat at hverve en person som agent. Man kan ikke ud af formuleringen ”agent” i rapporterne konkludere, at det dermed også var PETs vurdering, at den pågældende rent faktisk var agent i straffelovens forstand. Forelæggelsen for RSU vedrørte en indstilling om udvisning af en diplomat, fordi denne havde handlet i strid med dansk lovgivning.

Det er sikkert rigtigt, når det fremgår af PET-kommissionens beretning, bind 13, side 175, at Jørgen Dragsdahl var omtalt som ”meningsagent”, og at han selv skulle have omtalt ham som ”agent” på mødet den 22. november 1985. Der var også andre personer, der var omtalt som agenter eller personer, der var forsøgt hvervet som agenter. Formuleringen ”meningsagent” om Jørgen Dragsdahl er imidlertid ikke udtryk for, at der var tilstrækkeligt grundlag for at rejse tiltale mod ham. Han er bekendt med, at der er uenighed mellem jurister om, hvorvidt det er strafbart at være ”meningsagent”. Når han på mødet har omtalt Jørgen Dragsdahl som ”agent”, er det udtryk for, at han er omtalt som sådan i de dokumenter, der var forelagt for RSU. Der er sammenhæng mellem indstillingen om udvisning af diplomaten og oplysningen om, at Jørgen Dragsdahl var agent, men det kan ikke tages som udtryk for, at der var tilstrækkeligt grundlag for at rejse tiltale. Oplysningerne fra Gordijevskij var andenhånds oplysninger. Det er muligt, at de personer hos KGB, der havde kontakt til Jørgen Dragsdahl, har forsøgt at fremhæve deres egen indsats, og at han således ikke nødvendigvis var agent, selv om han var omtalt som sådan. RSU skulle tage stilling til spørgsmål om udvisning af diplomater, hvilket var en beslutning med store konsekvenser, og der skulle tages stilling til,

om diplomaten havde opført sig på en måde, der kunne berettige til en udvisning. Den terminologi, som Gordijevskij benyttede, er udtryk for, hvad nogle russere mente, de havde opnået med kontakten.

Han er bekendt med, at Lyngbo havde møder med Jørgen Dragsdahl fra juni 1985 til marts 1986. Vidnet tog initiativ til, at Jørgen Dragsdahl blev indkaldt til et møde hos PET den 20. marts 1986, idet PET gennem nogen tid havde efterforsket mod Jørgen Dragsdahl, der havde opført sig på en sådan måde, at PET var interesseret i ham.

I juni 1985 rettede Jørgen Dragsdahl henvendelse til PET. Jørgen Dragsdahl oplyste, at han havde kontaktet tidligere justitsminister Ole Espersen på grund af nogle besynderlige episoder, og at Ole Espersen havde henvist ham til at rette henvendelse til PET. På det tidspunkt var Gordijevskij endnu ikke afhoppet, og oplysningen herom kom først frem den 12. september 1985.

På baggrund af oplysningerne fra Gordijevskij gennemgik PET efterforskningen mod Jørgen Dragsdahl. Det foregik i løbet af efteråret 1985. Vidnet var også i England i den forbindelse, hvor han havde møde med Gordijevskij. På et tidspunkt overvejede PET, om der skulle indledes en straffesag mod Jørgen Dragsdahl, men man nåede til den konklusion, at der ikke var tilstrækkeligt grundlag herfor. PET valgte at gøre Jørgen Dragsdahl bekendt med de oplysninger, som PET havde, herunder om konspiratoriske møder med russiske diplomater og oplysningerne fra Gordijevskij. PET ville se, hvordan Jørgen Dragsdahl reagerede. Efter sagen mod Arne Herløv Petersen var der i øvrigt ikke mange, der havde lyst til at rejse en sådan sag, og man ville få svært ved at få rigsadvokaten eller justitsministeren til at gøre det.

Efterforskningen mod Jørgen Dragsdahl skulle afklare, om han var "agent" i traditionel forstand og dermed havde begået noget strafbart. Lyngbo fik at vide, at han skulle sige til Jørgen Dragsdahl, at han ikke var sigtet, hvis han blev spurgt herom af Jørgen Dragsdahl.

Vidnet har formentlig set referaterne af møderne med Jørgen Dragsdahl eller fået dem refereret, og vidnet er således bekendt med referaterne. Vidnet kan ikke vurdere, om Jørgen Dragsdahl på møderne "lagde alle kort på bordet", men Lyngbo vurderede, at Jørgen Dragsdahl "gled af" flere gange.

Der var en række personer, der var omtalt i Gordijevskij materialet. Det er rigtigt, at personer i betydeligt omfang blev kontaktet af PET, så de på den måde kunne få at vide, at PET var opmærksom på deres ageren, der gav anledning til bekymring.

Gengivelsen af PETs efterforskning i PET-kommissionens beretning, bind 13, side 154-155, er en retvisende beskrivelse. Vidnet kan ikke svare på, om der har været flere kontakter mellem Jørgen Dragsdahl og Katerinkin, men det omtalte møde den 7. marts 1983 var meget konspiratorisk.

Gengivelsen af ”aktive foranstaltninger” i PET-kommissionens beretning, bind 13, side 165, er en retvisende gengivelse. I tilfældet med Arne Herløv Petersen kunne man se baggrunden for det, han havde skrevet. Jørgen Dragsdahl gav i artikler udtryk for sin opfattelse af, hvordan verden så ud. Vidnet ved ikke, om Jørgen Dragsdahl er blevet bestyrket i sin opfattelse ud fra det materiale, han har modtaget, men PET kunne ikke se, at artiklerne reproducerede oplysninger fra KGB.

Henning Fode har for lukkede døre forklaret, at han ikke har deltaget i afhøringer af Jørgen Dragsdahl. Han har ikke set alle rapporter om Jørgen Dragsdahl, men han har set rapporterne om møderne med Jørgen Dragsdahl og observationen. Han har ikke fået forelagt PET-kommissionens sammenfattende konklusioner. Han har alene fået forelagt udkast til gengivelse af vidnets egen forklaring for PET-kommissionen.

Hvis PET ønsker en bestemt beslutning, f.eks. kendelse om telefonaflytning eller udvisning af en diplomat, og PET i den forbindelse forelægger et dokument herom for retten eller RSU, vil et sådant dokument være udtryk for PETs opfattelse og vurdering. I et sådant dokument ville PET ikke bruge ordet ”agent” om Jørgen Dragsdahl, da der ikke var grundlag herfor. Der var medarbejdere i PET, der opfattede Jørgen Dragsdahl som en agent, der havde overtrådt straffeloven.

Foreholdt brev af 6. november 1995, hvoraf fremgår, at PET har sendt dokumenter til Udenrigsministeriet den 31. januar 1986, forklarede vidnet, at der formentlig er tale om en

opfølgning på mødet i RSU i november 1985. Der er formentlig tale om et opdateret materiale. Fremsendelsen er sket til orientering og ikke med henblik på en beslutning.

Foreholdt forside til bilag omtalt som "Blå ringbind" forklarede vidnet, at han ikke kan huske, om det er det materiale, han havde med til mødet i RSU den 22. november 1985. RSU har formentlig fået det materiale, der er blevet sendt til en række ministerier, og det er også muligt, at RSU har fået yderligere materiale.

Foreholdt P10, P11 og P12 om udvisning af diplomater, forklarede vidnet, at materialet har dannet grundlag for RSUs beslutning. Materialet er udarbejdet med henblik på at overbevise RSU om den beslutning, der skulle træffes. Foreholdt at Jørgen Dragsdahl omtales som agent forklarede vidnet, at notatet er udtryk for PETs vurdering af Katerinkins handlinger i Danmark. Foreholdt formuleringen "agent" om Jørgen Dragsdahl forklarede vidnet, at formuleringen er udtryk for modpartens, dvs. KGBs, opfattelse af Jørgen Dragsdahl. Foreholdt at Jørgen Dragsdahl omtales som agent forklarede vidnet, at det er den pågældende medarbejder, der anvender modpartens betegnelse af Jørgen Dragsdahl som agent. Man kan ikke lægge til grund, at ordvalget i baggrundspapirerne er udtryk for ledelsens opfattelse. Vidnet er af den opfattelse, at agent er en person, der har overtrådt straffelovens bestemmelser herom. Sagen blev forelagt mundtligt for RSU, og formålet med forelæggelsen var spørgsmålet om udvisning. Sagen blev ikke forelagt med henblik på en beslutning vedrørende Jørgen Dragsdahl eller andre personer. Der var således ingen indstilling vedrørende Jørgen Dragsdahl. PET har givet udtryk for, at man ikke bare kan tage udgangspunkt i dokumenter udarbejdet af medarbejdere og tage det pågældende dokument som udtryk for ledelsens opfattelse. Hvis indholdet af et dokument skal tages som udtryk for PETs opfattelse, skal der være tale om et formelt dokument fra PET, f.eks. en begæring om telefonaflytning. Foreholdt at der i det forelagte materiale er oplysning om PETs observation den 7. marts 1983 forklarede vidnet, at det ikke umiddelbart havde nogen interesse for RSU. Oplysningen er muligvis medtaget for det tilfælde, at nogen spurgte til Katerinkins virke som agent i Danmark. Foreholdt P11, hvoraf fremgår, at formuleringen "en egentlig KGB-agent" anvendes i forbindelse med omtale af Jørgen Dragsdahl, forklarede vidnet, at det er udtryk for skribentens opfattelse. Da sagen blev forelagt RSU, vedrørte den ikke Jørgen Dragsdahl, men derimod Katerinkins adfærd. Der er ingen tvivl om, at Katerinkin ikke ønskede, at PET skulle vide, hvem han mødtes med. Foreholdt at Jørgen Dragsdahl flere gange omtales som "agent" i

dokumentet forklarede vidnet, at man nok ikke ville skrive på den måde i dag. Det burde i stedet være udtrykt på den måde, at Jørgen Dragsdahl af russerne blev opfattet som agent. Omtalen af Jørgen Dragsdahl som agent er ikke udtryk for PETs opfattelse. Det gælder, selv om en medarbejder omtaler Jørgen Dragsdahl som agent, og den pågældende rapport har været forelagt for RSU i forbindelse med en drøftelse af spørgsmål om udvisning. Anvendelsen af udtrykket agent om Jørgen Dragsdahl er udtryk for engagerede efterforskere og medarbejdere, der giver udtryk for opfattelser, der ikke nødvendigvis kan holde i retten, og som ikke nødvendigvis støttes af ledelsen. Det er ikke anderledes end de tilfælde, hvor en politimester forelægger en sag for statsadvokaten, og hvor der kan være vedlagt politirapporter med udtryk og formuleringer, der ikke nødvendigvis er udtryk for politimesterens vurdering af sagen.

Foreholdt P14, hvor der i forbindelse med omtale af Jørgen Dragsdahl anvendes formuleringer som ”påvirkningsagent”, ”hvervet” og ”utvivlsomt foreligger en overtrædelse af straffelovens § 108”, forklarede vidnet, at det er udtryk for medarbejderens opfattelse. Det er ikke udtryk for PETs opfattelse. Rapporterne er ikke skrevet med henblik på RSU. Den pågældende medarbejder har ikke haft grundlag for at skrive sådan om Jørgen Dragsdahl.

Vidnet kan ikke vide, om Jørgen Dragsdahl var agent for KGB. PET vurderede, at der ikke var grundlag for at rejse straffesag mod Jørgen Dragsdahl. Efter vidnets opfattelse er det uinteressant, at dokumentet har været forelagt for RSU. RSU var klar over, at forelæggelsen drejede sig om, hvad russerne havde gjort.

Foreholdt P13 forklarede vidnet, at han ikke kan huske, om han har set det pågældende dokument. Dokumentet er udtryk for den pågældende medarbejders opfattelse. Hvis det skal vurderes, om der er grundlag for at rejse tiltale, er man nødt til at se på de oplysninger, der har dannet grundlag for medarbejderens vurdering. Når det af dokumentet fremgår, at PETs efterforskning fortsættes, er det udtryk for en medarbejders statusorientering af ledelsen. Efterforskningen mod Jørgen Dragsdahl fortsatte.

Foreholdt P16 forklarede vidnet, at han ikke ved, hvor mange personer dokumentet vedrører. Der blev rejst tiltale mod én eller to personer ud af de i alt 11 personer. Beslutning om ikke at

rejse tiltale mod de pågældende blev formentlig truffet hen over efteråret 1985, og det må være sket efter, at Gordijevskij var hoppet af.

Når der foregår en efterforskning, er det almindeligt forekommende, at den pågældende efterforsker er overbevist om den mistænktes skyld, men at ledelsen ikke nødvendigvis er enig i efterforskerens vurdering. Det er almindeligt forekommende, at nogle medarbejdere gerne så, at retten traf afgørelse om skyldsspørgsmålet, i stedet for at det var ledelsen, der traf afgørelse om ikke at rejse tiltale, men det er ledelsens opgave ikke at rejse tiltale, hvis ledelsen ikke tror, at det kan føre til domfældelse.

Efterforskningen mod Jørgen Dragsdahl fortsatte efter udgangen af 1985. Samtalen med Jørgen Dragsdahl i marts 1986 var en form for afsluttende samtale. Man kunne ikke afvise, at Jørgen Dragsdahl havde rodet sig ud i store problemer. Foreholdt P18 fra november 1986 om Gordijevski, forklarede vidnet, at det er muligt, at der fortsat var en aflytning af Jørgen Dragsdahl efter marts 1986, hvor PET reelt opgav sagen. Efterforskningen mod Jørgen Dragsdahl er afsluttet kort tid efter mødet i marts 1986 eller den seneste kendelse om aflytning. Han kan ikke huske, hvorfor PET sendte dokumenter til FE i december 1986.

Foreholdt P9 med referat af møde den 20. marts 1986 forklarede vidnet, at han var bekendt med referatet. Det skulle ikke danne grundlag for fortsat efterforskning mod Jørgen Dragsdahl. Der var tale om en samtale med Jørgen Dragsdahl.

Når vidnet bruger betegnelsen agent, henviser det til straffeloven. Hvis der skulle rejses tiltale, ville der komme en indstilling til justitsministeren fra rigsadvokaten, der var baseret på en indstilling fra PET til rigsadvokaten.

Ole Stig Andersen har forklaret blandt andet, at han fra 1975 til oktober/november 1984 var politimester for PET. I den periode var det politiske klima præget af en meget kraftig modstand fra venstrefløjten mod PET. Hver eneste gang PET havde en sag, blev det slået stort op i pressen. PETs hovedopgave var at være en efterretningstjeneste og ikke at foretage kriminel efterforskning. Efter sagen mod Arne Herløv Petersen var det helt åbenbart slut med at rejse sager. Det var rigsadvokatens opfattelse, at Arne Herløv Petersen ikke havde overtrådt straffelovens § 108. Daværende justitsminister Ole Espersen underskrev en erklæring af 17.

april 1982 fra Justitsministeriet, som Arne Herløv Petersen blev ret sur over. Det fremgik heraf, at Arne Herløv Petersen havde overtrådt straffelovens § 108, men at der blev meddelt tiltalefrafald.

I den periode var påvirkningsoperationer af stor betydning, og PET begyndte at interessere sig for påvirkningsagenter, der skulle påvirke politiske modstandere.

Han kan ikke huske, hvornår han første gang stiftede bekendtskab med Jørgen Dragsdahl. Han er næsten fuldstændig sikker på, at det er den eneste journalist, som PET nogensinde har aflyttet. Det var helt usædvanligt at aflytte en journalist, og han var derfor orienteret herom. Der blev oprettet en operationssag. Han kan ikke huske, hvad der præcist stod i PETs begæringer om telefonaflytning. Jørgen Dragsdahl havde usædvanlige og konspirative møder med fremmed efterretningstjeneste, og han havde også kendskab til, at Jørgen Dragsdahl havde været i Wien. Jørgen Dragsdahl var særlig interessant, og han var helt klart påvirkningsagent. PET havde tillige et samarbejde med den engelske efterretningstjeneste, hvor man også fik oplysninger om Jørgen Dragsdahl. Han kan ikke huske, om der blev foretaget rumaflytning og postspærring i forbindelse med efterforskningen af Jørgen Dragsdahl.

Udenrigsministeriets ledelse var meget optaget af, at medlemmer af SNU fik adgang til fortrolige dokumenter. Udenrigsministeriets direktør sendte et brev til vidnet om sikkerhedssituationen i SNU, og anledningen hertil var Jørgen Dragsdahl, men retningslinjerne gjaldt for alle medlemmer af SNU. Sikkerhedsudvalget var enig i PETs vurdering af Jørgen Dragsdahl som påvirkningsagent.

Han orienterede embedsmandsudvalget, og de forberedte møderne i Regeringens Sikkerhedsudvalg. Der foretoges ikke afstemning i udvalget. Han forelagde blot sagen. Han begrundede sin forelæggelse, herunder at det var PETs vurdering, at Jørgen Dragsdahl arbejdede for KGB i meningspåvirkende retning. Det havde ikke noget med det strafferetlige agentbegreb at gøre. Bestemmelsen i straffelovens § 108 er meget vid, men bliver skåret kraftigt til, da der er tale om en politisk vurdering. PETs anvendelse af udtrykket ”påvirkningsagent” var af efterretningsteknisk karakter. Han kan ikke huske indholdet af telefonaflytningerne. Han var ikke involveret i selve sagsbehandlingen, men det var ham, der ori-

enterede Regeringens Sikkerhedsudvalg, og han kunne stå inde for de betegnelser, der fremgik af materialet, herunder udtrykket ”påvirkningsagent”, som også var udtryk for PETs officielle holdning. Han læste papirerne igennem inden møderne i sikkerhedsudvalget. Det var ham, der godkendte telefonaflytningerne. Når han orienterede sikkerhedsudvalget, havde han formentlig kun et stykke papir med til brug for sin egen forelæggelse.

Han har hørt, at Jørgen Dragsdahl-problematikken skulle være blevet nævnt i udenrigspolitisk nævn, men der er alene tale om andenhandsviden.

Han ved ikke, om Jørgen Dragsdahl havde kontakt med udenlandske diplomater. Han havde kun kendskab til påvirkningsvirksomheden. Han tror ikke, at han ville have indstillet, at der blev rejst sag mod Jørgen Dragsdahl. Avisomtalen ville blot have skadet PETs virksomhed, hvilket de ikke havde brug for. PET skulle blot orientere statsministeren.

Han har ikke godkendt det citat, der er gengivet i PET-kommissionens beretning, bind 13, side 116, men han var helt uenig med rigsadvokaten. Der blev alene rejst sigtelse mod Arne Herløv Petersen, der tillige var anholdt i nogle få dage. Han har ikke set noget anklageskrift. Da daværende justitsminister Ole Espersen fik det at vide, blev Arne Herløv Petersen omgående løsladt.

Han kan ikke huske, hvad der blev sagt i embedsmændenes sikkerhedsudvalg på et møde den 27. maj 1983. Han havde besluttet, at PET ikke skulle igennem pressens ”vridemaskine” i § 108-sager, som havde politisk karakter. I forbindelse med PETs begæringer om telefonaflytning blev straffelovens § 108 påberåbt over for retten.

Begrebet ”påvirkningsagent” omfattede konspiratorisk samarbejde med KGB-officerer, som medførte artikler, der svarede til sovjetisk udenrigspolitik. Der dukkede flere artikler op, som støttede sovjetiske synspunkter. Jørgen Dragsdahl skrev under påvirkning af fremmed efterretningsvæsen, og det konspirative element lå dels i mødernes usædvanlige karakter, og dels i artiklernes indhold.

Det var et fast mønster fra KGBs side, at der blev lavet lange rysteture. PET fulgte KGB-folkene. Det var ikke sædvanligt at holde møder med en fremmed efterretningstjeneste på denne måde.

PET havde samlet materiale gennem flere år, og de havde også oplysninger fra Gordijevskij, hvilket tillige blev forelagt retten i forbindelse med aflytningskendelserne. Han kan ikke huske det dokument af 15. oktober 1983, der er gengivet i PET-kommissionens beretning, bind 13, side 161. Der var ganske få medarbejdere hos PET, der havde kendskab til Gordijevskij-materialet. Det er derfor muligt, at den pågældende medarbejder ikke havde kendskab hertil.

Niels Schmidt har supplerende forklaret blandt andet, at PET foretog overvågning i videste forstand. Hvis der var spørgsmål om tiltalerejsning, var det derimod en politimæssig beslutning. I sagen om Arne Herløv Petersen gik beslutningen således gennem den lokale politimester, statsadvokaten og rigsadvokaten, og PET havde ikke kompetence til at rejse tiltale.

Han havde det overordnede ansvar for operationer, pressekontakt og udenlandske forbindelser. Operationer dækkede i videste forstand alle PETs aktiviteter. Når der blev oprettet en observationssag, blev han ikke automatisk orienteret herom. Han havde mulighed for at kende til alt, men allerede på fuldmægtig-niveau begyndte man at specialisere sig. Det var ikke alle i PETs ”russer-afdelingen”, der havde kendskab til Gordijevskij. En sagsbehandler på et lavere niveau havde således ikke nødvendigvis kendskab til Gordijevskij. Hvis der skulle foretages telefonaflytning, mødte han i særlige tilfælde i retten. Han har ikke kendskab til telefonaflytninger eller observationer i forhold til Jørgen Dragsdahl, da han på det tidspunkt havde forladt PET.

I dansk sammenhæng dækker agentbegrebet over modtagelse af instrukser under konspirative former og udførelse af opgaver. Det forhold, at man betegnes som agent, behøver ikke at være en overtrædelse af straffelovens § 108, men det beror i hvert fald på en mistanke herom. Han kan ikke erindre, at der var problemer i den forbindelse. Stort set alt hvad man foretager sig i forhold til en fremmed efterretningstjeneste, vil i princippet være en overtrædelse af straffelovens § 108. Hvis en person er klassificeret som agent i KGB-systemet, er den

pågældende i hvert fald også ”fuldblods” agent ifølge PET. De havde fra Gordijevskij oplysninger om KGB-systemet.

”Disinformation” er efter hans opfattelse en aktivitet for en fremmed magt, som går ud på at udbrede fejlagtige oplysninger med henblik på at opnå noget. Russerne var f.eks. meget interesseret i atomkraft og atom-forhandlinger. I hans afdeling kom de fleste oplysninger fra allierede udenlandske efterretningstjenester, som PET løbende mødtes med og udvekslede informationer. Han havde også møder med Forsvarets Efterretningstjeneste. Det er vanskeligt at udtale sig om, hvor udbredt det var i Danmark. Der var f.eks. tale om påvirkningskampagner vedrørende neutronbomben og NATOs dobbeltbeslutning. De har givetvis også drøftet spørgsmålet om ”disinformation” i embedsmandsudvalget og sikkerhedsudvalget. Det var dog chefen, Ole Stig Andersen, der deltog i disse møder, og vidnet havde blot forberedt papirerne.

Det var PETs holdning, at der skulle rejses tiltale mod Arne Herløv Petersen, men de havde ikke ”indstillingsret” i forhold til statsadvokaten. Det havde politimesteren i Svendborg, men PET deltog i møder, hvor man gav udtryk for PETs holdning. Den strafferetlige vurdering beroede i sidste ende på rigsadvokaten og justitsministeren. Det var vigtigere for PET at foretage eksponering end at rejse straffesager af politisk karakter.

Han har afgivet forklaring til PET-kommissionen. Han har læst kommissionens bind 13, der er meget ”flakkende”, og han har skrevet en kronik i Berlingske, hvor det anføres, at bind 13 ikke blot er overflødigt, men direkte skadeligt. Det var helt forkert, hvad man nåede frem til, herunder f.eks. vedrørende spørgsmålet om, hvorvidt den daværende justitsminister Ole Espersen var en sikkerhedsrisiko. Man vidste jo fra Gordijevskij-materialet, at Ole Espersen ikke havde villet lade sig hverve af KGB.

John Hansen har forklaret blandt andet, at han forinden Jyllands-Postens artikel af 14. januar 2007 havde sendt en e-mail af 12. december 2006 til PET med anmodning om aktindsigt. Han havde læst en del om sagen, herunder polemikken i forbindelse med Ekstra Bladet. Der havde også været megen snak om PETs arkiver efter DIIS-udredningen. Han husker ikke præcist, hvorfra han havde de pågældende oplysninger.

Han sendte en e-mail den 11. januar 2007 kl. 10.21 til Jørgen Dragsdahl. Han mener, at han dagen før havde sendt en ekstrakt af artiklen til Jørgen Dragsdahl. Han havde forståelse for, at Jørgen Dragsdahl skulle have mulighed for at se dokumenterne hos PET. Den 12. januar 2007 modtog han en e-mail fra Jørgen Dragsdahl. Den foreløbige respons fra Jørgen Dragsdahl fandt han ikke anledning til at sende videre til Bent Jensen. Det var Bent Jensens artikel, som blev trykt i Jyllands-Posten den 14. januar 2007. Hos Jyllands-Posten havde de valgt at lave deres egen journalistiske historie om Bent Jensens artikel, da artiklen var meget interessant. Han havde ikke kendskab til den ”fejde”, som Jørgen Dragsdahl omtalte. Han mener ikke, at han var involveret i beslutningen om layoutet, herunder gengivelsen af Jørgen Dragsdahl iført et KGB-slips. I artiklen blev Bent Jensen citeret, og citatet beroede på en samtale, som Sanne Gram havde haft med Bent Jensen. Han har udskrift af båndoptagelsen. Han har ikke forelagt citaterne for Bent Jensen.

Han kontaktede Mikael Lyngbo hos PET, da han havde kendskab til, at Lyngbo havde haft samtaler med Jørgen Dragsdahl. Det havde Jørgen Dragsdahl selv fortalt ham. Han var interesseret i at høre, om Mikael Lyngbo delte samme opfattelse som Bent Jensen. I forbindelse med drøftelserne med Jørgen Dragsdahl kom de ”vidt og bredt omkring”, og han fik en del oplysninger fra Jørgen Dragsdahl. De har nok haft tre samtaler samt e-mailkorrespondance. Han har ikke gennemgået PETs arkiver eller fået forevist PET-dokumenter. Bent Jensen har aldrig vist ham dokumenter fra PETs arkiver. Med udtrykket ”vi” i e-mailen til PET henviste han til ”hele Jyllands-Posten”, herunder Bent Jensen. På det tidspunkt var der en journalist på Politiken, Hans Davidsen-Nielsen, som havde haft adgang til PETs arkiver. Han gav PET opfattelsen af, at han havde haft adgang til dokumenter i et forsøg på at få noget at vide af PET. Han talte med Bent Jensen én til to gange i december 2006, hvor de drøftede hovedpunkterne i artiklen. Han vidste fra chefredaktionen, at Bent Jensen var ved at skrive en artikel. Det var chefredaktionen, der kontaktede ham, hvorefter han rettede henvendelse til Bent Jensen og efterfølgende til Jørgen Dragsdahl.

Jette Elbæk Maressa har forklaret blandt andet, at hun ikke husker, hvem der tilrettelagde layoutet til Jyllands-Postens artikel af 14. januar 2007, herunder hvem der har forsynet Jørgen Dragsdahl med KGB-slips. I artiklen citerede Jyllands-Posten udtalelser fra Bent Jensen. Det var udtalelser, som Bent Jensen havde fremsat over for hendes kollega, Sanne Gram. Samtalen blev optaget på bånd.

Sanne Gram Fadel har forklaret blandt andet, at hun som journalist ikke har været involveret i layoutet til Jyllands-Postens artikel af 14. januar 2007. Hun har ikke kendskab til, hvem der har forsynet Jørgen Dragsdahl med et KGB-slips. Artiklen indeholdt et direkte citat af Bent Jensens telefoniske udtalelser over for hende. Hun og Bent Jensen havde haft en telefonsamtale fredag den 12. januar 2007, og samtalen blev optaget på bånd. Det var hende, der kontaktede Bent Jensen, der vist var i Italien på det tidspunkt. Hun kan ikke huske, om hun oplyste, at samtalen blev optaget på bånd, men hun gjorde klart, at det var ”til citat”. Hun kan ikke erindre, om Bent Jensen så artiklen, inden den blev trykt. Hun spurgte Bent Jensen om, hvad arkiverne havde vist. Bent Jensen oplyste, at ”arkiverne havde vist, at Jørgen Dragsdahl var agent for KGB”.

Per Larsen har for åbne døre forklaret blandt andet, at han var ansat hos PET fra februar 1983 til 1. april 1992. Det er en korrekt gengivelse af hans forklaring i PET-kommissionens beretning, bind 13, side 42, note 96. De havde en del materiale fra Gordijevskij, som fortalte en masse detaljer om KGB, herunder hos KGB-residenturet i København og hos KGB i almindelighed. I den anledning kom Jørgen Dragsdahls navn på banen. Gennem efterforskning blev det afklaret, om der var grundlag for at gå videre. Efter to til tre års efterforskning var den samlede vurdering, at PET ikke var i stand til løfte bevisbyrden for, at Jørgen Dragsdahl havde været agent for KGB og overtrådt straffelovens § 108.

Baggrunden for oprettelsen af en operationssag på Jørgen Dragsdahl var nok primært oplysningerne fra Gordijevskij og overvågningen af Katerinkin. Det var et mistankegrundlag, der førte til PETs anmodning om telefonaflytninger. Det er det, der ligger i, at der oprettes en operationssag. Der er tale om en retvisende fremstilling, når PET-kommissionen i beretningens bind 13, side 155, konkluderer, at der bortset fra det overvågede møde mellem Katerinkin og Jørgen Dragsdahl den 7. marts 1983 ikke var konstateret andre kontakter, som blev afdækket af PET. Når PET foretager telefonaflytning, er der tale om efterforskning af en forholdsvis massiv karakter.

Han har ikke præcist kendskab til, hvad der foregik hos PET i 1979, da han ikke var ansat på det tidspunkt. Han har dog fået underretning om forholdene, og han kan tilslutte sig PET-

kommissionens gengivelse i beretningens bind 13, side 165 og 167, om aktive foranstaltninger.

Foreholdt den af Henning Fode afgivne forklaring om, at Jørgen Dragsdahl i sine artikler gav udtryk for sin personlige opfattelse, erklærede vidnet sig enig heri. PET kunne ikke føre bevis for, at Jørgen Dragsdahl videreformidlede oplysninger eller synspunkter fra KGB. Så vidt han ved, har Gordijevskij ikke haft personlig kontakt med Jørgen Dragsdahl, men Gordijevskij har i kraft af sin stilling haft kendskab til, hvad der foregik. I forbindelse med den afrapportering, som forskellige KGB-officerer gav bagud i systemet, var det ikke usædvanligt, at der blev pyntet lidt på det. Det var umuligt at danne sig et indtryk af en KGB-officers gøren og laden, og hos PET havde de ikke nogen selvstændig vurdering heraf.

Han er i det væsentlige enig i PET-kommissionens gengivelse i beretning, bind 13, side 179, hvorefter PETs efterforskning og overvågning ikke kunne dokumentere, at Jørgen Dragsdahl var agent. Der var tale om et "sammenkog" af oplysninger, som PET havde fået fra Gordijevskij og en selvstændig efterforskning.

Han er bekendt med Jakob Andersens artikler i Ekstra Bladet fra 1992. Jakob Andersen er en meget ihærdig journalist, og de havde en del kontakt. Ud over drøftelserne om Gordijevskij var det godt at være "lidt på forkant", når artiklerne udkom. Der var dog ikke tale om et samarbejde mellem PET og Jakob Andersen. Hos PET ønskede man ikke at lukke noget ud om deres informationer, men de ville gerne have en fornemmelse af, hvad man havde gang i hos Ekstra Bladet. PET har ikke ladet Jakob Andersen løbe med en "limstang". Vidnet så artiklen, da den blev trykt, men han kan ikke huske, at han skulle have talt med Jakob Andersen om det. Artiklens indhold stod fuldstændig for Jakob Andersens egen regning, men det var selvfølgelig meget interessant, da Gordijevskij havde været en højtplaceret person. Han har ikke kendskab til eventuelle båndoptagelser, og det indgik ikke i PETs vurderingsgrundlag i efteråret 1985, da man besluttede ikke at gå videre med sagen i forhold til Jørgen Dragsdahl. Hele materialet vedrørende Gordijevskij var yderst hemmeligt og alene tilgængeligt for ganske få sagsbehandlere. Da Gordijevskij hoppede af, begyndte de at samle hele materialet, hvilket senere blev forelagt for Regeringens Sikkerhedsudvalg. De udarbejdede en samlet oversigt over Gordijevskijs aktiviteter med henblik på at vurdere, om der skulle træffes foranstaltninger over for KGB-officerer, der havde ageret i Danmark.

Afgørelsen om, hvorvidt der skulle rejses en sag mod Dragsdahl, var imidlertid noget, som PET selvstændigt forholdt sig til. PET valgte ikke at tage skridt til en straffesag, hvor den lokale politimyndighed i givet fald skulle have rejst tiltale.

Umiddelbart efter han var begyndt hos PET, blev retten anmodet om tilladelse til at foretage telefonaflytninger af Jørgen Dragsdahl. Telefonaflytningerne skete på baggrund af materiale fra Gordijevskij. Der blev gennemført telefonaflytning i tre år, men det var ikke en usædvanlig lang periode i efterretningsmæssig sammenhæng. I ledelsen havde de drøftet at indkalde Jørgen Dragsdahl til en samtale af forebyggende karakter, da der fortsat var lidt debat om Jørgen Dragsdahls hustru og hans forhold til russerne. Formålet med samtalen var også at få det hele sat lidt på plads. De ville gøre Jørgen Dragsdahl bekendt med, at han ”skulle passe på”.

Betegnelsen agent er udtryk for en person, der er hvervet og samarbejder med en fremmed efterretningstjeneste. Men selve ordet agent behøver ikke at betyde, at man er omfattet af straffelovens § 108. Når udtrykket ”agent” anvendes i PETs notater, er der tale om den enkelte medarbejders subjektive opfattelse, men selve mistankegrundlaget var selvfølgelig straffelovens § 108.

Med hensyn til mødet i Regeringens Sikkerhedsudvalg den 22. november 1985 kan PET meget vel have betegnet mistanken som ”meningsagent”. Det var også det grundlag, som de anvendte, når de fik rettens kendelser om tilladelse til telefonaflytninger. Men det var ikke ensbetydende med, at Jørgen Dragsdahl rent faktisk var agent. De har aldrig fundet bevis herfor. I givet fald ville der være blevet indledt en straffesag. Jørgen Dragsdahl var alene en ”mistænkt agent”.

Vidnet har mødt Gordijevskij i London efter afhopningen, men han har ikke deltaget i egentlige drøftelser.

Foreholdt den af Jakob Andersen afgivne forklaring i byretten kan det godt passe, at han og Jakob Andersen har haft den omtalte samtale. Efter hans opfattelse er det nok en overfortolkning fra Jakob Andersens side, når han udtaler, at vidnet skulle have accepteret hans forslag. De havde ikke noget ”samarbejde” omkring artikelserien, og PET havde ikke nogen

selvstændig interesse i, at få artiklen drejet i en bestemt retning. PET har ikke forsynet Ekstra Bladet med noget, men de lyttede til, hvad der blev sagt. Vidnet kom heller ikke med korrigerende kommentarer til artiklerne. Han og Jakob Andersen havde nogle samtaler, og PET lukkede ikke dørene eller munden på Jakob Andersen. Han har ikke bekræftet indholdet af artiklerne i forhold til Jakob Andersen, og artiklerne angik ikke udelukkende Jørgen Dragsdahl, men en lang række af begivenheder.

Han er enig i udsagnet i Morten Pihls artikel af 24. april 2010 i Jyllands-Posten, bortset fra udtrykket ”fremragende”. Efter hans opfattelse gav det et meget godt billede af KGBs aktiviteter og den risiko, man løb, når man havde kontakt til KGB. Oplysningerne var en god advarsel om, at man skulle tænke sig godt og grundigt om, før man gav sig i kast med det. Det skal naturligvis ses i lyset af den politiske situation på det tidspunkt. Selve realitetsindholdet af artiklen var vel egentlig udtryk for Gordijevskijs oplysninger.

Artiklen af 24. april 2010 er udtryk for Jakob Andersens ”vrøvl” og ”drøm”. PET har ikke deltaget i at få ”fyldt huller ud”. Det er korrekt, at Jakob Andersen selv måtte indhente oplysningerne fra Gordijevskij. Jakob Andersen var en meget ihærdig journalist, og han havde en forkærlighed for dette område. Hos PET har man ikke noget imod at tale med journalister, men de ville ikke selvstændigt levere noget til Jakob Andersen. Det ”fremragende” for PET var, at man fik beskrevet KGBs aktiviteter i bredeste forstand. Han forsynede ikke Jakob Andersen med oplysninger, men PET ville meget gerne se, hvad han lavede. Der var tale om en artikelserie over tre måneder, så der var mange artikler, og de havde flere drøftelser undervejs. Det var usædvanligt, at en avis er så vedholdende over for PET.

Han kan ikke erindre general Tjervovs artikel fra 20. november 1984, herunder om han konkret var involveret i diskussionen heraf.

PET havde kontakt med Forsvarets Efterretningstjeneste, og i forbindelse med oplysningerne fra Gordijevskij og oprettelsen af operationssagen blev Forsvarets Efterretningstjeneste briefet. Han havde ikke kendskab til SIK NYT fra januar 1979.

Han kan ikke huske, hvor lang tid telefonaflytningerne fortsatte. Så vidt han husker, har der ikke været efterforskning efter april 1986. Men Jørgen Dragsdahls navn gik ikke i

”glemmebogen”. Når der er oprettet en personsag, vil der løbende blive lagt oplysninger ind på sagen for at give et dækkende billede af personens forhold.

Når fokus har været rettet mod Jørgen Dragsdahl, har PET selvfølgelig også interesseret sig for udlandet, herunder informationer fra udenlandske tjenester. Det er ikke usædvanligt, at det tager noget tid, før en sag ”løber ud”.

Per Larsen har for lukkede døre forklaret vedrørende notat af 14. januar 1986 (P16), at det er vanskeligt at udtale sig om, i hvilket omfang PET har fået verificeret oplysningerne om Jørgen Dragsdahls tre rejser til Wien. PET har formentlig indhentet oplysninger fra flyselskaber, men han kan ikke huske de enkelte detaljer. Det forekommer dog usandsynligt, hvis PET ikke via venligtsindede tjenester skulle have forsøgt at få oplysningerne verificeret.

Foreholdt den af Henning Fode for byretten afgivne forklaring om P16 forklarede vidnet, at han ikke kan huske, om han har set notatet. Det er ikke overraskende, at medarbejdere kommer med subjektive kommentarer, som står for den pågældende medarbejders egen regning. Det tilsidesætter ikke behovet for et klokkeklart bevis. Det er nok rigtigt, at der var nogle medarbejdere hos PET, der mente, at man burde rejse en sag. På ledelsesplan besluttede de, at der ikke var grundlag for at rejse tiltale.

Når man læser PETs notater, vil det som udgangspunkt være udtryk for den pågældende medarbejders opfattelse. Det er ikke vanskeligt at konkludere, at det er krydret med medarbejderens subjektive holdning og opfattelse af tingene. En medarbejders fornemmelse er med til at styre efterforskningen, og der var ikke problemer med at adskille tingene.

Når man læser mødereferatet af samtalen den 20. marts 1986 (P9) og konklusionen, synes han også, at det var lige ”stærkt nok”. Hvis han havde læst korrektur, ville han nok have rettet det.

Der blev sendt nogle konklusioner og notitser med til møderne i Regeringens Sikkerhedsudvalg, hvoraf ordet agent fremgår. Det var PETs tese, at Jørgen Dragsdahl var agent. Observationsrapporten blev nok forelagt for at vise Katerinkins rystetur, men det var tvivlsomt, om Jørgen Dragsdahl havde kendskab til rysteturen eller deltaget heri.

Ole Wæver har supplerende forklaret blandt andet, at der var en konflikt mellem Samarbejds-komiteen for Fred og Sikkerhed og organisationen ”Nej til Atomvåben”. Jørgen Dragsdahl lå langt fra samarbejdskomiteens holdninger. Jørgen Dragsdahl var i høj grad initiativtager til organisationen mod atomkraft. Jørgen Dragsdahl gik ind for, at samarbejdskomiteen ikke skulle have vetoret, og han havde ytret sig på forskellig vis. På samarbejdskomiteens landsmøder udtrykte man stor kritik af Information. I den periode var Jørgen Dragsdahl og samarbejdskomiteen i ”åben krig”. Samarbejdskomiteen læste Jørgen Dragsdahls artikler som informationskilde, og de følte sig helt tydeligt generet af ham.

Vidnet redegjorde for, at der særligt var én begivenhed og én artikel, der havde betydning for den pågældende periode. Det var en artikel i Information, som beroede på udtalelser fra kritiske amerikanske eksperter, der bl.a. havde haft officielle poster inden for atomvåben og rustningskontrol. Der var en udbredt kritik af den hidtil anerkendte holdning til atomvåben i slutningen af 1970’erne. Denne kritik førte til, at selv meget etablerede traditionelle amerikanere ”valfartede” til Informations sider, og de ”sagde fra” i forhold til den herskende politik i USA. I ekspertkredse i USA var der en debat, der svarede til den af Jørgen Dragsdahl rejste debat, og man kunne genfinde diskussionen i fagblade. Den primære argumentationskæde for Jørgen Dragsdahl var helt velkendt hos amerikanske kritiske eksperter, og Bent Jensens artikler indeholder vildledende bemærkninger herom.

De synspunkter, som Jørgen Dragsdahl fremførte, fremgik også af flere fremtrædende internationale tidsskifter. I Tyskland var der også tilsvarende synspunkter, der viste en mere analytisk tilgang til det.

Der er to store kildekritiske problemer i forbindelse med Bent Jensens artikel ”De kaldte ham nr. 1”. Hvis man drager en sådan konklusion i en artikel, skal den primære fokus for det første rettes mod de steder, hvor der bliver foretaget en ”brobygning”, herunder fra den enkelte medarbejder til ledelsen. I en videnskabelig artikel skal man også ”zoome ind” på de steder, hvor man kan drage en konklusion. Artiklerne indeholder kun en ophobning af citater og dokumenter, men man skal gennemgå ”mellemregningen”. For det andet er enhver kontekst for Jørgen Dragsdahls artikler udeladt, og våbenkontrolvinklen er totalt fraværende.

Han har ikke set PET-dokumenter, men han er kritisk over for den måde, som dokumenterne fremstilles på.

Foreholdt artikel af 19. maj 2007 i Kristeligt Dagblad erklærede vidnet, at han kan vedstå indholdet af sin artikel, som han er meget tilfreds med. Det ”borgerlige Danmark” er folk, der bekender sig til demokrati, frihed og gode borgerlige principper, og det er dem, der har støttet Bent Jensen.

Karsten J. Møller har supplerende forklaret blandt andet, at ”Pershing 3 raketter” skal rettes til Pershing 2. Med udtrykket ”slagordsdebat” mente han, at debatten var præget af skyttegravskrig med en stereotyp debat uden argumenter. Han var en af Jørgen Dragsdahls modstandere, men han respekterede Jørgen Dragsdahl, da han var med til at nuancere debatten. Det karakteristiske for Jørgen Dragsdahl var hans kontakter til personer i den amerikanske kongres. Jørgen Dragsdahls artikler var i høj grad baseret på disse kilder. Der foregik en meget omfattende debat i USA, som klart adskilte sig fra den noget provinsielle debat i Danmark. Der var en helt anden dybde i debatten i USA, hvilket også afspejlede Jørgen Dragsdahls artikler.

Efter hans opfattelse er atomvåben stort set politiske våben, da deres militære anvendelighed er begrænset. Atomvåben kan bruges til at lægge politisk pres på andre nationer og anvendes som afskrækkelse. At der så var nogle nuancer i debatten, som kædede det politiske og det militære sammen, var et andet forhold. Balancen mellem de to supermagter var baseret på en balance mellem de strategiske kernevåben. På det tidspunkt udvidede Sovjetunionen de konventionelle styrker. Pershing 2 raketter var den fremmeste teknologi på det tidspunkt, og det ville skabe en ustabilitet, hvis man havde våben af den karakter. Der var selvfølgelig militære eksperter, der var kritiske heroverfor. Der var ingen militære kritiske situationer i den pågældende periode, men politiske kritiske situationer, navnlig i den vestlige verden. ”Able Archer” er et stærkt omdiskuteret emne, og han kan ikke udtale sig om rigtigheden heraf.

Den sovjetiske oprustning af konventionelle våben startede sidst i 1970’erne og fortsatte til midten af 1980’erne. Det var et særligt koncept, som russerne opfandt. En tidligere amerikansk forsvarsminister var en af hovedarkitekterne bag teorien om en begrænset atomkrig. I

Sovjetunionen havde man perifert diskuteret en begrænset atomkrig, men det var ikke noget, som russerne troede på.

Jørgen Dragsdahls artikler henvendte sig til et forholdsvis sofistikeret oplyst publikum, og det, der påvirkede de danske socialdemokrater, var navnlig SPD i Tyskland, som var meget kritisk over for opstillingen af atomvåben.

Han har offentligt forsvaret dobbeltbeslutningen ud fra forskellige motiver. Man var nødt til at opstille et eller andet i forhold til russerne, da de var kommet et skridt foran NATO. Denne holdning var i overensstemmelse med det officielle Danmark. Men det var smartere, hvis man kunne finde en anden løsning end de evindelige oprustninger.

Afrapportering om styrkeforholdene var næsten en hel videnskab i sig selv. Der var flere måder at opgøre det på, og man var nødt til at se på kvaliteten i de pågældende styrker, herunder uddannelsesniveau og det logistiske system. På en række områder manglede man de helt fundamentale og nødvendige oplysninger.

Han har kendskab til det gengivne i PET-kommissionens beretning, bind 13, side 159, og det drejede sig om Ove Høegh-Guldberg Hoff. Det forhold, der ”udløste” sikkerhedsgodkendelsen, var, at Hoff's hustru havde hyret en polsk rengøringsdame. Hoff endte som chef for forsvarsstaben, så det var ikke en situation, der skadede ham karrieremæssigt. Hvis Hoff havde videregivet oplysninger, ville han aldrig være kommet videre i systemet.

Med hensyn til gengivelsen i PET-kommissionens beretning, bind 13, side 157-158, er han sikker på, at den omtalte person er Michael Clemmensen, som var en åben og meget diskuterende person. Clemmensen blev flyttet fra SNU, da man syntes, at det var helt utilstedeligt, at en ”ung major” sad og ”klogede sig” i SNU. Han tror, at det udelukkende var institutionelle forhold, der førte til, at Clemmensen trådte ud af SNU. Clemmensen havde efterfølgende en strålende militær karriere.

Vidnet ville ikke være blevet orienteret om, at Jørgen Dragsdahl var påvirkningsagent, da han dengang var en yngre forsvarsmedarbejder.

SIK NYT blev udgivet af Forsvarets Efterretningstjeneste. SIK NYT fra januar 1979 udkom, før han blev ansat i Forsvarets Efterretningstjeneste, men de modtog også SIK NYT i regimenterne. Han vil ikke afvise, at han har læst det pågældende eksemplar af bladet.

Vibeke Sperling har supplerende forklaret blandt andet, at hun og Jørgen Dragsdahl talte sammen om artiklerne, inden hun skrev artiklen af 13. januar 1979 om FM 30-31 B og Aldo Moro. Jørgen Dragsdahl var kommet i besiddelse af dokumentet, som han informerede hende om. Hun fortalte, hvad hun havde læst i det italienske tidsskrift L'Europeo. I hendes artikel refererede hun, hvad der fremgik af L'Europeo. Hun havde ikke grundlag for at komme med sin egen vurdering og påstå, at der var tale om amerikansk indblanding. Hun syntes ikke, det var mærkeligt, at italienerne pegede i den retning.

Hun var sammen med Jørgen Dragsdahl, da han havde sit første møde med PET i juni 1985. Hun var bekendt med, at A havde været hos PET i løbet af foråret 1985. Hun vidste således, at A havde været hos politiet, da hun var hos PET sammen med Jørgen Dragsdahl.

Baggrunden for Jørgen Dragsdahls henvendelse til PET var imidlertid de mange underlige ting, der var foregået, herunder indbrud, breve og henvendelse fra en betjent. Så vidt hun huskede, havde hun ikke fortalt Jørgen Dragsdahl, at A havde været hos politiet, da de rettede henvendelse til PET. Hun mente ikke, det var relevant at fortælle det. På det tidspunkt stolede hun i øvrigt ikke så meget på A.

Hun blev løbende orienteret af Jørgen Dragsdahl om sagen, herunder at han havde talt med Minin. Chefredaktionen blev løbende orienteret, når medarbejdere fra Information havde kontakt til pressemedarbejdere fra den sovjetiske ambassade.

Hun er bekendt med Poul Smidts artikel af 24. januar 2007 i Information, herunder at Lasse Ellegaard gav udtryk for, at han ikke havde fået relevante oplysninger fra Jørgen Dragsdahl. I artiklen gengiver Poul Smidt udtalelser fra vidnet. Hun kan ikke huske, at hun skulle have udtalt sig sådan til Poul Smidt. Poul Smidt har fordrejet en personlig samtale. Det kan godt være, at hun har sagt "mystisk karakter" om møder, som Jørgen Dragsdahl har haft. Hendes udtalelser, som ikke var til citat, er blevet fordrejet af Poul Smidt. Hun har efterfølgende talt med Poul Smidt, der har erkendt, at han nok var for hurtig, og at han burde have ladet hende

se artiklen før udgivelsen. Han erkendte, at han nok havde fået et par fjer til at blive til store høns.

Mikael Lyngbo har for lukkede døre forklaret blandt andet, at han fra 1. august 1983 til 1. februar 1989 var vicepolitimester hos PET. De havde en ledelse bestående af chefen, vidnet og en chefkriminalinspektør, og de formodedes at vide alt. Der var typisk en afdelingsleder og en eller flere sagsbehandlere på en operation, og det var de gennemgående personer. Han har utvivlsomt fået en briefing om verserende sager. Det specifikke ved Jørgen Dragsdahls sag var, at den i vid udstrækning beroede på Gordijevskij-materialet. Da han blev orienteret om Gordijevskij-materialet, var Gordijevskij kilde til flere sager, herunder Jørgen Dragsdahl. Han blev formentlig ret hurtigt informeret om Jørgen Dragsdahls sag. Der gik dog nogle måneder, før vidnet blev involveret i drøftelser om Gordijevskij-materialet. I ledelsen holdt de morgenmøder, hvor man drøftede sager, men de havde et selvstændigt ansvar for egne operationer, og det var ikke alle oplysninger, der blev udvekslet. E-afdelingen var observationsafdelingen.

Han kan ikke huske, hvilket konkret kendskab han havde til Jørgen Dragsdahls operationssag, forinden møderne i 1985 blev afholdt. Det er dog sikkert vidnet, der har givet møde i retten i forbindelse med om forlængelse af telefonaflytningerne. Det var vigtigt, at det, der blev sagt i retten, dækkede over faktiske forhold, og det var derfor oftest ham, der mødte i retten. Det var også altid en jurist, der mødte i retten. Det er ikke usandsynligt, at PET havde anmodet retten om at tillade, at Jørgen Dragsdahl ikke blev underrettet om aflytningerne. Han kan ikke huske den konkrete begrundelse herfor. Når PET havde møder med personer, som blev observeret, var det oftest en politimand, der havde samtaler af præventiv karakter. Det var vidnet, der havde møder med Jørgen Dragsdahl, hvilket har sammenhæng med sagens karakter, herunder at oplysningerne om Gordijevskij blev særligt beskyttet og holdt i en snæver kreds hos PET, da Gordijevskij endnu ikke var hoppet af. Det var vidnets ressortområde at have kontakt med udenlandske søstertjenester.

I dag kan han alene erindre at have holdt to møder med Jørgen Dragsdahl, herunder et møde i sommeren 1985 og et møde efter Gordijevskijs afhøring. Han blev derfor umiddelbart overrasket, da han forud for retsmødet fik forelagt PET-dokumenterne. Vidnet har en ”meget skrivende” stil, og det første referat fra mødet den 12. juni 1985 er i overensstemmelse med

hans sædvanlige metode. De øvrige referater er helt klart ikke udarbejdet af ham, da der hverken er tale om hans opsætning, form eller skivemåde. Han underskrev heller ikke med ”vpm”, men med sit kodenummer. Herudover indeholder referaterne meget detaljerede oplysninger om efterforskningen, som han tvivler på, at han kan have haft kendskab til.

Med hensyn til mødet den 12. juni 1985 (P6) havde en politifuldmægtig oplyst, at tidligere justitsminister Ole Espersen havde rettet henvendelse til ham vedrørende Jørgen Dragsdahl. Det var usædvanligt, at en politiker gik til PET uden om den officielle vej, og det var svært at sige nej til en tidligere minister.

Han kan ikke huske, om han havde set notits af 10. juni 1985 (P28) forud for mødet med Jørgen Dragsdahl, men det har han givetvis. Notitsen er udarbejdet af en sagsbehandler. Han må givetvis også være blevet informeret om, at A havde haft kontakt med PET inden mødet med Jørgen Dragsdahl. Ledelsen var generelt meget velinformeret, selv om han i dag ikke har nogen klar erindring herom. Det undrede ham, at Jørgen Dragsdahl overhovedet rettede henvendelse til PET. Jørgen Dragsdahl gav udtryk for, at han tog for givet, at han var genstand for interesse fra efterretningstjenester. På det tidspunkt var det en udbredt opfattelse blandt flere personer.

Det var usædvanligt, at en overvåget person selv henvendte sig til PET, og vidnet mødte Jørgen Dragsdahl med et åbent sind. Jørgen Dragsdahl oplyste om forhold, der i bund og grund vedrørte privatlivet. Jørgen Dragsdahl havde alvorlige personlige problemer og virkede psykisk presset. Det sædvanlige ville have været at gå til politiet og ikke til PET. Han spurgte derfor Jørgen Dragsdahl om, hvorfor han ikke var gået til det almindelige politi. Han kan ikke erindre Jørgen Dragsdahls begrundelse herfor. Da der verserede en operationssag på Jørgen Dragsdahl, kunne vidnet alene lytte til, hvad Jørgen Dragsdahl fortalte, og han kunne ikke videregive PETs oplysninger. Hos PET havde de ikke noget imod at opretholde kontakten med Jørgen Dragsdahl, og det var helt i overensstemmelse med PETs sædvanlige metodik at afholde præventive samtaler. På grund af operationssagen kunne PET ikke selv have henvendt sig til Jørgen Dragsdahl.

Efter det første møde med Jørgen Dragsdahl var udgangspunktet, at PET skulle arbejde videre med de oplysninger, som han havde givet. Vidnet vidste, at A allerede havde været i kontakt

med PET. Det var derfor, at han spurgte Jørgen Dragsdahl, om PET måtte rette henvendelse til A. Han fortalte ikke Jørgen Dragsdahl, at PET havde været i kontakt med A, og han tror ikke, at Jørgen Dragsdahl havde kendskab hertil. Efterfølgende indhentede de samtykke fra A til at orientere Jørgen Dragsdahl herom. De prøvede at identificere den politimand, som Jørgen Dragsdahl oplyste om, men han kan ikke huske detaljerne herom.

Møderne i 1985 med Jørgen Dragsdahl holdt vidnet alene. Disse møder blev afholdt på Jørgen Dragsdahl initiativ. På det tidspunkt kunne man ikke foreholde Jørgen Dragsdahl oplysninger om Gordijevskij-materialet, da Gordijevskij endnu ikke var i sikkerhed.

Med hensyn til referatet af mødet den 28. juni 1985 (P19) er der tale om et dokument, som han ikke kan genkende på grund af formen, og det er også underskrevet ”vpm”, så det er formentlig ikke udarbejdet af vidnet. Han kan dog ikke udelukke, at han har dikteret indholdet på bånd til en medarbejder. Han må have holdt møderne, men han kan ikke huske det. Han har aldrig mødtes med A, og han kan ikke svare på, hvem A har haft kontakt med hos PET.

For så vidt angår mødet den 9. juli 1985 (P7) kan han ikke erindre, hvorfor de drøftede telefonaflytning. På det tidspunkt var det meget almindeligt, at personer følte sig overvåget og hørte ”kliklyde” i telefonen. Vidnet har formentlig oplyst om rekruttering, herunder at Jørgen Dragsdahl som journalist og med hans kontakter ville være et oplagt mål. Jørgen Dragsdahl oplyste om Tjebotok. Han kan ikke huske den konkrete diskussion, men det var naturligt at opfordre Jørgen Dragsdahl til at oplyse om andre konspirative elementer. Ifølge referatet var Jørgen Dragsdahls svar tilsyneladende negativt. Hvis Jørgen Dragsdahl havde oplyst om Minin og møderne i Wien, ville det utvivlsomt have været medtaget i notitsen, så Jørgen Dragsdahl kan ikke have oplyst herom.

Med hensyn til mødet den 11. juli 1985 (P21) var det et rutineelement i KGBs hvervnings-operationer, at man fik personer til at underskrive noget, som senere kunne bruges imod dem. For så vidt angår mødet den 14. august 1985 (P8) havde han og Jørgen Dragsdahl ikke aftalt, at de skulle mødes i USA. Han kan heller ikke forestille sig, at han skulle have aftalt at holde møder på amerikansk territorium.

Foreholdt gengivelsen i PET-kommissionens beretning, bind 13, side 170, forklarede vidnet, at han ikke erindrer samtalen, men de havde ikke aftalt, at de skulle ses i Washington. På grund af sin tavshedspligt ønsker han ikke at oplyse, om han havde kontakt med allierede efterretningstjenester vedrørende Jørgen Dragsdahl. Han kan under alle omstændigheder ikke erindre noget konkret om det. Han kan ikke huske spørgsmålet om, hvorvidt Jørgen Dragsdahl havde modtaget penge fra KGB. I givet fald må det hidrøre fra Gordijevskij-materialet.

Med hensyn til referat af møde den 15. august 1985 med Forsvarets Efterretningstjeneste (P29) kan han ikke erindre, om Forsvarets Efterretningstjeneste blev orienteret herom, men det var ham, der generelt havde kontakt med Forsvarets Efterretningstjeneste. Det er derfor sandsynligvis ham, der har haft det pågældende møde. Han kan ikke huske formålet med mødet. Generelt var der en lille kreds hos Forsvarets Efterretningstjeneste, som var bekendt med Gordijevskij-materialet og Jørgen Dragsdahls operationssag.

For så vidt angår mødet den 20. marts 1986 (P9) er det ikke et referat, som han har skrevet. Han vil tro, at referatet er udarbejdet af kriminalassistent John Frandsen. Han erindrer, at formålet med mødet var at præsentere Jørgen Dragsdahl for oplysningerne fra Gordijevskij. Han kan ikke erindre stemningen under mødet, herunder om der havde været en misstemning. Han har givetvis set referatet. Han kan ikke huske, om han fik referatet til korrekturlæsning. Hvis han var uenig i referatets indhold, ville han ikke nødvendigvis have reageret. PET er ikke som en almindelig politimyndighed, og dokumenterne har udelukkende intern karakter. Han har ikke forsynet referatet med påtegninger. Da han nogle måneder senere bad om at få referatet frem igen, kunne han konstatere, at referatet var blevet forsynet med nogle blyantspåtegninger. Han opfattede det som et ”rebelsk indslag” fra en kriminalassistent, og han valgte at overhøre kritikken. Henning Fode har aldrig givet udtryk for, at han skulle have påtegnet referatet eller i øvrigt kritiseret indholdet heraf. De enkelte sagsbehandlere hos PET havde mere ”plads” til at give udtryk for personlige holdninger og teorier. Da dokumentet havde intern karakter, ville han ikke nødvendigvis have reageret heroverfor. Han ville dog have kommenteret faktuelle fejl. Hvis Jørgen Dragsdahl forud for dette møde havde oplyst om Farum-mødet og møderne i Wien, ville det have fremgået af referaterne. Han kan ikke erindre, hvordan mødet kom i stand, eller om Jørgen Dragsdahl var nervøs, men det fremgår af referatet. Vidnet vil gå ud fra, at det var ham, der førte samtalen med Jørgen Dragsdahl,

men kriminalassistenten har sikkert stillet supplerende spørgsmål, da den pågældende havde et detaljeret kendskab til efterforskningen. Han læser referatet sådan, at vidnet på et tidspunkt intervenserede, da samtalen udviklede sig til en afhøring.

Vidnet og Henning Fode må allerede i 1985 have haft diskussionen om, hvad sagen skulle føre til, selv om det ikke fremgår af referatet.

Foreholdt referatet kan han ikke erindre, at Jørgen Dragsdahl skulle have oplyst, at han havde fortalt Tjebotok, at PET-folk havde kontaktet hans kone. Hvis Jørgen Dragsdahl havde oplyst om Ljubimov, ville det have fremgået af rapporten. Ifølge referatet var det PET, som præsenterede oplysningen om møderne i Wien for Jørgen Dragsdahl. Han kan ikke erindre, om Jørgen Dragsdahl uddybede de skattemæssige årsager, som han i henhold til referatet henviste til. Han kan ikke huske, hvem der foreholdte Jørgen Dragsdahl oplysninger om modtagelse af penge, men det må komme fra Gordijevskij-materialet. Han kan ikke erindre andet end det, der fremgår af referatet.

Han har kendskab til Farum-mødet, som tidsmæssigt lå forud for hans ansættelse hos PET. Han kan ikke huske, hvordan oplysningerne herom kom frem under mødet med Jørgen Dragsdahl. Ifølge referatet var det dem, der præsenterede Jørgen Dragsdahl for PETs viden og ikke omvendt. Han ville formentlig have reageret, hvis det faktuelle var refereret forkert. Foreholdt referatet kan han ikke erindre, at Jørgen Dragsdahl spurgte dem om, hvordan KGB opfattede ham. Vidnet har utvivlsomt læst referatets konklusion, men han kan ikke huske, om han var enig eller uenig heri. Når der er tale om tilkendegivelse af en personlig holdning, ville han typisk give længere snor, og der var et vist frispog i PET. Han vil umiddelbart opfatte konklusionen som udtryk for den pågældende sagsbehandlers holdning. Konklusionens sidste sætning er i hvert fald udtryk for en meget personlig bemærkning fra den pågældende medarbejder. Han tror ikke, at han ville have reageret herpå, da rapporterne blev brugt internt.

Det fremgår af referatet, at Jørgen Dragsdahl blev foreholdt oplysninger om et møde i Wien i 1982. Endvidere fremgår det, at Jørgen Dragsdahl gav oplysninger om et andet møde i Wien på et tidligere tidspunkt.

Foreholdt den af Henning Fode afgivne forklaring om, at referatet ikke skulle bruges til en formel beslutning, kunne vidnet bekræfte dette.

Mikael Lyngbo har for åbne døre forklaret blandt andet, at han fra 1. august 1983 til 1. februar 1989 var vicepolitimester hos PET. De havde en ledelse bestående af chefen, vidnet og en chefkriminalinspektør, og de formodedes at vide alt. Der var typisk en afdelingsleder og en eller flere sagsbehandlere på en operation, og det var de gennemgående personer. Han har utvivlsomt fået en briefing om verserende sager. Det specifikke ved Jørgen Dragsdahls sag var, at den i vid udstrækning beroede på Gordijevskij-materialet. Da han blev orienteret om Gordijevskij-materialet, var Gordijevskij kilde til flere sager, herunder Jørgen Dragsdahl. Han blev formentlig ret hurtigt informeret om Jørgen Dragsdahls sag. Der gik dog nogle måneder, før vidnet blev involveret i drøftelser om Gordijevskij-materialet. I ledelsen holdt de morgenmøder, hvor man drøftede sager, men de havde et selvstændigt ansvar for egne operationer, og det var ikke alle oplysninger, der blev udvekslet. E-afdelingen var observationsafdelingen.

Han kan ikke huske, hvilket konkret kendskab han havde til Jørgen Dragsdahls operationssag, forinden møderne i 1985 blev afholdt. Det er dog sikkert vidnet, der har givet møde i retten i forbindelse med anmodning om forlængelse af telefonaflytningerne. Det var vigtigt, at det, der blev sagt i retten, dækkede over faktiske forhold, og det var derfor oftest ham, der mødte i retten. Det var også altid en jurist, der mødte i retten. Det er ikke usandsynligt, at PET havde anmodet retten om at tillade, at Jørgen Dragsdahl ikke blev underrettet om aflytningerne. Han kan ikke huske den konkrete begrundelse herfor. Når PET havde møder med personer, som blev observeret, var det oftest en politimand, der havde samtaler af præventiv karakter. Det var vidnet, der havde møder med Jørgen Dragsdahl, hvilket har sammenhæng med sagens karakter, herunder at oplysningerne om Gordijevskij blev særligt beskyttet og holdt i en snæver kreds hos PET, da Gordijevskij endnu ikke var hoppet af. Det var vidnets ressortområde at have kontakt med udenlandske søstertjenester.

Med hensyn til mødet den 12. juni 1985 (P6) havde en politifuldmægtig oplyst, at tidligere justitsminister Ole Espersen havde rettet henvendelse til ham vedrørende Jørgen Dragsdahl. Det var usædvanligt, at en politiker gik til PET uden om den officielle vej, og det var svært at sige nej til en tidligere minister.

Referaterne giver udtryk for det, der er sagt, og det, der ikke står i referaterne, er ikke sagt. Referatet af mødet den 12. juni 1985 har han selv skrevet ved diktat til sin sekretær. I dag kan han kun huske det første og det sidste møde i sagen. Han kan ikke huske de øvrige møder, men det bestrides ikke, at han tillige har afholdt de pågældende møder. Han brugte uden undtagelse sit kodenummer og ikke betegnelsen ”vpm”, og man underskrev ikke med eget navn eller titel.

Han har ikke skrevet referatet af mødet den 20. marts 1986 (P9). Det er formentlig skrevet af en kriminalassistent. Han kan huske at have set referatet med nogle blyantspåtegninger på. Hvis der havde stået noget faktisk forkert, ville han have reageret. Personlige vurderinger ville han derimod have ladet passere.

Under mødet rejste Jørgen Dragsdahl spørgsmål om aflytninger. Det var en udbredt misforståelse, at PETs aflytninger kunne høres. Han går ud fra, at påtegningerne er påført af en kriminalassistent. Han har drøftet det med Henning Fode, og Henning Fode kan ikke erindre, at han skulle have påtegnet referatet. Henning Fode har heller ikke påtalt noget i forhold til ham. Vidnet kan ikke huske, at han skulle have prøvet at dæmpe stemningen under mødet. Forinden mødet havde de i ledelsen besluttet, at der ikke skulle være tale om en afhøring, men en samtale. Han kan ikke udelukke, at det under de tidligere møder med Jørgen Dragsdahl var aftalt, at de skulle holde kontakten ved lige. De havde i hvert fald ikke aftalt et konkret møde i marts 1986. Det var meningen, at Jørgen Dragsdahl på et tidspunkt skulle foreholdes Gordijevskij-materialet. Ifølge referatet var det formentlig vidnet, der rettede henvendelse til Jørgen Dragsdahl. Han kan ikke huske, hvordan oplysningerne blev foreholdt Jørgen Dragsdahl. Med hensyn til den detaljerede fremgangsmåde henvises til referatet. Ifølge referatet var det PET, der foreholdte Jørgen Dragsdahl oplysningerne om et møde i Wien, hvorefter Jørgen Dragsdahl forklarede om et andet møde.

Konklusionen er truffet af den kriminalassistent, der skrev referatet. Hvis der var fejl i de faktuelle forhold, ville han have sagt fra, men han ville nok lade en personlig holdning fra en politimand passere, da PETs dokumenter havde intern karakter, hvilket gav videre mulighed for at udtrykke sin egen holdning.

Foreholdt PET-kommissionens beretning, bind 13, side 173, kan han ikke erindre, at han skulle have irttesat en medarbejder under mødet. Han kan ikke erindre det detaljerede forløb. Der har ikke været uoverensstemmelse mellem ham og Henning Fode om sagen.

Foreholdt PET-kommissionens beretning, bind 13, side 170, kan han ikke erindre at have orienteret en allieret efterretningstjeneste.

Han deltog ikke i mødet i Regeringens Sikkerhedsudvalg i november 1985. Han kan ikke huske, om han deltog i tilrettelæggelsen af materialet til brug for mødet. Han har formentlig set materialet, men vil tro, at det er den pågældende sagsbehandler, der har udarbejdet det.

Han blev afhørt af PET-kommissionen, men så vidt han husker, blev han ikke afhørt om Jørgen Dragsdahl. Da han fik forelagt beretningen, gjorde han sin bisidder opmærksom på, at han ifølge sin hukommelse ikke var blevet afhørt om Jørgen Dragsdahl. Foreholdt den del af beretningen, hvor han er blevet citeret, forklarede vidnet, at han tilsyneladende er citeret for noget, som han ikke er blevet afhørt om. De pågældende citater kan dog angå dokumenter.

På tidspunktet for mødet den 20. marts 1986 var det besluttet, at der ikke skulle foretages videre i forhold til Jørgen Dragsdahl. Efter retsplejelovens regler ville det også have været utænkeligt at få en person til at udtale sig uden sigtelse og derefter bruge det imod den pågældende. Beslutningen herom må være truffet allerede i 1985. Det kan godt passe, at telefonaflytningerne ikke blev forlænget efter april 1986. Han kan heller ikke forestille sig, at efterforskningen fortsatte efter dette tidspunkt.

Thomas Wegener Friis har forklaret blandt andet, at han er lektor på Syddansk Universitet på historisk institut. Han arbejder bl.a. med Den Kolde Krigs historie. Fra 2003 til 2005 var han projektforsker i forbindelse med DIIS-udredningen. Vidnet havde forinden skrevet en afhandling om Østtyskland og efterretningsvæsenet. Han lavede udkast til de forskellige arbejdspapirer, som skulle indgå i DIIS-udredningen. Det var lidt forskellige områder, som de arbejdede med. Chefudrederen Svend Aage Christensen havde det overordnede ansvar. Han har arbejdet med materiale fra PETs arkiv. Hos PET fik de adgang til at se klassificeret materiale i original form uden udstregninger. Efterfølgende bad de om at få materialet afklassificeret, hvorefter de fik udleveret dokumenter påført overstregninger. Hos DIIS var de en gruppe på 10-11 personer. Der var diskussioner om, hvad der skulle med, og hvad der ikke

skulle med. I sidste ende var det chefudrederen, der bestemte, hvad der skulle stå i udredningen. Vidnet har ikke haft specifikke opgaver i forhold til Jørgen Dragsdahl, og det var ikke ham, der sad med Dragsdahl-materialet. Han deltog heller ikke i afhøringen af Jørgen Dragsdahl. Det var Svend Aage Christensen og Rasmus Mariager. De referater, som PET har udleveret vedrørende Jørgen Dragsdahl, har han ikke særligt kendskab til. Det er vanskeligt at udtale sig om begrebet "agent". I det østtyske materiale om efterretningstjenesten taler man ikke om agenter, men om fjenden. Han vil nødtigt udtale sig om, hvornår PET anvender udtrykket agent. KGB har også forskellige kategoriseringer.

Hans forudsætninger for at udtale sig om kommissionens bind 13 var, at han i nogle år havde arbejdet med efterretningsområdet. Det var hans overordnede indtryk, at bind 13 ikke var så imponerende. Bind 13 har en spændende titel, og der var en fin oversigt over materialet fra Mitrokhin og Gordijevskij. Hos DIIS havde de ikke haft adgang til Mitrokhin-materialet, og det var ærgerligt, at PET-kommissionen ikke fik mere ud af dette materiale. Det er hans opfattelse, at materialet ikke blev tilstrækkeligt analyseret af kommissionen, og at det kunne være blevet brugt noget bedre.

Foreholdt artikel af 2. august 2009 af Morten Pihl med titlen "Gætværk for millioner af kroner" forklarede vidnet, at det er korrekt, at han har udtalt sig sådan til Jyllands-Posten. Med udtrykket "statsfinansieret læserbrev" mente han, at man ifølge overskriften for PET-kommissionens beretning, bind 13, havde "fået lovet" oplysninger om KGBs netværk i Danmark, men han sad tilbage med en fornemmelse af, at det var for at "sætte Bent Jensen på plads". I bind 13 gentages det flere gange, at KGB-officerer overdrev, og jo flere gange det blev sagt, jo mere sugede man essensen ud af det. Kommissionen henviser til den samme kilde hver eneste gang.

Foreholdt artikel af 14. august 2009 i Berlingske Tidende med titlen "En sjusket gåde til 70 mio." forklarede vidnet, at han herved gav udtryk for, at når man nu havde fået frie hænder i 10 år og fået adgang til materiale og et budget uden loft, så havde han håbet på, at man havde undersøgt sagen ordentligt. Kommissionens arbejdstese passer fint med beretningens beskrivelse af Jørgen Dragsdahl som uskyldsren.

Foreholdt artikel af 14. juni 2010 på hjemmesiden videnskab.dk med titlen ”Fortielse gør os dummere” forklarede vidnet, at han ville fremhæve, at Svend Aage Christensen under byretssagen havde forklaret, at han havde haft en ”hus-russer”. Vidnet syntes, at det var fint, at Svend Aage Christensen stod ved det og fortalte, at han havde haft omgang med personer fra den sovjetiske ambassade.

Foreholdt kronik af 6. juni 2010 i Fyens Stiftstidende med titlen ”Star Wars i byretten” forklarede vidnet, at han har fået oplysning om advokatregningens størrelse fra pressen. Han har ikke søgt oplysningen verificeret. Det afgørende var blot, at der var tale om mange penge.

Han har kritiseret PET-kommissionens beretning ud fra indholdet heraf og på baggrund af DIIS-udredningen og presseomtalen. Det var ikke på grundlag af PET-materialet om Jørgen Dragsdahl, da han ikke havde særligt kendskab hertil.

Foreholdt artikel af 24. juni 2009 på Ritzaus Bureau med titlen ”PET-rapport er en blodfattig omgang” forklarede vidnet, at PET-kommissionens beretning udkom den 24. juni 2009, men at han hos Weekendavisen havde haft mulighed for at læse noget af rapporten, før den udkom. Det er han helt sikker på.

Morten Heiberg har forklaret blandt andet, at han har skrevet PET-kommissionens beretning, bind 13. Vidnet oplyste, at han har tavshedspligt i henhold til PET-kommissionslovens § 15. Justitsministeriet har ved brev af 1. oktober 2013 meddelt, at ministeriet ikke har fundet grundlag for at ophæve tavshedspligten, og vidnet har derfor tavshedspligt med hensyn til enhver oplysning om kommissionens arbejde. Han kan derfor ikke udtale sig om kommissionens arbejdsform, herunder om kommissionens medlemmer har gennemgået materialet fra PETs arkiv. Vidnet oplæste og foreviste brev af 1. oktober 2013 fra Justitsministeriet. Vidnets tavshedspligt omfatter ikke oplysninger om materiale, der er offentliggjort i kommissionens beretning, men han kan alene henholde sig til det, der står i beretningen.

Procedure

Bent Jensen har til støtte for påstanden gjort gældende, at flere af de 35 omtvistede udsagn efter deres indhold slet ikke er ærefornærmende sigtelser i forhold til Jørgen Dragsdahl. I det omfang udsagnene måtte være omfattet af straffelovens § 267, er der ført sandhedsbevis for udtalelsernes rigtighed. Hvis der ikke er ført sandhedsbevis, gøres det gældende, at udsagnene er fremsat i god tro, og at Bent Jensen har handlet til berettiget varetagelse af åbenbar almeninteresse eller af andres tarv. Ved vurderingen af, om udtalelserne var berettigede og dermed straffri, skal der lægges vægt på hensynet til ytringsfriheden som beskyttet af artikel 10 i Den Europæiske Menneskerettighedskonvention. Bent Jensen har udtalt sig som historiker og forsker. Bortset fra en enkelt er udtalelserne fremsat i en avis, hvorfor der også skal tages hensyn til pressens ret til ytringsfrihed. Endvidere vedrører artiklerne et emne af stor offentlig interesse. Hertil kommer, at Jørgen Dragsdahl er en kendt journalist, politisk kommentator og debattør, der i den omhandlede periode fungerede som opinionsdanner med en central rolle for udviklingen inden for dansk sikkerhedspolitik. Der bør derfor være ganske vide rammer for ytringsfriheden. Bent Jensen har ikke på noget tidspunkt beskyldt Jørgen Dragsdahl for at have overtrådt straffelovens § 108 eller begået en strafbar handling, men han har udtalt, at Jørgen Dragsdahl ifølge PET og KGB var agent for KGB, og at han var påvirkningsagent. Bent Jensens udtalelser om Jørgen Dragsdahl som påvirkningsagent m.v. har klar støtte i PET-rapporterne, som han i vidt omfang citerer både direkte og indirekte. De har også støtte i oplysningerne fra Gordijevskij. De støttes endvidere af oplysninger fra den tidligere KGB-officer Tech og den tidligere KGB-arkivar Mitrokhin. De er også støttet af PETs egen langvarige efterforskning mod Jørgen Dragsdahl med bl.a. observationer og aflytninger. Der er ikke noget i rapportererne fra PET, der giver grund til at antage, at PETs ledelse var uenig i vurderingerne i rapportererne. PETs vurderinger er endvidere blevet sendt til Forsvarets Efterretningstjeneste. De er også blevet videreformidlet til Embedsmændenes Sikkerhedsudvalg og Regeringens Sikkerhedsudvalg, herunder i forbindelse med mødet den 22. november 1985, hvor oplysningerne indgik i grundlaget for vurderingen af, om udenlandske diplomater skulle udvises. PET har også videreformidlet oplysningerne til en fremmed efterretningstjeneste, således som det fremgår af PET-kommissionens beretning. Bent Jensen har derfor haft tilstrækkeligt grundlag for udtalelserne om agentvirksomhed, konspirative møder, føringsofficerer og modtagelse af penge. Bent Jensens udtalelser på grund af PET-rapporterne støttes også af forklaringerne fra navnlig Ole Stig Andersen, Mikael Lyngbo og Niels Schmidt. De støttes endvidere til dels af forklaringerne fra Jørgen Dragsdahl, herunder om møder og kontakt med KGB-officerer. For så vidt angår udtalelserne

om desinformation har Bent Jensen i artiklerne og under hovedforhandlingen nærmere redegjort for, på hvilken måde Jørgen Dragsdahls artikler og udtalelser indeholder fejlцитater, vildledninger og forvrængninger af de påberåbte kilder og brug af forfalskede dokumenter. Jørgen Dragsdahls desinformation var til fordel for KGB og imod USA/NATO. I det omfang Bent Jensen skal betale tortgodtgørelse, bør godtgørelsen fastsættes til et væsentligt lavere beløb, idet byrettens udmåling er uforholdsmæssig og i strid med praksis på området. Bent Jensen har for landsretten ikke gentaget sit anbringende om delvis forældelse af strafansvar.

Jørgen Dragsdahl har til støtte for påstanden om stadfæstelse i det hele henvist til det for byretten anførte samt byrettens begrundelse og resultat. Udtalelserne må efter deres indhold og kontekst opfattes som faktuelle beskyldninger om, at Jørgen Dragsdahl har fungeret som påvirkningsagent for KGB, og at han har skrevet under indflydelse af KGB. Der er reelt tale om en beskyldning om, at Jørgen Dragsdahl har overtrådt straffelovens § 108. Bent Jensen har ikke ført sandhedsbevis for udtalelsernes rigtighed. Bent Jensen har ikke haft tilstrækkeligt grundlag i PET-dokumenterne for at fremkomme med de alvorlige og grove beskyldninger. Bent Jensen har været ensidig og ukritisk i sin brug af PET-rapporterne, og han burde have udvist større forsigtighed. Bent Jensen lever ikke op til normerne for god videnskabelig skik, jf. herved tillige forklaringerne fra Svend Aage Christensen, Poul Villaume og Ole Wæver. Bent Jensen tager ikke hensyn til, at rapporterne er skrevet af medarbejdere i PET, og at vurderingerne ikke nødvendigvis er udtryk for PETs officielle eller institutionelle holdning, jf. herved tillige forklaringerne fra Henning Fode og Per Larsen. Jørgen Dragsdahl har ikke på noget tidspunkt været sigtet, tiltalt eller dømt for overtrædelse af straffelovens § 108. PET må som institution have vurderet, at Jørgen Dragsdahl ikke havde begået noget strafbart, og at der ikke var grundlag for at rejse tiltale mod Jørgen Dragsdahl. Det forhold, at han har været mistænkt og har været genstand for en efterforskning, herunder med observationer og aflytninger, giver ikke grundlag for udtalelser om, at Jørgen Dragsdahl rent faktisk har fungeret som agent og overtrådt straffelovens § 108. Jørgen Dragsdahl har nøje redegjort for sin kontakt til og møder med KGB-officerer, herunder om baggrunden for og formålet med møderne, og for Jørgen Dragsdahls vedkommende har der ikke været noget konspirativt i møderne og kontakten. Jørgen Dragsdahls artikler er på ingen måde udtryk for desinformation på vegne af eller til støtte for KGB. Jørgen Dragsdahls artikler skal ses i lyset af en international debat om de berørte emner, der foregik på det pågældende tidspunkt, herunder i USA, og de er baseret på internationale, anerkendte, velinformerede og pålidelige kilder,

herunder amerikanske. Jørgen Dragsdahl har i sine artikler og i de afgivne forklaringer nærmere redegjort for grundlaget for artiklerne, herunder de anvendte kilder. Hverken PET som institution, DIIS-udredningen eller PET-kommissionen har fundet beviser for, at oplysninger eller synspunkter fra KGB er indeholdt i Jørgen Dragsdahls artikler.

Landsrettens begrundelse og resultat

Hovedspørgsmålet i denne sag er, om Bent Jensen har overtrådt straffelovens § 267, herunder om de omhandlede 35 udsagn udgør ærefornærmende sigtelser i lovens forstand, og i givet fald om fremsættelsen af udsagnene var berettiget.

Der må i første række foretages en vurdering af, om de enkelte udsagn er egnede til at nedsætte Jørgen Dragsdahl i medborgeres agtelse. Ved denne vurdering er det afgørende, hvordan en almindelig læser og tilhører vil opfatte udtalelserne ud fra deres indhold og kontekst.

De enkelte udsagn

Den 14. januar 2007 blev der i Jyllands-Posten i en artikel af John Hansen, Jette Elbæk Maressa og Sanne Gram Fadel med overskriften ”Forsker anklager journalist for KGB-samarbejde” fremsat følgende udtalelse:

Udsagn nr.1: ”Arkiverne har vist, at Jørgen Dragsdahl var KGB-agent,” siger Bent Jensen, som beskriver resultaterne af sine arkivstudier i en artikel i denne avis.”

John Hansen, Jette Elbæk Maressa og Sanne Gram Fadel har forklaret, at udtalelsen er et direkte citat af Bent Jensens besvarelse af et spørgsmål om, hvad arkiverne havde vist. Bent Jensen har ikke bestridt, at han har udtalt sig sådan.

Udtalelsen må ses i sammenhæng med Bent Jensens artikel ”De kaldte ham nr. 1”, som samme dag blev bragt i Jyllands-Posten, og må forstås som en udtalelse om, at Jørgen Dragsdahl ifølge KGB og PET var KGB-agent. En sådan udtalelse er egnet til at nedsætte Jørgen Dragsdahl i medborgeres agtelse.

Den 14. januar 2007 blev der i Jyllands-Posten bragt en artikel af Bent Jensen med overskriften "De kaldte ham nr. 1", der indeholder følgende påtalte udsagn nr. 2-9:

Udsagn nr. 2: "Informations tidligere chefredaktør Torben Krogh kom Dragsdahl til undsætning ved at hævde, at enhver redaktør kunne stemples som indflydelsesagent, fordi det hørte med til jobbet at lade sig bespise af udenlandske diplomater. Krogh mente, at han selv havde fået "et usædvanligt godt indblik i de overvejelser og motiver," der prægede Kremles politik. Hverken Krogh eller andre KGB-kontaktpersoner har dog kunnet påvise en eneste lille oplysning som resultat af kontakterne. Oplysningerne gik den anden vej."

Bent Jensen har forklaret, at dette udsagn har relation til det interview, som Jørgen Dragsdahl gav til DIIS den 29. oktober 2004, hvor Jørgen Dragsdahl bl.a. udtalte sig om sit forhold til KGB-officerer, herunder at man kunne få nogle oplysninger, og "som altid er gældende i journalistisk virksomhed – at de ville også få oplysninger tilbage".

Udtalelserne om "andre KGB-kontaktpersoner" og "oplysningerne gik den anden vej" må ud fra deres indhold og kontekst anses for en udtalelse om, at Jørgen Dragsdahl var KGB-kontaktperson og gav oplysninger til KGB.

Udsagnet er derfor egnet til at nedsætte Jørgen Dragsdahl i medborgeres agtelse.

Udsagn nr. 3: "Dragsdahl har senere prælet af, at han fik tilkendt et "efter danske forhold pænt beløb og en total tilbagekaldelse af alle beskyldninger fra Ekstra Bladet." Han fik 125.000 kr. I dag kan det dokumenteres, at en stor del af oplysningerne i Ekstra Bladets artikler var sande."

Udtalelsen om "at en stor del af oplysningerne i Ekstra Bladets artikler var sande" må ud fra sit indhold og sammenhæng med den forudgående omtale af Ekstra Bladets artikler forstås sådan, at Jørgen Dragsdahl ifølge Gordijevskij og PET var KGB-agent, at han havde haft konspirative møder med KGB føringsofficerer, herunder i udlandet, og at han havde modtaget penge.

Udsagnet må derfor anses for egnet til at nedsætte Jørgen Dragsdahl i medborgeres agtelse.

Udsagn nr. 4: ”Dragsdahl har selv givet udtryk for, at han ”ser frem til, at historikere får adgang til primære kilder, så diverse myter kan blive afkræftet.” Her følger afkræftelsen af den myte, Dragsdahl selv har kunnet fremlægge i kraft af de lukkede arkiver.”

Bent Jensen har forklaret, at hans gennemgang af oplysningerne i PETs arkiv afkræfter Jørgen Dragsdahl forklaring om, at han kun havde åbne og helt normale kontakter til den sovjetiske ambassade, og at han ”havde lagt alle kortene på bordet” over for PET i sommeren 1985, samt at han af egen drift skulle have henvendt sig til PET.

Udsagnet må læses i sammenhæng med artiklens overordnede udtalelser om Jørgen Dragsdahls agentvirksomhed og må forstås som en udtalelse om, at Jørgen Dragsdahl taler usandt, når han omtaler karakteren af sin forbindelse til KGB.

Udsagnet må derfor anses for egnet til at nedsætte Jørgen Dragsdahl i medborgeres agtelse.

Udsagn nr. 5: ”Dragsdahl indrømmede nu, at et af hans møder med føringsofficeren Vladimir Minin var blevet forlagt til Roskilde. Som grund angav han, at de to ikke havde ønsket at blive genkendt. Han oplyste ikke hvorfor.”

Bent Jensen har forklaret, at dette udsagn beror på PET-dokumenterne, og at der stort set er tale om et ordret citat af referatet af Jørgen Dragsdahls møde hos PET den 20. marts 1986 (P9).

Udsagnet skal imidlertid læses i sammenhæng med artiklens overordnede udtalelse om, at Jørgen Dragsdahl har udøvet agentvirksomhed. Udsagnet giver læseren indtryk af, at Jørgen Dragsdahl som KGB-agent havde hemmelige møder med KGB-føringsofficerer.

Udsagnet må derfor anses for egnet til at nedsætte Jørgen Dragsdahl i medborgeres agtelse.

Udsagn nr. 6: ”PET mente, at Dragsdahl i virkeligheden var gået langt længere i sit samarbejde med KGB, end han nu ville være ved. PET’s formål med 1986-samtalen var at give ham en advarsel ved at afsløre, at man var vidende om hans konspirative omgang med KGB-officerer i Danmark og i udlandet.”

Bent Jensen har forklaret, at dette udsagn tillige bygger på referatet fra Jørgen Dragsdahls møde hos PET den 20. marts 1986 (P9).

Udsagnet skal læses i sammenhæng med artiklens overordnede udtalelser om, at Jørgen Dragsdahl har udøvet agentvirksomhed. Udsagnet giver læseren indtryk af, at Jørgen Dragsdahl har hemmeligholdt oplysninger om hans konspirative omgang med KGB-officerer.

Udsagnet må derfor anses for egnet til at nedsætte Jørgen Dragsdahl i medborgeres agtelse.

Udsagn nr. 7: ”PET’s fortrolige konklusion til eget brug lød således: ”Set med KGB-briller har D[ragdahl]s position [...] været ualmindelig nyttig. Det er ikke uden grund, at han på et tidspunkt i Centret blev benævnt som ”nr. 1” i Danmark, men hvor meget man reelt har fået ud af denne agent, kan der kun gisnes om.” Dragsdahl var altså ifølge både KGB og PET KGB-agent.”

Bent Jensen har forklaret, at dette udsagn er et direkte citat af konklusionen i P9. Herudover indeholder udsagnet Bent Jensens opsummerende konklusion om, at Jørgen Dragsdahl ifølge både KGB og PET var KGB-agent.

Udsagnet skal læses i sammenhæng med artiklens overordnede udtalelser om, at Jørgen Dragsdahl har udøvet agentvirksomhed og må anses for egnet til at nedsætte Jørgen Dragsdahl i medborgeres agtelse.

Udsagn nr. 8: ”DIIS-udredningens billede af Dragsdahls meriter er så tilslørende, at det må betegnes som vildledende. Det hedder blot, at han var ”i PETs søgelys i kraft af sine nære kontakter til østblokkens pressefolk såvel i Danmark som i Sovjetunionen.” Men der er intet om hans konspirative omgang med KGB-føringsofficerer i Danmark og i udlandet. Og det forties, at PET karakteriserede Dragsdahl som agent. Selv om de danske efterretningstjenester via Gordijevskij fik ”en enestående indsigt” i Sovjetunionens operationer i Danmark, er hans oplysninger ikke anvendt, og han er heller ikke som Dragsdahl blevet interviewet i forbindelse med udredningen. DIIS-udrederne har set det samme materiale i PET’s arkiv, som denne artikel bygger på, og må derfor vide, at PET anså Jørgen Dragsdahl for at være KGB-agent. Alligevel har man valgt at fortie dette forhold.”

Bent Jensen har forklaret, at dette udsagn indeholder en kritik af DIIS-udredningen.

Ud over den fremsatte kritik af DIIS-udredningen indeholder udsagnet tillige en udtalelse om, at PET anså Jørgen Dragsdahl for at være KGB-agent, og at han havde konspirativ omgang med KGB-føringsofficerer i Danmark og i udlandet. Herudover skal udsagnet læses i sammenhæng med artiklens overordnede udtalelser om, at Jørgen Dragsdahl har udøvet

agentvirksomhed og må derfor anses for egnet til at nedsætte Jørgen Dragsdahl i medborgeres agtelse.

Udsagn nr. 9: ”Det er i øvrigt ikke kun Dragsdahl-sagen, som mildt sagt er mangelfuldt belyst i DIIS-udredningen Danmark under Den Kolde Krig. Det samme gør sig gældende for adskillige andre af KGBs danske agenter, villige hjælpere, meddelere og samtalepartnere.”

Bent Jensen har forklaret, at dette udsagn indeholder en kritik af DIIS-udredningen.

Navnlig under hensyn til formuleringen ”andre af KGBs danske agenter” finder landsretten, at udsagnet skal læses i sammenhæng med artiklens overordnede udtalelser om, at Jørgen Dragsdahl har udøvet agentvirksomhed. Udsagnet må derfor anses for egnet til at nedsætte Jørgen Dragsdahl i medborgeres agtelse.

Den 19. januar 2007 fik Bent Jensen i Jyllands-Posten bragt en kronik med overskriften ”Mens jeg venter på politiet”, der bl.a. indeholder følgende påtalte udsagn nr. 10-14:

Udsagn nr. 10: ”Da jeg første gang for omkring to år siden læste de relevante dokumenter i PETs arkiv, blev jeg målløs. Ekstra Bladets påstande var i alt væsentligt sande, og Dragsdahl havde altså på falsk grundlag fået lukket munden på bladet og endda uretmæssigt fået en stor sum penge presset ud af avisen!”

Bent Jensen har forklaret, at dette udsagn relaterer sig til udsagn nr. 3 om Ekstra Bladets artikler.

Udsagnet må efter sit indhold og kontekst forstås således, at Bent Jensen er af den opfattelse, at PETs arkiver viser, at Ekstra Bladets oplysninger om Jørgen Dragsdahl som KGB-agent i alt væsentligt var sande, og at det derfor var med urette, at Jørgen Dragsdahl modtog en erstatning.

Udsagnet skal ses i sammenhæng med artiklens overordnede udtalelser om Jørgen Dragsdahls agentvirksomhed og må derfor anses for egnet til at nedsætte Jørgen Dragsdahl i medborgeres agtelse.

Udsagn nr. 11: ”Jeg var derfor naturligvis spændt på at se, hvordan den omfattende DIIS-udredning ville behandle denne sag. Udredningen blev offentliggjort i sommeren 2005 og endnu engang blev jeg målløs: I stedet for at give en

retvisende fremstilling af Dragsdahls hemmelige (konspirative i PET-jargon) møder med sine føringsofficerer i Danmark og i udlandet, er udredningen fuldkommen tavs.”

Udsagnet indeholder primært en kritik af DIIS-udredningen, men relaterer sig samtidig til kronikkens overordnede udtalelser om Jørgen Dragsdahls agentvirksomhed. Udsagnet giver læseren indtryk af, at Jørgen Dragsdahl var KGB-agent og havde holdt hemmelige/konspirative møder med føringsofficerer i Danmark og i udlandet. Udsagnet er derfor egnet til at nedsætte Jørgen Dragsdahl i medborgeres agtelse.

Udsagn nr. 12: ”Dragsdahl er ganske vist nævnt flere gange i udredningen, men læseren bliver holdt i uvidenhed om arten af hans forhold til KGB, og det forties ganske, at både KGB og PET betegnede ham som agent.”

Dette udsagn er tillige udtryk for kritik af DIIS-udredningen, men indeholder derudover Bent Jensens udtalelse om, at både KGB og PET betegnede Jørgen Dragsdahl som agent. Udsagnet er derfor egnet til at nedsætte Jørgen Dragsdahl i medborgeres agtelse.

Udsagn nr. 13: ”Efter alt at dømme var det lykkedes Dragsdahl at forskrække PETs ledelse med henvisninger til krænkelse af privatlivets fred og rigets sikkerhed og andet godt fra havet.”

Ifølge Bent Jensens forklaring henviser udsagnet til det interview, som Jørgen Dragsdahl gav til John Hansen hos Jyllands-Posten, forinden artiklen ”De kaldte ham nr. 1” blev bragt. Af dette interview, som er gengivet i e-mail af 13. januar 2007, fremgår, at Jørgen Dragsdahl bl.a. udtalte sig om rigets sikkerhed og svækkelse af tilliden mellem borgere og politi.

Udsagnet må læses i sammenhæng med kronikkens overordnede udtalelser om Jørgen Dragsdahls agentvirksomhed. Herudover indeholder udsagnet Bent Jensens antagelse om baggrunden for, at han blev kontaktet af PET i anledning af artiklen.

Udsagnet må derfor anses for egnet til at nedsætte Jørgen Dragsdahl i medborgeres agtelse.

Udsagn nr. 14: ”Da Dragsdahl om fredagen blev kontaktet af Jyllands-Posten og fik avisens resumé af min artikel, videresendte han den omgående til PET. Formentlig har han også som tidligere mobiliseret indflydelsesrige politikere og

embedsmænd. Det var altså den ifølge PET tidligere KGB-agent, der fik PET til at forsøge at bremse min artikel om agenten.”

Dette udsagn omtaler Jørgen Dragsdahl som KGB-agent ifølge PET og giver endvidere udtryk for Bent Jensens antagelse om, at Jørgen Dragsdahl skulle have forsøgt at forhindre, at artiklen ”De kaldte ham nr. 1” blev bragt, herunder at han skulle have benyttet politikere og embedsmænd.

Udsagnet er derfor egnet til at nedsætte Jørgen Dragsdahl i medborgeres agtelse.

Den 26. januar 2007 blev der i Jyllands-Posten bragt en artikel af Bent Jensen med overskriften ”Desinformation”, som bl.a. indeholder følgende påtalte udsagn nr. 15-19:

Udsagn nr. 15: ”Jørgen Dragsdahl bedrev under Den Kolde Krig kampagnejournalistik på basis af falske dokumenter fremstillet af KGB, og dagbladet Information hvor han var ansat, bragte falske spionanklager mod sovjetiske systemkritikere. Det var DESINFORMATION.”

Bent Jensen har forklaret, at dette udsagn angår dokumentet FM 30-31 B, herunder omtalen af dette dokument i Forsvarets Efterretningstjenestes fortrolige tidsskrift SIK NYT fra januar kvartal 1979. Herudover henviser udsagnet til Jørgen Dragsdahls brug af en amerikansk artikel, som mistænkte sovjetiske dissidenter for at være CIA-agenter.

Udsagnet indeholder udtalelser om, at Jørgen Dragsdahl som journalist har udøvet desinformation ved at anvende falske dokumenter fremstillet af KGB og ved at formidle falske spionanklager, og udsagnet må anses for egnet til at nedsætte Jørgen Dragsdahl i medborgeres agtelse.

Udsagn nr. 16: ”Dragsdahl og Information lod altså offentligheden forstå, at der efter alt at dømme var tale om et autentisk, amerikansk dokument, og at USA stod bag marxistiske terrorbanders likvideringer og andre forbrydelser i Europa.”

Bent Jensen har forklaret, at dette udsagn tillige angår dokumentet FM 30-31 B.

Udsagnet må læses i sammenhæng med artiklens overordnede tema om desinformation og omtalen af det pågældende dokument er et eksempel på, at Jørgen Dragsdahl har desinfor-

meret avisens læsere ved at give dem et indtryk af, at et falskt dokument var ægte og pålideligt.

Udsagnet er derfor egnet til at nedsætte Jørgen Dragsdahl i medborgeres agtelse.

Udsagn nr. 17: ”Der er imidlertid intet hos Gates om dobbeltbeslutningens ”katastrofale følger”. Det er helt Dragsdahls egen opfindelse.”

Bent Jensen har forklaret, at dette udsagn angår den tidligere direktør for CIA, Gates, og Jørgen Dragsdahls omtale af Gates’ erindringer, herunder at Jørgen Dragsdahl har anvendt udtrykket ”katastrofale følger”, selv om Gates ikke havde udtalt sig herom.

Udsagnet må læses i sammenhæng med artiklens overordnede tema om desinformation, og udsagnet er et eksempel på, at Jørgen Dragsdahl skulle have desinformeret avisens læsere, idet hans udtalelser ikke har dækning i de anvendte kilder.

Udsagnet er derfor egnet til at nedsætte Jørgen Dragsdahl i medborgeres agtelse.

Udsagn nr. 18: ”Dragsdahls brug af Gordijevskij er lige så betændt. Gordijevskijs fremstilling tegner et billede, der for det første understreger, at der ikke var vestlige planer om et kernevåbenangreb på Sovjetunionen; og at det for det andet var den sovjetiske ledelses egne konspirationsforestillinger og forfølgelsesvanvid, der frembragte frygten for et vestligt angreb.”

Bent Jensen har forklaret, at udsagnet relaterer sig til udsagn nr. 17, herunder at man bør forholde sig kildekritisk til, om den person, som man henviser til, også kan vide noget om det pågældende emne. Det kritiseres, at Jørgen Dragsdahl henviser til Gordijevskij som kilde, da Gordijevskij ikke kunne vide noget om det pågældende emne.

Udsagnet må læses i sammenhæng med artiklens overordnede tema om desinformation, og udsagnet er et eksempel på, at Jørgen Dragsdahl ved sin brug af kilder har desinformeret avisens læsere.

Udsagnet er derfor egnet til at nedsætte Jørgen Dragsdahl i medborgeres agtelse.

Udsagn nr. 19: ”Her var intet at misforstå. Dragsdahls artikel var 100 pct. ren eller rettere beskiddt desinformation.”

Bent Jensen har forklaret, at udsagnet angår en artikel skrevet af en konservativ amerikaner Owen Harris, hvor Jørgen Dragsdahl i en artikel i Information havde skrevet, at der i Owen Harris’ artikel blev rejst kritik af de konservative intellektuelle, hvilket imidlertid var i direkte modstrid med den pågældende artikel.

Udsagnet må læses i sammenhæng med artiklens overordnede tema om desinformation og de forudgående afsnit om Jørgen Dragsdahls fremstilling af ”højrefløjen”. Udsagnet er et eksempel på, at Jørgen Dragsdahl har desinformeret avisens læsere, idet hans udtalelser ikke har dækning i de anvendte kilder.

Udsagnet er derfor egnet til at nedsætte Jørgen Dragsdahl i medborgeres agtelse.

Den 7. februar 2007 blev der i Jyllands-Posten bragt en kronik af Bent Jensen med overskriften ”Jura, historie, politik – og brødnid”, som indeholder følgende påtalte udsagn nr. 20-24:

Udsagn nr. 20: ”For mig, der altså ikke er jurist, er det som samfundsborger forbløffende, at der blandt jurister kan herske uklarhed om, hvorvidt det er strafbart eller ej at arbejde for en fremmed magts efterretningstjeneste ved – mod eller uden betaling – at tjene denne magts interesser f.eks. via desinformation.”

Udsagnet indeholder en mere generel kritik af retstilstanden. Udsagnet må imidlertid læses i sammenhæng med artiklens omtale af Jørgen Dragsdahls agentvirksomhed, og udsagnet indeholder en indirekte kritik af Jørgen Dragsdahl.

Udsagnet må derfor anses for egnet til at nedsætte Jørgen Dragsdahl i medborgeres agtelse.

Udsagn nr. 21: ”Er årelange, intensive og lyssky kontakter til diverse agenter for en totalitær, fjendtlig magt at betragte som omfattet af ”privatlivets fred”?”

Bent Jensen har forklaret, at dette udsagn knytter sig til det interview, som Jørgen Dragsdahl gav til John Hansen forud for artiklen ”De kaldte ham nr. 1”.

Udsagnets indhold må læses i sammenhæng med sin kontekst og giver læseren opfattelsen af, at Jørgen Dragsdahl gennem flere år har haft intensive og lyssky kontakter til KGB-agenter.

Udsagnet er derfor egnet til at nedsætte Jørgen Dragsdahl i medborgeres agtelse.

Udsagn nr. 22: ”Dragsdahl forsøger at vinde sympati ved at fremstille sig selv som et patriotisk ”vidne”, der af egen drift i sin tid henvendte sig til PET for med sine oplysninger at hjælpe den danske hemmelige tjeneste i dens arbejde. Han henvendte sig imidlertid, fordi han følte jorden brænde under sig, idet han var blevet bekendt med, at PET havde ham i søgelyset.”

Udsagnet må læses i sammenhæng med den øvrige del af artiklen, og udsagnets sidste led er direkte knyttet til udtalelserne om Jørgen Dragsdahls agentvirksomhed, idet det angives, at Jørgen Dragsdahl henvendte sig til PET, fordi han ”følte jorden brænde under sig”, idet han var bekendt med, at han var i ”søgelyset”. Udsagnet giver således læseren en opfattelse af, at Jørgen Dragsdahl ikke henvendte sig til PET af egen drift, samt at han havde udøvet virksomhed, der blev undersøgt af PET.

Udsagnet må derfor anses for egnet til at nedsætte Jørgen Dragsdahl i medborgeres agtelse.

Udsagn nr. 23: ”Han fortav sine konspirative møder med KGB-agenter på mystiske steder i Danmark og i udlandet. Han bekræftede dem først – og meget modstræbende – otte måneder senere, da han blev tilsagt af PET, og punkt for punkt måtte indrømme de forhold, tjenesten var vidende om og håndfast kunne dokumentere.”

Bent Jensen har forklaret, at dette udsagn relaterer sig til PET-dokumenterne, herunder navnlig referatet af mødet den 20. marts 1986 (P9).

Udsagnet angår udtalelserne om agentvirksomhed, herunder at Jørgen Dragsdahl har haft konspirative møder med KGB-agenter i Danmark og i udlandet. Udsagnet giver læseren opfattelsen af, at Jørgen Dragsdahl ikke af egen drift henvendte sig til PET, og at han ikke frivilligt gav PET oplysninger om konspirative møder, men først når han af PET blev forelagt dokumentation herfor.

Udsagnet er derfor egnet til at nedsætte Jørgen Dragsdahl i medborgeres agtelse.

Udsagn nr. 24: ”Det var i kraft af politisk beskyttelse, at Dragsdahl dengang kunne triumfere, og at der blev begået uret mod Ekstra Bladet og dets dygtige journalister. Har dette forhold slet ingen interesse? Er der slet ingen kollegial harme over, at kolleger dengang blev ofre for et justitsmord? Tilsyneladende ikke. Ekstra Bladet er jo ikke som Information en fin, intellektuel og venstreorienteret avis, der læses af de kloge på universiteterne og andre fine steder.”

Bent Jensen har forklaret, at dette udsagn har relation til sagen om Ekstra Bladet og til Ole Espersens usædvanligt store interesse for sagen, hvilket han opfattede som en ”løftet pegefinger” i forhold til PET.

Udsagnet må læses i sammenhæng med sin kontekst og omtalen af Ekstra Bladets artikler om Jørgen Dragsdahl som KGB-agent. Udsagnet giver læseren opfattelsen af, at Ekstra Bladets omtale af Jørgen Dragsdahl som KGB-agent var korrekt, samt at Jørgen Dragsdahl skulle have fået politisk beskyttelse, som medførte, at Ekstra Bladet ikke kunne få adgang til oplysningerne i PETs arkiv.

Udsagnet er derfor egnet til at nedsætte Jørgen Dragsdahl i medborgeres agtelse.

Den 9. februar 2007 blev der i Weekendavisen bragt et debatindlæg fra Bent Jensen med overskriften ”Køterpis”, som indeholder følgende påtalte udsagn nr. 25:

Udsagn nr. 25: ”Og min kritik af DIIS-udredningen går på, at den fortier, at PET karakteriserede Dragsdahl som ”agent”, selv om DIIS-udrederne havde kendskab til PETs vurdering. Jeg mener naturligvis heller ikke, at en PET-medarbejders vurdering er det endelige bevis for noget som helst. Men PETs opfattelse kom jo ikke ud af den blå luft – det var en konklusion, der blev nået, efter at Dragsdahl skridt for skridt blev nødt til at vedgå en række konspiratoriske møder (som han først havde forsøgt at lyve sig fra), fordi PET var i stand til at dokumentere disse ting. Og en hovedkilde til PETs viden var, som alle ved, dobbeltagenten Oleg Gordijevskij.”

Bent Jensen har forklaret, at dette udsagn navnlig indeholder kritik af DIIS-udredningen og det forhold, at Jørgen Dragsdahl havde fortiet konspiratoriske møder i Danmark og i udlandet, indtil han blev konfronteret hermed af PET.

Selv om udsagnet indeholder kritik af DIIS-udredningen, må det i sammenhæng med hele debatindlægget tillige anses for at vedrøre Jørgen Dragsdahls agentvirksomhed. Udsagnet

giver læseren opfattelsen af, at Jørgen Dragsdahl havde forsøgt at lyve om en række konspirative møder med KGB-agenter.

Udsagnet er derfor egnet til at nedsætte Jørgen Dragsdahl i medborgeres agtelse.

Den 27. februar 2007 blev der i Jyllands-Posten bragt et debatindlæg fra Bent Jensen med overskriften ”En relevant paragraf”, som indeholder følgende påtalte udsagn nr. 26:

Udsagn nr. 26: ”Jeg har f.eks. påvist, at JD i sin gengivelse af en amerikansk artikel skrev det stik modsatte af, hvad den pågældende artikel indeholdt. Dvs. jeg påviste, at han bedrev desinformation eller for at sige det ligeud: Udbredte løgn. Og det er ikke et enestående tilfælde.”

Bent Jensen har forklaret, at dette udsagn har relation til udsagn nr. 19 og den omtalte artikel af Owen Harris.

Udsagnet angår udtalelserne om desinformation, herunder at Jørgen Dragsdahl skulle have desinformeret avisens læsere ved sin brug af kilder. Udsagnet er derfor egnet til at nedsætte Jørgen Dragsdahl i medborgeres agtelse.

Den 2. maj 2008 blev der i Information bragt et debatindlæg fra Bent Jensen med overskriften ”Dragsdahls og Informations dezinformatsija”, der indeholder følgende påtalte udsagn nr. 27-31:

Udsagn nr. 27: ”I det følgende vil jeg forholde mig til nogle få konkrete eksempler på JDs utrolig betændte forhold til sandheden – det der i KGB-jargon hedder dezinformatsija.”

Bent Jensen har forklaret, at der er tale om et generelt udsagn og en indledning, hvor dokumentationen kommer længere nede i debatindlægget.

Udsagnet må læses i sammenhæng med debatindlægget i sin helhed, herunder det overordnede tema om desinformation. Udsagnet giver læseren opfattelsen af, at Jørgen Dragsdahl har desinformeret avisens læsere ved sin brug af kilder, og at desinformationen har relation til KGB.

Udsagnet er derfor egnet til at nedsætte Jørgen Dragsdahl i medborgeres agtelse.

Udsagn nr. 28: "I skrivelsen hedder det, at PET ikke "umiddelbart" mener sig i stand til at afgøre, om referatet udtrykker institutionens opfattelse eller alene en medarbejders personlige vurdering. Ved at klippe og klistre får JD det til, at skrivelsen fastslår, at referatet "alene" er "udtryk for den pågældende medarbejders personlige vurdering af sagen". En 100 pct. løgn."

Bent Jensen har forklaret, at udsagnet har relation til Jørgen Dragsdahls indlæg i Weekendavisen den 11. april 2008 og Justitsministeriets brev af 6. december 2007.

Udsagnet må læses i sammenhæng med debatindlægget i sin helhed, herunder det overordnede tema om desinformation, og udsagnet angiver et eksempel på, at Jørgen Dragsdahl har desinformeret avisens læsere ved sin brug af kilder.

Udsagnet er derfor egnet til at nedsætte Jørgen Dragsdahl i medborgeres agtelse.

Udsagn nr. 29: "Harris kritiserede derimod venstreorienterede for konsekvent at have haft en forkert opfattelse af Sovjetunionen og for at have talt for tilpasning. Den kolde Krig var endt med en drønende sejr for "den demokratisk-kapitalistiske ideologi og dens system". Dragsdahls artikel var 100 pct. ren – eller rettere – snavset desinformation."

Bent Jensen har forklaret, at dette udsagn relaterer sig til udsagn nr. 19 og artiklen af Owen Harris.

Udsagnet må læses i sammenhæng med debatindlægget i sin helhed, herunder det overordnede tema om desinformation, og udsagnet giver et eksempel på, at Jørgen Dragsdahl har desinformeret avisens læsere ved sin brug af kilder.

Udsagnet er derfor egnet til at nedsætte Jørgen Dragsdahl i medborgeres agtelse.

Udsagn nr. 30: "JDs hykleri er kvalmende. Det var et skændigt makværk, som KGB ikke kunne have lavet bedre."

Bent Jensen har forklaret, at dette udsagn har relation til udsagn nr. 15 og artiklen i The Nation med falske spionanklager mod sovjetiske systemkritikere.

Udsagnet må læses i sammenhæng med debatindlægget i sin helhed, herunder det overordnede tema om desinformation. Udsagnet giver læseren opfattelsen af, at Jørgen Dragsdahl har desinformeret avisens læsere ved sin brug af kilder, og at det har relation til KGB.

Udsagnet må derfor anses for egnet til at nedsætte Jørgen Dragsdahl i medborgeres agtelse.

Udsagn nr. 31: ”De fem eksempler er kun et mindre udvalg af JDs mangeårige desinformationsvirksomhed. Og de er ikke de værste.”

Bent Jensen har forklaret, at dette udsagn er konklusionen på debatindlægget, og at han ikke kunne få spalteplads til at angive alle eksempler, hvorfor indlægget alene indeholder fem eksempler.

Udsagnet må læses i sammenhæng med debatindlægget i sin helhed, herunder det overordnede tema om desinformation, og udsagnet giver læseren opfattelsen af, at Jørgen Dragsdahl gennem mange år har desinformeret avisens læsere ved sin brug af kilder.

Udsagnet må derfor anses for egnet til at nedsætte Jørgen Dragsdahl i medborgeres agtelse.

Den 10. maj 2007 blev der af CEPOS holdt et frokostsymposium, der var åben for alle interesserede, hvor Bent Jensen holdt et indlæg, der blev optaget på en lydfil og lagt ud på CEPOS' hjemmeside, som indeholder følgende påtalte udsagn nr. 32:

Udsagn nr. 32: ”Alle de oplysninger, som PET oprindeligt havde fået fra Gordijevskij, de viser sig, stort set, at være rigtige. Det eneste punkt, hvor Dragsdahl ikke ville vedgå, var, at han havde fået penge. Jeg vil være så fræk, i hvert fald i denne forsamling, og sige, at det er formentlig, fordi det var PET ikke i stand til at bevise, fordi bogholderiet, det befinder sig i KGB's hovedkvarter i Moskva, og det har PET ikke adgang til. Jeg er helt si... – jeg kan ikke vide det – men jeg er ret sikker på, at Gordijevskij også på det tidspunkt, også på det punkt, taler sandt.”

Bent Jensen har forklaret, at han var inviteret af CEPOS, der er en privat borgerlig/liberal tænketank, og at der formentlig var 20-25 personer til stede. Baggrunden for invitationen var al den spektakel, der havde været i anledning af hans artikler. Den pågældende udtalelse var en besvarelse af spørgsmål fra publikum.

Udtalelserne angår spørgsmålet om Jørgen Dragsdahls agentvirksomhed. Udtalelserne giver deltagerne opfattelsen af, at Jørgen Dragsdahl var KGB-agent. Udtalelserne giver endvidere udtryk for Bent Jensens antagelse af, at Gordijevskij talte sandt, når han oplyste, at Jørgen Dragsdahl havde modtaget penge.

Udtalelserne må derfor anses for egnet til at nedsætte Jørgen Dragsdahl i medborgeres agtelse.

Den 18. juli 2009 blev der i Jyllands-Posten bragt en kronik af Bent Jensen med overskriften ”To sager og et halvgjort arbejde”, der indeholder følgende påtalte udsagn nr. 33-35:

Udsagn nr. 33: ”Fælles for de to sager er ikke mindst det forhold, at G’s oplysninger kunne bekræftes af PET’s egen efterforskning.”

Bent Jensen har forklaret, at dette udsagn angår PET-kommissionens beretning, bind 13, der i virkeligheden kun omhandlede Arne Herløv Pedersen og Jørgen Dragsdahl, og at der var tale om en opfølgning på ”fodnoterne” fra Center for Koldkrigsforskning. Ordene ”egen efterforskning” henviser til, at PET selv anvendte udtrykket ”efterforskning”.

Udsagnet må læses i sammenhæng med kronikkens øvrige indhold, og udsagnet giver læseren opfattelsen af, at Gordijevskijs oplysninger om, at Jørgen Dragsdahl var KGB-agent, var korrekte, idet de var bekræftet af PETs egen efterforskning.

Udsagnet må derfor anses for egnet til at nedsætte Jørgen Dragsdahl i medborgeres agtelse.

Udsagn nr. 34: ”Og det er direkte forkert, når man påstår, at PET hovedsageligt kun havde Gordijevskij-materialet at støtte sig til. Det var som sagt PET’s egen årelange og grundige efterforskning, der bekræftede Gordijevskijs oplysninger.”

Bent Jensen har forklaret, at dette udsagn har relation til udsagn nr. 33 og den afgivne forklaring herom.

Udsagnet må i lighed med udsagn nr. 33 anses for egnet til at nedsætte Jørgen Dragsdahl i medborgeres agtelse.

Udsagn nr. 35: ”Man forstår Jørgen Dragsdahls glæde over kommissionens taksenspilleri. Han er selv ekspert på området. Men det har som sagt ikke interesseret Den kongelige Kommission.”

Bent Jensen har forklaret, at dette udsagn er en kritik af PET-kommissionens beretning, bind 13.

Udsagnet må læses i sammenhæng med kronikken i sin helhed, herunder de overordnede udtalelser om Jørgen Dragsdahls agentvirksomhed, og må forstås som en udtalelse om, at PET-kommissionens beretning ikke giver en korrekt beskrivelse af karakteren af Jørgen Dragsdahls forbindelse til KGB.

Udsagnet må derfor i lighed med udsagn nr. 33 og 34 anses for egnet til at nedsætte Jørgen Dragsdahl i medborgeres agtelse.

Landsretten tiltræder således, at udsagnene nr. 1-35 udgør ærefornærmende sigtelser i straffelovens § 267's forstand.

Vurdering af udsagnenes berettigelse

Spørgsmålet er herefter, om fremsættelsen af de ærefornærmende sigtelser var berettiget.

Ved vurderingen heraf skal straffelovens § 267 og § 269, stk. 1, fortolkes i lyset af artikel 8 og artikel 10 i Den Europæiske Menneskerettighedskonvention.

Der skal derfor foretages en afvejning af Bent Jensens ret til ytringsfrihed, jf. artikel 10 i Den Europæiske Menneskerettighedskonvention, og Jørgen Dragsdahls ret til respekt for privatliv, jf. artikel 8 i Den Europæiske Menneskerettighedskonvention.

De omtvistede udsagn vedrører generelt Jørgen Dragsdahls virke som journalist og debattør under Den Kolde Krig, herunder hans forhold til KGB og Sovjetunionen. Den Kolde Krig og danske statsborgeres forhold til fremmede staters efterretningstjenester i denne periode er et emne af stor samfundsmæssig interesse, både historisk, politisk og moralsk, og emnet har været genstand for flere undersøgelser og vurderinger, herunder navnlig DIIS-udredningen fra

2005 og PET-kommissionens beretning fra 2009, der begge indeholder omtale af Jørgen Dragsdahl. Bent Jensens artikler og udsagn skal derfor ses som led i en debat om et emne af stor offentlig interesse. Bent Jensen har udtalt sig som professor i historie med speciale i Den Kolde Krig, og han har derfor ret til at informere om et sådant emne af stor offentlig interesse, ligesom befolkningen har ret til at modtage information herom. Bortset fra udsagn nr. 32, der er fremsat i et offentligt møde, er de omtvistede udsagn fremsat i landsdækkende aviser, hvorfor der også skal tages hensyn til pressens ret til ytringsfrihed. Disse forhold taler alle for, at der må gælde ganske vide rammer for Bent Jensens ret til ytringsfrihed.

Hertil kommer, at Jørgen Dragsdahl er en kendt journalist, der gennem en længere årrække har været en meget aktiv debattør, herunder om sikkerhedspolitiske emner under Den Kolde Krig. Jørgen Dragsdahl må derfor tåle kritik af sine holdninger og handlinger, ligesom han må tåle at være genstand for kritisk omtale og vurdering.

Henset til at Bent Jensen er professor i historie, at udtalelserne i det væsentlige er fremsat i landsdækkende aviser, at Jørgen Dragsdahl er en kendt og aktiv journalist og debattør, og at der er tale om et emne af stor samfundsmæssig interesse, skal der meget til for, at udsagnene kan anses for strafbare, idet domstolene er overladt en begrænset skønsmargin ved vurderingen af, om det er nødvendigt at foretage indgreb i Bent Jensens ret til ytringsfrihed som beskyttet af artikel 10 i Den Europæiske Menneskerettighedskonvention.

Ved vurderingen af, om Bent Jensens fremsættelse af de ærefornærmende sigtelser var berettiget, skal der således foretages en samlet afvejning, hvor der navnlig skal lægges vægt på sigtelsernes karakter og alvor, om der er ført sandhedsbevis for eller i øvrigt har været et tilstrækkeligt faktisk grundlag for sigtelserne om agentvirksomhed og desinformation, samt de vide rammer for Bent Jensens ytringsfrihed.

Udsagn om agentvirksomhed

Som anført indeholder udsagn nr. 1-14, 20-25 og 32-35 ærefornærmende sigtelser mod Jørgen Dragsdahl om agentvirksomhed.

Ved vurderingen af disse udsagn bemærker landsretten, at Jørgen Dragsdahl aldrig har været sigtet eller tiltalt for overtrædelse af straffelovens § 108. Der er heller ikke ført bevis for, at Jørgen Dragsdahl rent faktisk har været agent for KGB. Derimod kan det lægges til grund, at Jørgen Dragsdahl gennem en periode på ca. tre år har været genstand for PETs efterforskning, herunder med telefonaflytninger og observationer. Efter bevisførelsen, herunder navnlig forklaringen afgivet af Henning Fode og Mikael Lyngbo, lægges det til grund, at PETs efterforskning, herunder telefonaflytningerne, ophørte ganske kort tid efter mødet mellem Jørgen Dragsdahl og PET den 20. marts 1986.

På baggrund af PETs efterforskning, herunder den iværksatte telefonaflytning, lægges det endvidere til grund, at Jørgen Dragsdahl af PET var mistænkt for at være agent i straffelovens § 108's forstand.

Landsretten finder, at der hverken ud fra ordlyden af de enkelte udsagn eller deres kontekst er grundlag for at fastslå, at udsagnene indeholder en beskyldning om, at Jørgen Dragsdahl skulle have overtrådt straffelovens § 108 eller i øvrigt have foretaget sig noget strafbart.

Der er herved lagt vægt på, at begrebet "agent" ikke er entydigt eller nærmere defineret i straffeloven. Herudover har Bent Jensen i sin kronik "Jura, historie, politik – brødnid" i Jyllands-Posten den 7. februar 2007 udtrykkeligt anført, at han ikke "anklager" Jørgen Dragsdahl eller forholder sig til spørgsmålet om skyld, men at han alene har refereret til sine kilder. Endvidere har Bent Jensen i debatindlægget "Køterpis" af 9. februar 2007 i Weekendavisen udtrykkeligt anført, at han ikke har beskæftiget sig med eller taget stilling til, om Jørgen Dragsdahl har begået noget strafbart, men blot citeret PETs vurdering og konklusion. Endelig fremgår det af artiklen "Dragsdahls og Informations dezinformatsija" i Information den 2. maj 2008, at Bent Jensen ikke har "anklaget" Jørgen Dragsdahl for at være spion, og at han ikke har taget stilling til, om det var strafbart.

Selv om der ikke er tale om en beskyldning vedrørende et strafbart forhold, finder landsretten, at udtalelserne om agentvirksomhed og udsagn i tilknytning hertil indeholder alvorlige sigtelser, hvorfor det er afgørende, om Bent Jensen har haft et tilstrækkeligt faktisk grundlag for sine udtalelser.

Det lægges til grund, at Bent Jensen som historieforsker har haft adgang til et betydeligt antal klassificerede og afklassificerede dokumenter hos PET, og at det alene er en begrænset del heraf, der af PET er blevet afklassificeret og udleveret til brug for retssagen.

Ved vurderingen af sagen finder landsretten, at der må lægges afgørende vægt på indholdet af artiklerne og bevisførelsen. Landsretten har således ikke fundet at kunne lægge vægt på Bent Jensens forklaringer om dokumenter og oplysninger, som ikke er indgået i bevisførelsen under sagen.

PET-dokumenterne omfatter dels oplysninger fra den afhoppede KGB-officer Gordijevskij, og dels oplysninger fra PETs egen efterforskning.

Det fremgår af P3 og P10 samt PET-kommissionens beretning, bind 13, side 19, at Gordijevskij har oplyst, at KGB anvendte forskellige terminologier i forbindelse med rekruttering af kontaktpersoner, herunder ”officiel kontakt”, ”objekt rasrabotki” (en person under ”endeligt” eller ”dybt” studium), ”fortrolig kontakt” og ”agent”. Endvidere fremgår, at en ”agent” ifølge KGBs terminologi er en person, der indvilliger i at samarbejde med Sovjetunionen, og at den pågældende er gennemprøvet, bliver betalt regelmæssigt og deltager i hemmelige møder. Endelig fremgår, at Jørgen Dragsdahl i KGBs terminologi var registreret som ”agent”.

Det fremgår af P5 og PET-kommissionens beretning, bind 13, side 143, at KGB fra midten af 1970’erne begyndte at interessere sig operationelt for Jørgen Dragsdahl, og at han blev tildelt kodenavne.

Endvidere fremgår det af de fremlagte PET-dokumenter, at Jørgen Dragsdahl i rapporter af 25. og 30. august 1982 (P1 og P2) omtales som mulig ”agent of influence”, at Jørgen Dragsdahl ifølge en udateret rapport (P5), der efter sit indhold er skrevet på et tidspunkt efter foråret 1982, ”blev rekrutteret som agent i 1978, og fik tildelt kodenavn YERSHOV”, at PET den 7. marts 1983 foretog observation af et møde mellem Jørgen Dragsdahl og KGB-officeren Katerinkin (P4 og P27), at der i rapport af 15. oktober 1983 (P24) blev rejst spørgsmål om, hvorvidt Jørgen Dragsdahl var til ”fare for sikkerheden”, og om han var ”et emne for hvervning til en sovjetisk tjeneste”, herunder som ”mere eller mindre bevidst Agent of

Influence”, og at det af en rapport, der efter sit indhold angiveligt er fra perioden mellem marts og oktober 1983 (P3), fremgår, at der på grund af Katerinkins store sikkerhedsmæssige foranstaltninger i forbindelse med hemmelige møder måtte være tale om møder med en ”egentlig KGB-agent”, samt at denne person i begyndelsen af marts 1983 blev identificeret som Jørgen Dragsdahl (”Farum-mødet”).

I rapport af 30. januar 1985 (P17) er det omtalt, at Jørgen Dragsdahl havde ”agent-status”, ligesom der omtales konspirative møder i Wien og i Danmark. Det omtales tillige, at Jørgen Dragsdahl ifølge ”PR-årsrapporten” skulle have modtaget penge af KGB for konkrete opgaver, og at han har været benyttet i forbindelse med ”active-measure operationer” imod USA via arbejdet som journalist.

Af rapport af 11. juli 1985 vedrørende et møde den 9. juli 1985 (P7 og P20) mellem Jørgen Dragsdahl og PET fremgår af kommentaren, at ”Dragsdahl er helt overbevist om, at han er genstand for en rekruttering og kan slet ikke overskue midlerne heri”.

I rapport af 9. september 1985 (P10) vedrørende ”Oplæg til udvisning/PNG af sovjetiske efterretningsofficerer” er Jørgen Dragsdahl angivet som ”agent” i oversigten over KGB-officerers kontaktpersoner. Herudover omtales Jørgen Dragsdahl i rapporter af 9. september 1985 (P11 og P12) som ”agenten” og Katerinkin som hans føringsofficer.

I rapporter af 1. oktober 1985 (P13 og P14) og rapport af 14. januar 1986 (P16) omtales Jørgen Dragsdahl som henholdsvis ”påvirkningsagent” og ”en dygtig agent of influence”, samt at KGB anvendte ham i ”active-measures-operationer”. I P13 er det anført, at Jørgen Dragsdahl ”har overtrådt straffelovens § 108, idet han siden 1978 har virket som ”påvirkningsagent for KGB”. I P14 konkluderes det under et afsnit med overskriften ”Den sikkerhedsmæssige betydning”, at ”D har som påvirkningsagent haft til opgave at øve indflydelse på den vestlige offentligheds politiske bevidsthed på linie med de sovjetiske synspunkter” og ”Med baggrund i det beskrevne, anses det for påvist, at D har været hvervet af Den Sovjetiske efterretningstjeneste KGB, hvorved der utvivlsomt foreligger en overtrædelse af straffelovens § 108, som yderligere understreges af den konspirative adfærd, som han har udvist”.

Endvidere fremgår af P16, at KGB under Jørgen Dragsdahls ophold i USA skulle have

forsynet ham med penge, og at han ”skaffede KGB oplysninger om USA’s politik og forsvarsspørgsmål og han blev betegnet som en god og resultatrig agent”.

Af referat af 25. marts 1986 af et møde den 20. marts 1986 (P9) mellem Jørgen Dragsdahl og PET fremgår det af konklusionen, at ”med undtagelse af ét punkt, nemlig, at KGB havde forsynet ham med penge ..., vedgik han ...”. Endvidere fremgår det, at ”set med KGB briller har D’s position – dels som en person udstyret med en ofte særdeles skarp pen og dels som medlem af SNU – været ualmindelig nyttig. Det er ikke uden grund, at han på et tidspunkt i CENTRET blev benævnt som ”nr. 1” i Danmark, men hvor meget man reelt har fået ud af denne agent, kan der kun gisnes om.”

Herudover fremgår af PET-dokumenterne, at Jørgen Dragsdahl under møderne har oplyst om løbende kontakt med personer, der ifølge de foreliggende oplysninger var KGB-officerer, herunder med omtale af personer som ”sparringspartnere”, hvervningsforsøg, modtagelse af teser og udveksling af oplysninger.

Af referat af 19. august 1985 af et møde den 15. august 1985 mellem PET og Forsvarets Efterretningstjeneste (P29) fremgår bl.a., at Forsvarets Efterretningstjeneste fik adgang til at gennemlæse referater af møderne den 9., 11. og 16. juli 1985 (P7, P21 og P22) og fik orientering om, hvad der foregik på mødet den 14. august 1985 (P8).

Endvidere fremgår af Gordijevskij-bilagene, at PET ved brev af 31. januar 1986 sendte en række rapporter til Udenrigsministeriet. Herudover fremgår det af et håndskrevet dokument betegnet ”Blå ringbind”, at en række myndigheder og personer har modtaget det deri nævnte materiale, og det er oplyst, at materialet vedrører et møde i Regeringens Sikkerhedsudvalg den 22. november 1985. Det fremgår af materialet, at Jørgen Dragsdahl i flere tilfælde omtales som agent for KGB, herunder med oplysning om kodenavn og forbindelse til KGB-officerer.

Efter en samlet vurdering af de fremlagte PET-dokumenter finder landsretten, at Bent Jensen har været berettiget til at antage, at indholdet af PET-dokumenterne gav udtryk for PET’s opfattelse og ikke blot var udtryk for den enkelte medarbejders vurdering.

Der er herved navnlig lagt vægt på, at PET-dokumenterne hidrører fra en offentlig myndighed og fremstår autentiske uden påtegninger eller forbehold. Selv om PET-dokumenterne har intern karakter, er flere af de omhandlede rapporter blevet videreformidlet til Udenrigsministeriet, Forsvarets Efterretningstjeneste og Regeringens Sikkerhedsudvalg. Det fremgår endvidere af PET-kommissionens beretning, bind 13, side 170, at PET har informeret en fremmed stats efterretningstjeneste om Jørgen Dragsdahl som agent for KGB, herunder om modtagelse af penge. Der er tillige tale om en flerhed af rapporter, hvori Jørgen Dragsdahl omtales som agent eller påvirkningsagent, ligesom der omtales konspirative møder med KGB-føringsofficerer i Danmark og i udlandet, og at Jørgen Dragsdahl skulle have modtaget penge af KGB. Det er tillige tillagt betydning, at PET gennem en længere periode havde foretaget efterforskning, herunder telefonaflytninger, på baggrund af en mistanke om, at Jørgen Dragsdahl havde overtrådt straffelovens § 108. Endelig er der lagt vægt på forklaringerne afgivet af Ole Stig Andersen og Niels Schmidt.

Med hensyn til udsagn nr. 1-14 i artiklen "De kaldte ham nr. 1" i Jyllands-Posten den 14. januar 2007 har Bent Jensen haft faktisk grundlag herfor i PET-dokumenterne samt i Jørgen Dragsdahls interview til DIIS den 29. oktober 2004. Udtalelserne om Jørgen Dragsdahls agentvirksomhed har støtte i PET-dokumenternes omtale af Jørgen Dragsdahl som agent, ligesom der i vidt omfang er tale om direkte eller indirekte citater fra rapporterne. For så vidt angår udsagn nr. 2 fremgår det af Jørgen Dragsdahls interview til DIIS den 29. oktober 2004, at han i forbindelse med omtalen af sin kontakt til KGB har udtalt, at de også ville "få oplysninger tilbage". Udsagn nr. 5-7 indeholder direkte citater fra P9.

Med hensyn til udsagn nr. 20-25 i kronikken "Jura, historie, politik og brødnid" i Jyllands-Posten den 7. februar 2007 har Bent Jensen tillige haft faktisk grundlag herfor i PET-dokumenterne. Særligt for så vidt angår udsagn nr. 22 og 23 støttes udtalelserne navnlig af referatet af mødet den 20. marts 1986 (P9), hvoraf fremgår, at Jørgen Dragsdahl var blevet tilsagt til mødet og således ikke mødte af "egen drift". Med hensyn til udsagn nr. 23 støttes det af, at mødereferaterne ikke giver udtryk for, at Jørgen Dragsdahl frivilligt gav PET oplysninger om konspirative møder med KGB-agenter, men at oplysningerne først fremkom, når Jørgen Dragsdahl af PET blev foreholdt dokumentation herfor. Dette støttes tillige af Mikael Lyngbos forklaring om, at mødereferaterne gengiver det, der kom frem under møderne. For så vidt angår udsagn nr. 24, herunder udtalelsen om "politisk beskyttelse" har

Bent Jensen med henvisning til sagen om Ekstra Bladet og avisens manglende adgang til aktindsigt i PETs arkiv haft rimeligt grundlag herfor. Med hensyn til udsagn nr. 25 har udtalelserne støtte i PET-dokumenterne, herunder navnlig P9.

For så vidt angår udsagn nr. 32 på CEPOS frokostsymposium den 10. maj 2007 har Bent Jensens udtalelser faktisk grundlag i PET-dokumenterne, herunder navnlig P5, P16 og P17.

Med hensyn til udsagn nr. 33-35 i kronikken "To sager og et halvgjort arbejde" i Jyllands-Posten den 18. juli 2009 har Bent Jensen faktisk grundlag for de fremsatte udtalelser i PET-dokumenterne, der viser, at PET gennem længere tid foretog selvstændig efterforskning af Jørgen Dragsdahl.

For så vidt angår de mere værdibaserede dele af de omtvistede udsagn, herunder om baggrunden for henvendelsen til PET, forløbet af samtalerne med PET og baggrunden for PETs henvendelse til Bent Jensen i anledning af artiklerne, finder landsretten, at Bent Jensen ligeledes har haft tilstrækkeligt faktisk grundlag herfor.

På denne baggrund og efter en samlet afvejning af hensynet til Bent Jensens ytringsfrihed over for hensynet til Jørgen Dragsdahls omdømme finder landsretten, at Bent Jensens fremsættelse af ærefornærmende sigtelser mod Jørgen Dragsdahl om agentvirksomhed (udsagn nr. 1-14, 20-25 og 32-35) er berettiget efter straffelovens § 267 og § 269, stk. 1, som fortolket i lyset af artikel 8 og artikel 10 i Den Europæiske Menneskerettighedskonvention.

Udsagn om desinformation

Som anført indeholder udsagn nr. 15-19 og 26-31 ærefornærmende sigtelser mod Jørgen Dragsdahl vedrørende desinformation.

Udsagnene er fremsat i forbindelse med en omtale af Jørgen Dragsdahl som påvirkningsagent for KGB, men artiklerne i Jyllands-Posten og Information indeholder ikke en nærmere definition af, hvad der forstås ved desinformation.

Udtrykket desinformation kan forstås på flere måder, herunder i snæver og bred forstand. I snæver forstand kan desinformation forstås som en person, der bevidst og mod bedre vidende gengiver urigtige og vildledende oplysninger som led i et samarbejde med en fremmed stats efterretningstjeneste. I bred forstand kan desinformation forstås som formidling af oplysninger, der ud fra en objektiv betragtning er urigtige eller vildledende, og som tjener en fremmed stats efterretningstjenestes interesser.

Det må derfor bero på indholdet af artiklerne, herunder hvordan de vil blive opfattet af en almindelig læser, hvordan Bent Jensen har anvendt udtrykket desinformation.

Der er ikke i artiklerne tilstrækkeligt grundlag for at antage, at Bent Jensen har brugt udtrykket desinformation i den anførte snævre betydning. Det må derimod lægges til grund, at udtrykket er anvendt i en mere bred betydning, hvor Bent Jensen navnlig kritiserer indholdet af Jørgen Dragsdahls artikler og ikke mindst hans brug af kilder.

Landsretten har herved navnlig lagt vægt på de eksempler, der er anvendt af Bent Jensen til illustration af beskyldningen om, at Jørgen Dragsdahl bedrev desinformation.

Det ene eksempel vedrører artikler på grundlag af et dokument, der ifølge Bent Jensen er en KGB-forfalskning (FM 30-31 B). Et andet eksempel vedrører artikler om falske spionanklager mod systemkritikere i Sovjetunionen. De øvrige eksempler vedrører udtalelser i artikler, hvor de anvendte kilder efter Bent Jensens opfattelse ikke giver grundlag for Jørgen Dragsdahls udtalelser, idet kilderne i virkeligheden siger det modsatte af, hvad der gives udtryk for i artiklerne.

Bent Jensens beskyldning om, at Jørgen Dragsdahl bedrev desinformation, må således forstås som en generel kritik af Jørgen Dragsdahls udtalelser i artikler m.v., herunder navnlig hans brug af kilder og oplysninger. Det fremgår, at Bent Jensen vurderer, at Jørgen Dragsdahl formidler urigtige og vildledende oplysninger.

Bent Jensens udsagn om Jørgen Dragsdahls desinformation er således i det væsentlige udtryk for en kritisk vurdering af Jørgen Dragsdahls arbejde som journalist og debattør, og der er tale om såkaldte kritiske værdidomme ("value judgments").

Det kan ikke kræves, at Bent Jensen skal føre sandhedsbevis for de ærefornærmende sigtelser om desinformation, men henset til sigtelsens karakter er det et krav, at Bent Jensen har haft et tilstrækkeligt faktuel grundlag for sin kritik.

Det er ikke landsrettens opgave at vurdere, om dokument FM 30-31 B rent faktisk er en KGB-forfalskning, om der er tale om falske spionanklager mod sovjetiske systemkritikere, og om Jørgen Dragsdahls artikler og udtalelser rent faktisk har dækning i de af ham anvendte kilder.

Landsretten finder, at Bent Jensens kritik ikke er grundløs, og at han har haft et faktuel grundlag for sin kritik af Jørgen Dragsdahl. I de omhandlede artikler og for landsretten har Bent Jensen således nærmere redegjort for, hvorfor han er kritisk over for Jørgen Dragsdahls brug af kilder.

For så vidt angår Bent Jensens kritik af artikler fra januar 1979 om FM 30-31 B (udsagn nr. 15 og 16) henviser Bent Jensen i artiklen bl.a. til Forsvarets Efterretningstjenestes vurdering af dokumentets ægthed og formålet med artiklerne på grundlag af dokumentet. Bent Jensen har også for landsretten nærmere redegjort for, hvorfor der efter hans opfattelse er tale om et falskt dokument udarbejdet af KGB, idet han bl.a. har henvist til amerikanske myndigheders vurdering. Der har også for landsretten været dokumenteret fra SIK NYT for januar kvartal 1979. Bent Jensen har også henvist til Ole Stig Andersens forklaring. Bent Jensen har endvidere henvist til Jørgen Dragsdahls påfaldende forklaring om, hvordan han kom i besiddelse af dokumentet.

For så vidt angår Bent Jensens kritik af Jørgen Dragsdahls brug af tidligere CIA-direktør Robert Gates' selvbiografi fra 1996 i forbindelse med artikler om NATOs "dobbeltbeslutning" i 1979 (udsagn nr. 17) har Bent Jensen i artiklen nærmere redegjort for sin kritik, herunder hvorfor han mener, at Jørgen Dragsdahls udtalelser ikke har dækning i den anvendte kilde. Bent Jensen har også for landsretten nærmere redegjort for sin kritik af Jørgen Dragsdahls brug af Robert Gates som kilde. Det samme gælder Bent Jensens kritik af Jørgen Dragsdahls brug af tidligere KGB-officer Gordijevskij som kilde i forbindelse med artikler om NATOs "dobbeltbeslutning" (udsagn nr. 18).

For så vidt angår Bent Jensens kritik af Jørgen Dragsdahls brug af den amerikanske forfatter Owen Harris' artikel om højrefløjens betydning for udfaldet af Den Kolde Krig (udsagn nr. 19, 26, 27, 29 og 31) har Bent Jensen i artiklen nærmere redegjort for sin kritik, herunder hvorfor han mener, at Jørgen Dragsdahls udtalelser ikke har dækning i den anvendte kilde. Bent Jensen har også for landsretten nærmere redegjort for sin kritik af Jørgen Dragsdahls brug af Owen Harris som kilde.

For så vidt angår Bent Jensens kritik af Jørgen Dragsdahls gengivelse af Justitsministeriets brev af 6. december 2007 i et indlæg i Weekendavisen den 11. april 2008 (udsagn nr. 27, 28 og 31) har Bent Jensen både i artiklen og for landsretten nærmere redegjort for sin kritik, herunder hvorfor han mener, at Jørgen Dragsdahls udtalelse ikke har dækning i brevet fra Justitsministeriet.

For så vidt angår Bent Jensens kritik af artiklerne om sovjetiske systemkritikere, der blev beskyldt for at samarbejde med amerikansk efterretningstjeneste (udsagn nr. 15, 27, 30 og 31), har Bent Jensen i artiklerne og for landsretten nærmere redegjort for, hvorfor det efter hans opfattelse var kritisabelt at viderebringe så alvorlige beskyldninger mod systemkritikere, herunder på grund af det tvivlsomme grundlag for beskyldningerne og den betydelige risiko for negative konsekvenser for de berørte personer i Sovjetunionen.

Der er således ikke tale om grundløse beskyldninger om desinformation, idet Bent Jensen har haft et faktisk grundlag for sin kritik.

Landsretten lægger også vægt på, at Bent Jensen har udtalt sig som historiker i landsdækkende aviser, at Jørgen Dragsdahl er en kendt og aktiv journalist og debattør, at der er tale om et emne af offentlig interesse, at udtalelserne i det væsentlige har karakter af værdidomme, samt de vide rammer for ytringsfrihed, der må gælde med hensyn til kritiske udtalelser om emner af samfundsmæssig interesse.

På den baggrund og efter en samlet afvejning af hensynet til Bent Jensens ytringsfrihed over for hensynet til Jørgen Dragsdahls omdømme finder landsretten, at Bent Jensens fremsættelse af ærefornærmende sigtelser mod Jørgen Dragsdahl om desinformation (udsagn nr. 15-19 og

26-31) er berettiget efter straffelovens § 267 og § 269, stk. 1, som fortolket i lyset af artikel 8 og artikel 10 i Den Europæiske Menneskerettighedskonvention.

Herefter tager landsretten Bent Jensens påstand om frifindelse til følge.

Sagsomkostninger

Efter sagens udfald finder landsretten, at Jørgen Dragsdahl skal betale sagsomkostninger til Bent Jensen for begge retter som nedenfor bestemt. Af beløbet er 2.550 kr. til dækning af udgift til retsafgift, 1.818,50 kr. til dækning af udgifter til vidnegodtgørelse, og det resterende beløb er til dækning af udgifter til advokatbistand. Ved fastsættelsen af beløbet til dækning af udgifter til advokatbistand er der navnlig lagt vægt på sagens karakter, forløb og omfang, herunder det meget betydelige antal dokumenter og hovedforhandlingens varighed i byret og landsret.

T h i k e n d e s f o r r e t:

Appellanten, Bent Jensen, frifindes.

I sagsomkostninger for byret og landsret skal indstævnte, Jørgen Dragsdahl, inden 14 dage betale 600.000 kr. til Bent Jensen.

Sagsomkostningerne forrentes efter rentelovens § 8 a.